DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 4

(2008–2009)

Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (arbeids-avklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner)

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 4

(2008–2009)

Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (arbeids-avklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner)

Innhold

1 Innledning og sammendrag 7
1.1 Innledning 7
1.2 Sammendrag 8

2 Bakgrunn 10

3 Høringen 12

4 Arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader 14
4.1 Generelle merknader til høringsnotatet 14
4.2 Navn på ytelsene 14
4.2.1 Høringsnotatet 14
4.2.2 Høringsinstansenes merknader 15
4.2.3 Departementets vurderinger og forslag 15
4.3 Formål 15
4.3.1 Høringsnotatet 15
4.3.2 Høringsinstansenes merknader 15
4.3.3 Departementets vurderinger og forslag 15
4.4 Tildelingskriterier 16
4.4.1 Forutgående medlemskap i folketrygden 16
4.4.1.1 Gjeldende rett 16
4.4.1.2 Høringsnotatet 16
4.4.1.3 Høringsinstansenes merknader 16
4.4.1.4 Departementets vurderinger og forslag 16
4.4.2 Opphold i Norge 17
4.4.2.1 Gjeldende rett 17
4.4.2.2 Høringsnotatet 17
4.4.2.3 Høringsinstansenes merknader 17
4.4.2.4 Departementets vurderinger og forslag 18
4.4.3 Aldersgrenser 18
4.4.3.1 Gjeldende rett 18
4.4.3.2 Høringsnotatet 18
4.4.3.3 Høringsinstansenes merknader 18
4.4.3.4 Departementets vurderinger og forslag 18
4.4.4 Nedsatt arbeidsevne 18
4.4.4.1 Gjeldende rett 18
4.4.4.2 Høringsnotatet 19
4.4.4.3 Høringsinstansenes merknader 19
4.4.4.4 Departementets vurderinger og forslag 19
4.4.5 Behov for bistand for å komme i arbeid 21
4.4.5.1 Gjeldende rett 21
4.4.5.2 Høringsnotatet 21
4.4.5.3 Høringsinstansenes merknader 21
4.4.5.4 Departementets vurderinger og forslag 21
4.4.6 Aktivitet med sikte på å komme i arbeid 21
4.4.6.1 Gjeldende rett 21
4.4.6.2 Høringsnotatet 21
4.4.6.3 Høringsinstansenes merknader 21
4.4.6.4 Departementets vurderinger og forslag 22
4.4.7 Konsekvenser av brudd på kravet om aktivitet med sikte på å komme i arbeid 22
4.4.7.1 Gjeldende rett 22
4.4.7.2 Høringsnotatet 23
4.4.7.3 Høringsinstansenes merknader 23
4.4.7.4 Departementets vurderinger og forslag 23
4.5 Varighet 23
4.5.1 Gjeldende rett 23
4.5.2 Høringsnotatet 24
4.5.3 Høringsinstansenes merknader 24
4.5.4 Departementets vurderinger og forslag 25
4.6 Oppfølgingstidspunkter 26
4.6.1 Gjeldende rett 26
4.6.2 Høringsnotatet 26
4.6.3 Høringsinstansenes merknader 26
4.6.4 Departementets vurderinger og forslag 27
4.7 Stønader til dekning av ekstrautgifter som følger av gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak (tilleggsstønader) 28
4.7.1 Gjeldende rett 28
4.7.2 Høringsnotatet 28
4.7.3 Høringsinstansenes merknader 28
4.7.4 Departementets vurderinger og forslag 29
4.8 Arbeidsavklaringspenger 29
4.8.1 Når ytelsen skal kunne gis 29
4.8.1.1 Gjeldende rett 29
4.8.1.2 Høringsnotatet 30
4.8.1.3 Høringsinstansenes merknader 30
4.8.1.4 Departementets vurderinger og forslag 31
4.8.2 Grunnlag for beregning av arbeidsavklaringspenger og nivå 32
4.8.2.1 Gjeldende rett 32
4.8.2.2 Høringsnotatet 32
4.8.2.3 Høringsinstansenes merknader 32

4.8.2.4 Departementets vurderinger og forslag ... 34
4.8.3 Meldeplikt og utbetalingsrutiner ... 35
4.8.3.1 Gjeldende rett ... 35
4.8.3.2 Høringsnotatet ... 35
4.8.3.3 Høringsinstansenes merknader ... 36
4.8.3.4 Departementets vurderinger og forslag ... 36
4.9 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid eller ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver ... 37
4.9.1 Reduksjon av arbeidsavklarings-penger på grunn av samtidig arbeid 37
4.9.1.1 Gjeldende rett ... 37
4.9.1.2 Høringsnotatet ... 38
4.9.1.3 Høringsinstansenes merknader ... 38
4.9.1.4 Departementets vurderinger og forslag ... 38
4.9.2 Reduksjon av arbeidsavklarings-penger på grunn av ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver ... 39
4.9.2.1 Gjeldende rett ... 39
4.9.2.2 Høringsnotatet ... 39
4.9.2.3 Høringsinstansenes merknader ... 39
4.9.2.4 Departementets vurdering ... 40
4.10 Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid ... 40
4.10.1 Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid ... 40
4.10.1.1 Gjeldende rett ... 40
4.10.1.2 Høringsnotatet ... 40
4.10.1.3 Høringsinstansenes merknader ... 40
4.10.1.4 Departementets vurderinger og forslag ... 41
4.10.2 Bortfall av arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid ... 41
4.10.2.1 Gjeldende rett ... 41
4.10.2.2 Høringsnotatet ... 41
4.10.2.3 Høringsinstansenes merknader ... 41
4.10.2.4 Departementets vurderinger og forslag ... 41
4.11 Nytt krav om arbeidsavklarings-penger ... 42
4.11.1 Gjeldende rett ... 42
4.11.2 Høringsnotatet ... 42
4.11.3 Høringsinstansenes merknader ... 42
4.11.4 Departementets vurderinger og forslag ... 42
4.12 Opphold i institusjon og straffegjennomføring ... 43
4.12.1 Opphold i institusjon ... 43
4.12.1.1 Gjeldende rett ... 43
4.12.1.2 Høringsnotatet ... 43
4.12.1.3 Høringsinstansenes merknader ... 43
4.12.1.4 Departementets vurderinger og forslag ... 44
4.12.2 Straffegjennomføring ... 44
4.12.2.1 Gjeldende rett ... 44
4.12.2.2 Høringsnotatet ... 44
4.12.2.3 Høringsinstansenes merknader ... 44
4.12.2.4 Departementets vurderinger og forslag ... 44
4.13 Forholdet til andre ytelser ... 45
4.13.1 Forholdet til andre folketrygdytelser som skal sikre inntekt ... 45
4.13.1.1 Gjeldende rett ... 45
4.13.1.2 Høringsnotatet ... 45
4.13.1.3 Høringsinstansenes merknader ... 46
4.13.1.4 Departementets vurderinger og forslag ... 46
4.13.2 Forholdet til ytelser etter annen lovgivning ... 47
4.13.2.1 Gjeldende rett ... 47
4.13.2.2 Høringsnotatet ... 48
4.13.2.3 Høringsinstansenes merknader ... 48
4.13.2.4 Departementets vurderinger og forslag ... 49
4.14 Særregler ved yrkesskade ... 49
4.14.1 Gjeldende rett ... 49
4.14.2 Høringsnotatet ... 49
4.14.3 Høringsinstansenes merknader ... 50
4.14.4 Departementets vurderinger og forslag ... 50

5 Arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner ... 51
5.1 Arbeidsevnevurderinger ... 51
5.1.1 Gjeldende rett ... 51
5.1.2 Høringsnotatet ... 51
5.1.3 Høringsinstansenes merknader ... 51
5.1.4 Departementets vurderinger og forslag ... 52
5.2 Aktivitetsplaner ... 55
5.2.1 Gjeldende rett ... 55
5.2.2 Høringsnotatet ... 55
5.2.3 Høringsinstansenes merknader ... 56
5.2.4 Departementets vurderinger ... 56

6 Enkelte andre endringer ... 58
6.1 Opptjeningsrett til foreldrepenger ... 58
6.1.1 Gjeldende rett ... 58
6.1.2 Høringsnotatet ... 58
6.1.3 Høringsinstansenes merknader ... 58
6.1.4 Departementets vurderinger og forslag ... 58
6.2 Beskatning av arbeidsavklarings-penger ... 58
6.2.1 Gjeldende rett ... 58

6.2.2 Høringsnotatet 58
6.2.3 Høringsinstansenes merknader 58
6.2.4 Departementets vurderinger og forslag 58
6.3 Endringer i retten til oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse .. 59
6.3.1 Gjeldende rett 59
6.3.2 Høringsnotatet 59
6.3.3 Høringsinstansenes merknader 59
6.3.4 Departementets vurderinger og forslag 59
6.4 Endringer i foretakspensjonsloven ... 59
6.4.1 Gjeldende rett 59
6.4.2 Høringsnotatet 59
6.4.3 Høringsinstansenes merknader 59
6.4.4 Departementets vurderinger og forslag 60
6.5 Endringer i annen lovgivning som følge av at rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger 63
6.5.1 Gjeldende rett 63
6.5.2 Høringsnotatet 63
6.5.3 Departementets vurderinger og forslag 63
6.5.3.1 Nytt kapittel 11 om arbeidsavklaringspenger 63
6.5.3.2 Lovbestemmelser der dagens ytelser må tas bort 64
6.5.3.3 Lovbestemmelser der arbeidsavklaringspenger må tas inn 64
6.5.3.4 Lovhenvisninger med referanser til prosessen mottaker er i 65
6.6 Lovteknisk justering i folketrygdloven § 8-21 fjerde ledd 65
6.7 Retting av inkurie i dagpengeregelverket 66

7 Konsekvenser for enkeltmennesker, samfunn, offentlig økonomi og forvaltning 67
7.1 Bakgrunn 67
7.2 Hva skal lovforslaget bidra til å forbedre? 67
7.3 Virkninger for brukerne 67
7.4 Samfunnsøkonomiske konsekvenser 68
7.5 Økonomiske og administrative virkninger for det offentlige 70
7.5.1 Samlede virkninger for offentlige budsjetter 70
7.5.2 Budsjettvirkninger av enkeltelementer i forslaget til arbeidsavklaringspenger 71
7.5.3 Administrative konsekvenser 71

8 Ikrafttredelse og overgangsregler 73
8.1 Ikrafttredelse 73
8.2 Overgangsregler 73
8.2.1 Arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader 73
8.2.1.1 Høringsnotatet 73
8.2.1.2 Høringsinstansenes merknader 73
8.2.1.3 Departementets vurderinger og forslag 74
8.2.2 Oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse 74

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene 75
9.1 Til endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd 75
9.2 Til endringen i lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen 83
9.3 Til endringene i lov 13. desember 1946 nr. 21 om lov om krigspensjonering for militærpersoner 83
9.4 Til endringene i lov 13. desember 1946 nr. 22 om lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner 84
9.5 Til endringene i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn (sjømannspensjonstrygdloven) 84
9.6 Til endringene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse 84
9.7 Til endringene i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. 84
9.8 Til endringen i lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere (fiskerpensjonsloven) 84
9.9 Til endringene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven) 84
9.10 Til endringene i lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd (yrkesskadetrygdloven) 85
9.11 Til endringen i lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon 85
9.12 Til endringen i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. (sosialtjenesteloven) 85
9.13 Til endringene i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) 85

9.14 Til endringene i lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) 86
9.15 Til endringen i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) ... 86
9.16 Til endringen i lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkeds-tjenester (arbeidsmarkedsloven) 86
9.17 Til endringen i lov 10. juni 2005 nr. 44 om lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven) 86
9.18 Til endringene i lov 17. juni 2005 nr. 62 om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) 86

Forslag til lov om endringer i folke-trygdloven og i enkelte andre lover (arbeidsavklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner)..... 87

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 4

(2008–2009)

Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (arbeidsavklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner)

Tilråding fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 10. oktober 2008, godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)

1 Innledning og sammendrag

1.1 Innledning

I St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering, som ble lagt fram 3. november 2006, foreslo regjeringen bl.a. at dagens folketrygdytelser rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad skulle erstattes med en ny tidsbegrenset inntektssikring. Det ble også foreslått at det skulle tas i bruk systematiske arbeidsevnevurderinger som redskap og metode for å avklare brukerens behov for arbeidsrettet bistand.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i:

- lov 28. februar 1997 om folketrygd (folketrygdloven)
- lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven)
- lov 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner
- lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner
- lov 12. mars 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn
- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse
- lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.
- lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere
- lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven)
- lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd
- lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon
- lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven)
- lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)
- lov 4. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon
- lov 4. april 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)
- lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven)

- lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet (forsikringsloven)
- lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Endringene i folketrygdloven gjelder i hovedsak innføring av en ny midlertidig folketrygdytelse, arbeidsavklaringspenger, som foreslås lagt inn som et nytt kapittel 11. Det foreslås videre at § 14-6 endres slik at arbeidsavklaringspenger inngår i beregningsgrunnlaget for foreldrepenger. Det foreslås også en ny § 14a i arbeids- og velferdsforvaltningsloven om rett til arbeidsevnevurdering og aktivitetsplan, og som følge av dette at arbeidsmarkedsloven § 11 om rett til behovsvurderinger oppheves.

Forslagene om endringer i andre lover følger som en konsekvens av at ordningene rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad foreslås opphevet og erstattet med arbeidsavklaringspenger.

Forslagene vil ha økonomiske og administrative konsekvenser.

1.2 Sammendrag

Departementet foreslår at dagens rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av en ny midlertidig folketrygdytelse og at denne kalles arbeidsavklaringspenger. Dette er en oppfølging av St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering. Forslaget legger til rette for tidligere og tettere oppfølging av mottakeren og dermed for at flere raskere skal komme tilbake i arbeid eller i arbeidsrettet aktivitet. Det skal dessuten bli tydeligere for mottakerne hvilke rettigheter og plikter de har.

Departementet foreslår at arbeidsavklaringspenger og stønader til dekning av ekstrautgifter som følger av gjennomføringen av arbeidsrettede tiltak (tilleggsstønader), skal kunne gis til personer som er mellom 18 og 67 år som har forutgående medlemskap i folketrygden og opphold i Norge. Det foreslås videre at ytelsene skal kunne gis til personer som pga. sykdom, skade eller lyte har fått sin arbeidsevne nedsatt i en slik grad at de hindres i å skaffe seg eller beholde inntektsgivende arbeid. Forutsetningen er at personen skal ha behov for bistand for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre. Det skal dessuten gå fram av loven at alle som mottar ytelsene, har plikt til å bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid.

Departementet foreslår at det skal kunne gis stønad til dekning av ekstrautgifter til bøker og undervisningsmateriell, daglige reiseutgifter, hjemreiser, flytting, barnetilsyn og boutgifter. Stønader til arbeidstrening, fadder og skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr foreslås videreført som arbeidsmarkedstjenester i forskrift med hjemmel i arbeidsmarkedsloven.

Departementet foreslår videre at det skal være et vilkår for å få arbeidsavklaringspenger at arbeidsevnen er nedsatt med minst halvparten. Ytelsen skal som hovedregel kunne gis så lenge det er påkrevd for å gjennomføre nødvendig aktivitet med sikte på å komme i arbeid, men allikevel ikke lenger enn fire år. Det skal dessuten ved innvilgelse av ytelsen fastsettes tidspunkter der Arbeids- og velferdsetaten sammen med mottakeren skal vurdere hvorvidt den fastlagte oppfølgingen gir den ønskede progresjonen i forhold til å komme i arbeid, og at disse tidspunktene skal kalles oppfølgingstidspunkter. Ytelsen skal i henhold til forslaget beregnes på grunnlag av mottakers pensjonsgivende inntekt året før evnen til å utføre et inntektsgivende arbeid ble nedsatt med minst halvparten, eller ut fra et gjennomsnitt av den pensjonsgivende inntekten i de tre siste kalenderårene før samme tidspunkt, dersom dette gir et høyere grunnlag. Departementet foreslår at ytelsen skal utgjøre 66 prosent av beregningsgrunnlaget, og at minste årlige ytelse som hovedregel skal være 1,97G, men 2,44G for unge uføre. Det skal videre kunne gis et barnetillegg etter fast sats per barn per dag til mottakere som forsørger barn. Ytelsen skal etter forslaget reduseres mot arbeidede timer i inntektsgivende arbeid. Mottaker skal dessuten som hovedregel melde fra om arbeidet tid ved bruk av meldekort, og ytelsen skal utbetales etterskuddsvis hver 14. dag. Det foreslås dessuten at ytelsen skal gi opptjeningsrett til foreldrepenger. Det foreslås at uførepensjon etter foretakspensjonsloven begynner å løpe 12 måneder etter at inntektsevnen ble redusert. Det foreslås videre at det gis hjemmel for å fastsette nærmere regler i forskrift.

Departementet foreslår videre at alle som henvender seg til det lokale NAV-kontoret, og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, skal ha rett til å få vurdert sitt bistandsbehov. Brukeren skal få en skriftlig vurdering av sine muligheter for å komme i arbeid, behov for bistand og målet for og retningen på den eventuelle bistanden. Brukeren skal kunne klage på vurderingen.

Det foreslås dessuten at brukeren skal delta i utformingen av en konkret plan (aktivitetsplan) for hvordan vedkommende gjennom ulike tiltak, behandlingsopplegg, egenaktivitet mv. skal komme i arbeid.

Det foreslås at saker hvor mottaker fylte vilkårene for en av de eksisterende ytelsene og krav om ytelse er satt fram når det nye regelverket trer i kraft, skal anses som overgangssaker ut vedtaksperioden, men at overgangsperioden uansett ikke skal vare lenger enn til 31. desember 2011.

2 Bakgrunn

NAV-reformen innebærer en ny organisering av arbeids- og velferdsforvaltningen. Det gir nye muligheter til å gi mer helhetlig bistand og oppfølging av brukerne. Arbeids- og velferdsetaten ble etablert 1. juli 2006 og overtok de tidligere oppgavene til trygdeetaten og Aetat. Arbeids- og velferdsetaten etablerer nå NAV-kontor i samarbeid med landets kommuner. NAV-kontoret skal være brukernes kontaktpunkt mot arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette markerer et viktig tidsskille i forvaltningen av og strategien på dette feltet. Når reformen er gjennomført er målsettingen at den nye forvaltningen over tid skal bidra til et mer helhetlig og samordnet tilbud til dem som av ulike grunner ikke finner sin plass i arbeidsmarkedet.

Endret organisering er imidlertid ikke tilstrekkelig. For å tilpasse virkemidlene i NAV-kontoret til den nye organiseringen, ble det derfor i St.meld. nr. 9 (2006-2007) gitt en samlet vurdering av relevante virkemidler. Hovedmålet med meldingen var å legge fram forslag til strategier og tiltak for å styrke inkluderingen i arbeidslivet av personer i yrkesaktiv alder som har problemer med å få innpass i arbeidslivet, eller som er i ferd med å falle ut av det. Et sentralt formål med de foreslåtte endringene i stortingsmeldingen er å få fokus på den enkelte brukers muligheter framfor vedkommendes begrensninger. Hovedgrepene i meldingen inkluderer etablering av kvalifiseringsprogrammet, en mer fleksibel og samordnet bruk av etatens tiltak og virkemidler, etablering av en mer systematisk prosess for samhandling mellom bruker og etat (behovs- og arbeidsevnevurderinger) samt etablering av en enklere og mer arbeidsrettet, midlertidig inntektssikringsordning.

St.meld. nr. 9 (2006-2007) gir følgende føringer for utformingen av den nye tidsbegrensede inntektssikringen:

- ytelsen skal ha samme målgruppe som dagens rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad
- dagens kompensasjonsnivå og minsteytelser skal videreføres
- det skal gis et standardisert barnetillegg per barn per dag
- avkorting mot samtidig arbeid skal være basert på arbeidede timer og det skal ikke være friinntekt
- det skal være en tydelig kobling mellom livsoppholdsytelsen og individuelt tilpassede krav til egenaktivitet med sikte på å komme i eller tilbake til arbeid
- det skal være en generell ytre ramme for hvor lenge en skal kunne motta ytelsen, med mulighet for forlengelse i nærmere bestemte situasjoner
- det skal etableres flere reelle oppfølgings- og stoppunkter underveis
- ytelsen skal være pensjonsgivende inntekt og den skal skattlegges som lønnsinntekt
- endringene skal gjøres gjeldende for nye tilfeller

Ved behandlingen av St.meld. nr. 9 (2006-2007) sluttet Arbeids- og sosialkomiteens flertall seg til Regjeringens forslag.

Denne proposisjonen følger opp dette. Det blir bl.a. foreslått at rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad skal erstattes av en ny tidsbegrenset inntektssikring i folketrygdloven og at det skal tas i bruk systematiske arbeidsevnevurderinger som redskap og metode for å avklare brukerens behov for arbeidsrettet bistand.

Det finnes i dag en rekke ytelser som dekker midlertidig tap i inntekt som skyldes helseproblemer. Hovedformålet om å sikre midlertidig inntektsbortfall løses i hovedsak på en god måte innenfor de ulike ordningene. Mange av inntektssikringsordningene er imidlertid både komplekse og ressurskrevende å administrere. Det finnes videre ytelser som i mange tilfeller avløser hverandre i tid. Selv om en del av ulikhetene i dagens livsoppholdsytelser er velbegrunnede, er andre ulikheter mer utilsiktede. Ulikheter har blant annet oppstått ved at det er gjort endringer i enkeltytelser uten at det samtidig er tatt stilling til om tilsvarende endringer burde gjøres i de andre ytelsene. Andre ulikheter har oppstått som følge av at ytelsene har vært administrert av to etater, Aetat og trygdeetaten, som har hatt ulike administrative rutiner.

Regelverket for ytelsene skal stimulere til at det settes i gang nødvendig oppfølging og tiltak. Dagens regelverk har i praksis ført til at oppfølging og tiltak i for liten grad har vært bestemt av mottakers behov. Dette fører til at man i en del tilfeller ikke får de mest hensiktsmessige virkemidlene på det tidspunktet som ville vært mest effektivt i forhold til det generelle målet om å gjøre flest mulig i stand til å forsørge seg selv. Skal Arbeids- og velferdsetaten lykkes med å få flere tilbake i arbeid, er det viktig at regelverket utformes slik at etatens oppmerksomhet og ressurser i større grad rettes mot oppfølgingsarbeidet og at ressurser frigjøres fra administrative rutiner som beregninger, utbetalinger, vedtaksfatting osv.

Personer som beveger seg mellom de ulike helserelaterte folketrygdytelsene må i dag gjentatte ganger dokumentere sine helseproblemer og begrunne at disse problemene er årsak til den reduserte inntekts- eller arbeidsevnen. Søkelyset rettes da mot vedkommendes begrensninger, fremfor mot den enkeltes ressurser og hva som skal til for å kunne komme i arbeid.

Det går fram av St.meld. nr. 9 (2006-2007) at når en tar hensyn til samspillet mellom livsoppholdsytelser, tilleggsytelser og skattesystem på kort sikt, kan den økonomiske gevinsten av å arbeide framfor å motta trygd isolert sett være liten, spesielt for personer med lave og middels inntekter. Dette vil kunne føre til utilsiktede stønadsfeller, dvs. at økonomiske insentiver på kort sikt bidrar til at personer forblir på et relativt lavt inntektsnivå også på lengre sikt, selv om de har mulighet til å øke inntekten over tid gjennom deltakelse i arbeidsmarkedet. Dette tilsier at de ulike ytelsene i kombinasjon med skattesystemet, bør utformes slik at det alltid lønner seg for den enkelte å være i inntektsgivende arbeid framfor å motta ulike former for offentlige velferdsytelser.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 9 (2006-2007) understreket Stortinget betydningen av å utvikle en arbeidsevnevurdering som metodikk og at dette gis høy prioritet i en tidlig fase av gjennomføringen av NAV-reformen. Stortinget støttet videre forslaget om en ny ytelse i folketrygden, der formålet er forenkling og vridning av ressursbruken fra regelverksbehandling til aktive tiltak for brukerne. Komiteen understreket betydningen av å ha et oversiktlig system med tydelige rettigheter og pliker, tidlig avklaring av arbeids- og funksjonsevne, avklaring av brukerens muligheter på arbeidsmarkedet og av hvilken bistand personen trenger for å komme i arbeid. Komiteen viste til at intensjonen med den nye ordningen er å ha fokus på den enkeltes muligheter for arbeid og frigjøring av administrative ressurser. Det vises til Innst. S. nr. 148 (2006-2007) fra arbeids- og sosialkomiteen om arbeid, velferd og inkludering.

Forslaget om arbeidsavklaringspenger må ses i sammenheng med utviklingen i sykmeldingsreglene. Med virkning fra 1. mars 2007 er det trådt i kraft regler som i større grad skal bidra til avklaring av arbeidsevnen tidlig i sykepengefasen, jf. Ot.prp. nr. 6 (2006-2007). Mer aktivitetsorienterte tiltak skal sikres både gjennom raskere utforming av oppfølgingsplaner (som nå skal være ferdig utarbeidet innen seks uker, mot tidligere påbegynt innen åtte uker) og innføring av dialogmøter.

Forslaget om arbeidsavklaringspenger må videre ses i sammenheng med oppfølgingen av St.meld. nr. 5 (2006-2007) Opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden og NOU 2007:4 Ny uførestønad og ny alderspensjon til uføre (Uførepensjonsutvalget). Uførepensjonsvalgets mandat har vært å foreta en gjennomgang av dagens uføreordninger med sikte på tilpasning til framtidig alderspensjon. Mandatet har vært todelt – dels å foreslå en ny beregningsmodell for uføreytelsen og dels å foreslå en modell for beregning av alderspensjon til personer som har mottatt uføreytelse. Utvalget foreslår at beregningsreglene for framtidig uføreytelse skal løsrives fra pensjonsregelverket og at uføreytelsen skal beregnes som en prosentandel av inntekten før uførhet etter samme prinsipp som dagens tidsbegrensede uførestønad. Uførepensjonsutvalgets innstilling har vært på alminnelig høring med frist 1. oktober 2007. Departementet arbeider nå med å følge opp forslagene i høringsrunden og tar sikte på å fremme en odelstingsproposisjon i løpet av våren 2009. Det er viktig å se de ulike elementene i ordningene i sammenheng. Det er også viktig å sikre at en eventuell overgang fra arbeidsavklaringspenger til uføreytelse fungerer på en hensiktsmessig måte. Departementet har så langt det har vært mulig, lagt vekt på å se de ulike forslagene i sammenheng. Iverksettingstidspunktene vil imidlertid være forskjellige.

3 Høringen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte 13. desember 2007 på høring et forslag om å erstatte rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad med en ny midlertidig folketrygdytelse (arbeidsavklaringspenger), og forslag om å innføre rett og plikt til arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner. Høringsfristen ble satt til 13. mars 2008. Forslaget ble sendt på høring til:

Akademikerne
ALF as (Senter for arbeidslivsforberedelse)
Arbeidsgiverforeningen SPEKTER
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Arbeidssamvirkenes Landsforening
Attføringsbedriftene
Barneombudet
Bedriftsforbundet
Datatilsynet
Den norske advokatforening
Den norske dommerforening
Departementene og Statsministerens kontor
Direktoratet for arbeidstilsynet
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Forum for arbeid med bistand
Forum for arbeidstrening
Fri rettshjelp, Oslo
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Husbanken
Innvandrernes Landsorganisasjon
Institutt for menneskerettigheter
Institutt for samfunnsforskning
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
Juridisk rådgivning for kvinner
Juss-Buss
Jussformidlingen
Jusshjelpa i Nord-Norge
Kirkens Bymisjon
Kommunal Landspensjonskasse
KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene
Landets pasientombud
Landsorganisasjonen Norge (LO)
Landsrådet for arbeid til yrkeshemmede
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Mangfold i arbeidslivet
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Norges Blindeforbund
Norges Handikapforbund
Norsk Attføringsforum
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Oslo kommune
Rettspolitisk forening
Riksrevisjonen
Rådet for psykisk helse
Samarbeidsforum for funksjonshemmedes organisasjoner
Sametinget
Senter for seniorpolitikk
Skattedirektoratet
Sosial- og helsedirektoratet
Statens Pensjonskasse
Statens råd for funksjonshemmede
Statens Seniorråd
Statistisk sentralbyrå
Stiftelsen Rettferd for taperne
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede
Utlendingsdirektoratet
Velferdsalliansen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Følgende instanser har avgitt realitetsuttalelser:
Akademikerne
Aleneforelderforeningen
Arbeidsgiverforeningen SPEKTER
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Arbeidssamvirkenes Landsforening
Attføringsbedriftene
Barne- og likestillingsdepartementet
Barneombudet
Datatilsynet
Den norske aktuarforening
Den norske legeforening
Fellesorganisasjonen
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Finansnæringens Arbeidsgiverforening
Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Forum for Arbeid med bistand

Forum for Arbeidstrening
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Husbanken
Høyskolen i Oslo
Høyskolen i Telemark
Juss- Buss
Kirkens Bymisjon
Kommunal Landspensjonskasse
Kreftforeningen
Kunnskapsdepartementet
KS- Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
Landsforeningen for hjerte- og lungesyke
Landsorganisasjonen Norge (LO)
Magne Varslot, rådgivende overlege NAV Rådgivningstjeneste Nord- Trøndelag
Norges Blindeforbund
Norges Handikapforbund
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Oslo kommune
Rådet for psykisk helse
Senter for seniorpolitikk
Sosial- og helsedirektoratet
Statens Pensjonskasse
Statistisk sentralbyrå
Unio - Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede
Universitetet i Oslo
Velferdsalliansen
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

4 Arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader

En ny tidsbegrenset ytelse i folketrygdloven skal gi mottakerne økonomisk trygghet og legge til rette for at flere raskere skal komme tilbake i arbeid eller i arbeidsrettet aktivitet. Det skal tydeliggjøres for brukerne hvilke rettigheter og plikter de har. Det er lagt vekt på forenkling av regelverket. Sammenslåingen av de tidligere ytelsene legger til rette for at Arbeids- og velferdsetaten skal kunne bruke mer ressurser på relevant og arbeidsrettet oppfølging av hver enkelt bruker, og mindre ressurser på å avgjøre hvilken livsoppholdsytelse den enkelte kvalifiserer til. Lovforslaget skal medvirke til tidligere og tettere oppfølging av mottakeren fra Arbeids- og velferdsetatens side. I de tilfeller hvor arbeid ikke er et alternativ skal det gis en rask avklaring i forhold til eventuell rett til varig uførestønad.

I St.meld. nr. 9 (2006-2007) ble det gitt en rekke føringer for utformingen av den nye tidsbegrensede inntektssikringen. Se nærmere omtale i kapittel 2.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 9 (2006-2007) sluttet komiteens flertall seg til Regjeringens forslag om å samle dagens rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrensede uførestønad i én ytelse, som er skattbar, med et standardisert barnetillegg. Flertallet støttet også Regjeringens forslag om omlegging av avkortingsreglene for personer som har inntekt av eget arbeid, slik at en unngår terskelvirkningene som følge av at inntekten overstiger en fastsatt friinntekt.

4.1 Generelle merknader til høringsnotatet

De fleste høringsinstansene gir uttrykk for at de støtter intensjonene bak forslaget om at rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av en ny ytelse. *LO* skriver f.eks. at de «ser denne saken som en praktisk oppfølging av NAV-reformen. LO er bl.a. på denne bakgrunn positiv til departementets forslag om å innføre en ny ytelse som dekker målgruppen for de nåværende ytelsene rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Dette er et viktig bidrag for å målrette og effektivisere arbeidet med å få flere inn i lønnet arbeid, og at det skjer raskere enn i dag. Det vil både den enkelte og samfunnet få glede av. Mottakere av tidsbegrenset uførestønad er en gruppe som særlig vil kunne dra nytte av reformen, siden mange i denne gruppen i dag er passive mottakere av ytelsen. Kvinner er overrepresentert i denne gruppen. Departementets forslag om overgang til ny folketrygdytelse innebærer en tydeligere forankring av arbeidslinjen enn i dagens inntektssikringssystem. Det innebærer også at en går videre i retning av individtilpasset oppfølging. Dette er en utvikling *LO* støtter.» «*Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)* ser det som positivt at regjeringen ønsker å bruke mer ressurser på relevant og arbeidsrettet oppfølging av hver enkelt, og mindre ressurser på å avgjøre hvilken livsoppholdsytelse vedkommende kvalifiserer til.» Mange av høringsinstansene har imidlertid merknader til enkeltelementer i den nye ytelsen. En rekke høringsinstanser minner videre om at det er helt avgjørende for at reformene skal lykkes, at medarbeiderne på NAV-kontorene har tilstrekkelig kompetanse. Flere av høringsinstansene understreker dessuten at det er et stort behov for ytterligere harmonisering og forenkling. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skriver f.eks. at det er «særdeles viktig at arbeidet med forenklinger og harmoniseringer innenfor etatens *samlede virkeområde* fortsetter også etter implementeringen av arbeidsavklaringspenger. Dette gjelder livsoppholdsytelser, tilleggsstønader og tiltaksregelverket. Dersom dette perspektivet ikke ivaretas i det videre arbeidet, vil en lett underminere målet om å frigjøre ressurser til styrket oppfølging av NAV-kontorenes brukere.»

4.2 Navn på ytelsene

4.2.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo at den nye ytelsen skal kalles arbeidsavklaringspenger og at dagens attføringsstønader skal kalles tilleggsstønader (til arbeidsavklaringspenger), og ba om høringsinstansenes syn på valg av navn.

4.2.2 Høringsinstansenes merknader

Mange av høringsinstansene uttaler seg om navnet. *Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Oslo kommune, Universitetet i Oslo og UNIO* støtter navnevalget. Mange av høringsinstansene peker imidlertid på at navnet er for langt. Noen av høringsinstansene minner dessuten om at en del av mottakerne vil bli avklart for uførepensjon og at det derfor kan være uheldig at en i navnet har så stort fokus på arbeid. *Kreftforeningen* skriver f.eks.: «...begrepet arbeidsavklaringspenger er kronglete, langt og med overdrevent fokus på arbeid som mål, uavhengig av utgangssituasjon. Det er ikke navnet som i seg selv får flere eller færre tilbake i jobb, og derfor bør navnet være kort og forståelig. *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke* mener at det foreslåtte navnet «signaliserer at dette kun dreier seg om inntektssikring i den perioden man «avdekker status», og ikke under den perioden den enkelte får bistand til å komme i arbeide.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* peker også på at forslaget ikke dekker alle faser hvor ytelsen kan gis og mener at navnet bør inneholde elementer av aktivitet. *NHO* peker på at en ikke taper arbeidslinjen av syne fordi en tar bort «arbeid» i navnet. Høringsinstansene foreslår følgende alternativer: Rehabiliteringspenger, avklaringsstønad, attføringspenger, arbeidsrehabiliteringspenger, attføringsstønad, attføringstrygd, midlertidig inntektssikring, utredningsstønad, utredningspenger, rehabiliteringsstønad, aktivitetspenger, avklaringspenger, NAV lønns-/inntektserstatning, avklaringslønn, avklaringsstønad, avklaringsstøtte. Av disse er det «avklaringspenger» som går igjen flest ganger. De fleste høringsinstansene støtter forslaget om å bruke betegnelsen tilleggsstønader.

4.2.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet ønsker å gi den nye ytelsen et nytt navn som er dekkende for ytelsens formål, og mener det er en fordel om en kan bruke samme ord på bokmål og nynorsk. Navnet bør også si noe om den prosessen brukeren er inne i og om målet. Høringsinstansene har en rekke ulike synspunkter på navnet, uten at noe alternativ peker seg entydig ut. Etter en samlet vurdering foreslår derfor departementet at den nye ytelsen skal hete arbeidsavklaringspenger.

4.3 Formål

4.3.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo at formålet med arbeidsavklaringspenger skal være å sikre inntekt for personer som har fått sin arbeidsevne nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte, mens de får behandling, deltar på et arbeidsrettet tiltak eller får annen oppfølging med sikte på å skaffe seg eller beholde arbeid. Departementet foreslo videre at formålet med tilleggsstønadene skal være å kompensere for bestemte utgifter som vedkommende har i forbindelse med gjennomføring av arbeidsrettede tiltak.

4.3.2 Høringsinstansenes merknader

De fleste av høringsinstansene som uttaler seg om dette punktet støtter forslaget om endringer i formålsbestemmelsen. Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (*FFO)* mener imidlertid at bestemmelsen i for liten grad gjenspeiler inntektskompensasjonshensynet, og at den vil innebære at noe av innholdet i de tre ytelsene som slås sammen vil forsvinne. *Norges Handikapforbund* mener at formålet må være inntektssikring og at vilkår for ytelsen bør komme i de følgende paragrafer. «På denne måten vil man også inkludere personer som for eksempel venter på medisinsk behandling.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* bemerker dessuten at de antar at kravet til nedsatt arbeidsevne pga. sykdom, skade eller lyte også skal gjelde for tilleggsstønadene, men at dette ikke går fram av utkastet til lovtekst.

4.3.3 Departementets vurderinger og forslag

Forslaget er begrunnet i ønsket om å framheve folketrygdlovens generelle mål om hjelp til selvhjelp, som for mottakerne av denne ytelsene er konkretisert til bistand for å bli i stand til å komme i arbeid. Hensikten har ikke vært å nedtone inntektskompensasjonshensynet. De midlertidige ytelsene blir utformet slik at de i tillegg til å gi penger til livsopphold støtter opp under muligheten for å søke og å beholde arbeid. Departementet mener derfor at formålsbestemmelsen også bør gjenspeile målet om å komme i arbeid. Departementet presiserer at kravet til nedsatt arbeidsevne pga. sykdom, skade eller lyte også gjelder for tilleggsstønadene. Departementet er imidlertid kommet til at bestemmelsen blir litt omstendelig hvis en tar med sykdomskravet, og foreslår at dette likevel ikke tas inn formålsbestemmelsen. Dette svarer til dagens løsning i § 11-1. Departementet foreslår at formålet med arbeidsavklaringspenger skal være å sikre inntekt

mens en får aktiv behandling, deltar på et arbeidsrettet tiltak eller får annen oppfølging med sikte på å skaffe seg eller beholde arbeid. Departementet foreslår videre at formålet med tilleggsstønadene skal være å kompensere for bestemte utgifter i forbindelse med gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak. Det vises til § 11-1.

4.4 Tildelingskriterier

4.4.1 Forutgående medlemskap i folketrygden

4.4.1.1 Gjeldende rett

Rehabiliterings- og attføringspenger har likelydende krav til forutgående medlemskap i folketrygden. Etter §§ 10-2 og 11-2 må en ha vært medlem i folketrygden i minst tre år umiddelbart før kravet om ytelse settes fram, eller ha vært medlem i folketrygden i minst ett år umiddelbart før kravet om ytelse settes fram og i denne tiden vært fysisk og psykisk i stand til å utføre et normalt inntektsgivende arbeid. Vilkårene kan fravikes for en norsk statsborger som tidligere har vært medlem i trygden i sammenlagt minst tre år, dersom lidelsen som begrunner kravet er oppstått mens vedkommende var medlem, eller innen to år etter at medlemskapet opphørte. Vilkårene kan også fravikes dersom særlige grunner gjør det rimelig.

Tidsbegrenset uførestønad har i henhold til § 12-2 samme krav til forutgående medlemskap som uførepensjon, dvs. at en må ha vært medlem i folketrygden i de tre siste årene fram til det tidspunktet da inntektsevnen/arbeidsevnen ble varig nedsatt med minst halvparten (uføretidspunktet). Vilkåret om tre års forutgående medlemskap gjelder ikke for en person som har vært medlem i trygden i minst ett år umiddelbart før krav om uføreytelser settes fram dersom vedkommende ble ufør før fylte 26 år og da var medlem av trygden. Vilkåret om tre års forutgående medlemskap gjelder heller ikke for en person som har vært medlem i trygden i minst ett år umiddelbart før krav om uføreytelser settes fram dersom vedkommende etter fylte 16 år ikke har vært uten medlemskap i trygden i mer enn fem år. Felles for alle ytelsene er at kravene om forutgående medlemskap ikke gjelder for flyktninger som er medlem av trygden.

4.4.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skal stilles krav om at en skal ha vært medlem i folketrygden i minst tre år umiddelbart før kravet om arbeidsavklaringspenger settes fram, eller ha vært medlem i folketrygden i minst ett år umiddelbart før kravet om arbeidsavklaringspenger settes fram og i denne tiden vært fysisk og psykisk i stand til å utføre et ordinært inntektsgivende arbeid. Det ble videre foreslått at vilkårene skal kunne fravikes for en norsk statsborger som tidligere har vært medlem i trygden i sammenlagt minst tre år dersom sykdommen, skaden eller lytet som begrunner kravet er oppstått mens vedkommende var medlem, eller innen to år etter at medlemskapet opphørte og dersom særlige grunner gjør det rimelig. Det ble dessuten foreslått at særregelen for flyktninger opprettholdes.

4.4.1.3 Høringsinstansenes merknader

De fleste av høringsinstansene som uttaler seg om dette punktet støtter forslaget om krav til forutgående medlemskap i folketrygden. *Kreftforeningen* er imidlertid opptatt av at tildelingskriteriet ikke får uønskede konsekvenser for syke mennesker med tilknytning til Norge. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* foreslår at unntaksbestemmelsen i annet ledd i utkastet til § 11-2 tas bort. De viser til at det i praksis har vært en del usikkerhet mht. denne unntaksbestemmelsen i dagens regelverk, og at fjerning av denne vil bringe bestemmelsen i samsvar med andre folketrygdytelser. Alternativt forslår direktoratet at det nærmere innholdet i unntaksbestemmelsen fastlegges i forskrift.

4.4.1.4 Departementets vurderinger og forslag

For flere av folketrygdytelsene stilles det krav om forutgående medlemskap i folketrygden. Bakgrunnen er at folketrygden som sosialforsikringsordning er ment å omfatte personer som har en tilstrekkelig tilknytning til landet. Etter departementets syn ivaretar dagens bestemmelser om forutgående medlemskap for å få rehabiliterings- og attføringspenger hensynet til at de som får en midlertidig ytelse skal ha en tilstrekkelig tilknytning til landet. Unntaksregler må etter departementets syn utformes slik at det ved praktiseringen er mulig å ivareta hensynet til likebehandling. Det er i tillegg viktig at også unntakene utformes slik at de ivaretar målet om at folk skal komme tilbake i arbeid. Departementet foreslår derfor at det i forskrift skal kunne gis unntak fra kravet om forutgående medlemskap. Departementet foreslår at det skal være et vilkår for å få rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader at personen har vært medlem i trygden i minst tre år umiddelbart før han eller hun setter fram krav om en ytelse, eller har vært medlem i trygden i minst ett år umiddelbart før vedkommende setter fram krav om en

ytelse, og i denne tiden har vært fysisk og psykisk i stand til å utføre et ordinært inntektsgivende arbeid. Departementet foreslår videre at vilkåret ikke skal gjelde for flyktninger som er medlem i trygden i henhold til § 1-7. Det vises til § 11-2.

4.4.2 Opphold i Norge

4.4.2.1 Gjeldende rett

Mottakere av rehabiliterings- og attføringspenger skal som hovedregel oppholde seg i Norge, jf. §§ 10-3 og 11-3. Rehabiliteringspenger kan likevel gis til personer utenfor Norge som har pliktig medlemskap i folketrygden, jf. § 2-5, medlemskap som bare gir trygdedekning ved yrkesskade og dødsfall, jf. § 2-6, eller til personer som er innlagt i helseinstitusjon for norsk offentlig regning, eller som får oppholdet dekket etter trygdeavtale med et annet land. Dersom mottaker søker før utreisen, kan vedkommende også i andre tilfeller få rehabiliteringspenger i en begrenset periode under opphold i utlandet. Attføringspenger kan gis til personer som gjennomgår godkjent yrkesrettet attføring i utlandet. En attføringspengemottaker som oppholder seg i utlandet i en begrenset periode, kan også i andre tilfeller beholde attføringspengene under opphold i utlandet dersom utenlandsoppholdet ikke vil forlenge eller vanskeliggjøre attføringen.

For tidsbegrenset uførestønad stilles det krav om at mottaker fortsatt må være medlem i folketrygden, jf. § 12-3. For å fortsatt være medlem i trygden må midlertidige fravær fra Norge ikke være ment å vare i mer enn 12 måneder. Dette gjelder likevel ikke dersom vedkommende skal oppholde seg, eller har oppholdt seg, i utlandet mer enn seks måneder per år i to eller flere påfølgende år.

4.4.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at mottaker som hovedregel skal oppholde seg i Norge for å ha rett til ytelsen. Det ble imidlertid foreslått at personer som er innlagt i helseinstitusjon i utlandet, eller som i henhold til sin aktivitetsplan deltar på et arbeidsrettet tiltak i utlandet, skal kunne motta ytelsen når de gjennomfører slik aktivitet. Det ble videre foreslått at ytelsen skal kunne gis til personer som er medlem etter § 2-5 eller 2-6. Det ble dessuten foreslått at mottakerne skal kunne beholde ytelsen i en begrenset periode under opphold i utlandet, dersom utenlandsoppholdet ikke er til hinder for gjennomføringen av aktivitetsplanen og ikke hindrer Arbeids- og velferdsetatens oppfølging og kontroll.

4.4.2.3 Høringsinstansenes merknader

De fleste høringsinstansene som uttaler seg om dette punktet støtter forslaget om at det skal stilles krav om opphold i Norge eller utlandet. *Norges Handikapforbund* skriver imidlertid:

> «Opphold i utlandet som ikke er innleggelse i helseinstitusjon, men som bedrer helsen, må kunne gi unntak fra regel om opphold i Norge.»

Norges Handikapforbund mener at målgruppen der det ikke er aktuelt med behandling eller tiltak ikke må omfattes av denne regelen. Det må videre tas med opphold som ikke er innleggelse i helseinstitusjon, men som likevel bedrer helsen. Eksempel kan være reumatikere, poliorammede og andre grupper som trenger opphold i varmt klima for å bedre helsen.

Sosial- og helsedirektoratet skriver at:

> « ...arbeidsavklaringspenger i realiteten vil omfatte grupper med svært ulike og med store variasjoner med behov for oppfølgning og behandling, som for eksempel trafikkskadede og kronikergruppen (revmatisme, ME). Å stille like krav til så uensartede grupper vil oppleves som uforholdsmessig tyngende, og vil i realiteten innebære en usaklig forskjellsbehandling. Dette fordi disse gruppene befinner seg i svært ulike faser med hensyn til fungering (psykisk/fysisk), og vil ha ulike behov for oppfølging og behandling. Å stille likelydende krav til forskjellig fungerende grupper bl.a. til krav om opphold i Norge kan oppfattes som usaklig. Også helsetilstanden vil utløse behov for opphold i utlandet, uten nødvendigvis å formulere dette som en unntaksregel, jf. forslagets § 11-3 siste ledd.»

Arbeids- og velferdsdirektoratet foreslår at bestemmelsen om at hovedregelen kan fravikes for en norsk statsborger som tidligere har vært medlem i trygden i sammenlagt minst tre år, dersom sykdommen, skaden eller lytet som begrunner kravet, er oppstått mens vedkommende var medlem, eller innen to år etter at medlemskapet opphørte, oppheves. Dette begrunnes med at de tilfellene som er aktuelle også vil falle inn under det mer generelle unntaket i utkastet til § 11-2 annet ledd annet punktum. *Direktoratet* foreslår dessuten at det tas inn henvisninger til §§ 2-2, 2-5 og 2-6 for å synliggjøre at det også for disse personene er krav til aktivitet. *Direktoratet* foreslår også at gjeldende praksis om at medlemskap på «uføretidspunkt» og ikke på kravtidspunkt legges til grunn, tas inn i lovbestemmelsen.

4.4.2.4 Departementets vurderinger og forslag

Hovedmålet med arbeidsavklaringspenger er å få folk inn i aktive, arbeidsrettede løp og over i arbeid gjennom relevant oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Mottakerne skal dessuten i større grad enn i dag tilbys oppfølging i perioder der det ikke er aktuelt med medisinsk behandling eller arbeidsrettede tiltak. Bestemmelsen skal regulere forholdet til utenlandsopphold generelt. Departementet legger til grunn at arbeidsavklaringspenger vil bli ansett som en kontantytelse under sykdom i henhold til EØS-forordning 1408/71. Departementet understreker at dersom det er motstrid mellom § 11-3 og forordningen, vil EØS-reglene gå foran. Departementet foreslår at det som hovedregel skal være et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader at personen oppholder seg i Norge. Departementet foreslår videre at arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader likevel skal kunne gis til personer som i henhold til sin aktivitetsplan får medisinsk behandling eller deltar på et arbeidsrettet tiltak i utlandet. Departementet foreslår dessuten at en skal kunne få arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader i en begrenset periode under opphold i utlandet dersom det kan godtgjøres at utenlandsoppholdet er forenelig med gjennomføringen av den fastsatte aktiviteten, og ikke hindrer Arbeids- og velferdsetatens oppfølging og kontroll. Det vises til § 11-3.

4.4.3 Aldersgrenser

4.4.3.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger gis fra fylte 18 år, med unntak av rehabiliteringspenger i en periode før attføringstiltak blir satt i verk der mottaker må ha fylt 19 år, jf. § 10-4. Attføringspenger gis fra fylte 19 år, jf. § 11-4 annet ledd. Som hovedregel gis allikevel ikke attføringsytelser under skolegang til personer under 26 år jf. § 11-4 tredje ledd. Tidsbegrenset uførestønad gis, i likhet med uførepensjon, fra fylte 18 år, jf. § 12-4. For alle ytelsene er den øvre aldersgrensen 67 år, jf. §§ 10-4, 11-4 og 12-4.

4.4.3.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis fra fylte 18 år og at den øvre aldersgrensen skal være 67 år.

4.4.3.3 Høringsinstansenes merknader

Alle høringsinstanser som uttaler seg støtter forslaget om at den nedre aldersgrensen skal være 18 år. Flere har meninger om den øvre aldersgrensen, men de fleste støtter forslaget om at en inntil videre legger opp til at denne skal være 67 år.

4.4.3.4 Departementets vurderinger og forslag

Uførepensjon kan som hovedregel ikke innvilges før medisinsk behandling og arbeidsrettede tiltak er prøvd. Aldersgrensen for å få arbeidsavklaringspenger bør etter departementets syn ikke være høyere enn aldersgrensen for å få uførepensjon. Uførepensjonsutvalget har ikke foreslått endringer i den nedre aldersgrensen for å få uførepensjon. Det er i høringsnotat av 17. juli 2008 om forenklinger i regelverket om arbeidsmarkedstiltak mv foreslått at aldersgrensen for skolegangstiltaket skal reguleres i en ny forskrift om arbeidsrettede tiltak.

Dagens øvre aldersgrense er begrunnet i at en fra fylte 67 år har krav på alderspensjon etter folketrygdloven. Med ny alderspensjon i folketrygden innføres det en fleksibilitet i systemet med mulighet for pensjonering allerede fra 62 år. Det nye systemet bygger på at en fritt skal kunne kombinere pensjon og arbeidsinntekt, uten reduksjon av trygdeytelsen. Departementet foreslår at det fortsatt skal være en øvre aldersgrense på 67 år, men vil komme tilbake med en egen vurdering av hvordan den nye alderspensjonen skal påvirke retten til folketrygdens midlertidige ytelser etter fylte 62 år.

Departementet foreslår at det skal være et vilkår for rett til tilleggsstønader at personen er mellom 16 og 67 år, og at det skal være et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at personen er mellom 18 og 67 år. Det vises til § 11-4.

4.4.4 Nedsatt arbeidsevne

4.4.4.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger gis når arbeidsevnen er nedsatt. For å få rehabiliteringspenger er det ikke krav om at arbeidsevnen skal være varig nedsatt, men rehabiliteringspenger gis først etter at retten til sykepenger er oppbrukt, eller etter at vedkommende har vært arbeidsufør sammenhengende i 52 uker uten å ha hatt rett til sykepenger, jf. § 10-8 tredje ledd. Attføringsytelser gis til den som på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått sin evne til å utføre inntektsgivende arbeid varig nedsatt, eller har fått sine muligheter til å velge yrke eller arbeidsplass vesentlig innskrenket, jf. §§ 11-5 og 11-9. Med varig menes at nedsettelsen av inntektsevnen forutsettes å vare i lengre tid, og med vesentlig menes at de innskrenkede valgmulighetene minimum må være mer omfattende enn det en kan oppfatte som normale yrkesvalgbegrensninger.

Tidsbegrenset uførestønad gis når evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er varig nedsatt, jf. § 12-7. Medlemmets reelle muligheter for å skaffe seg inntektsgivende arbeid som han eller hun kan utføre skal sammenlignes med mulighetene før uførhet. Varighetskravet for tidsbegrenset uførestønad tolkes i praksis til fire/fem år regnet fra det tidspunktet da personen fikk sin inntektsevne/arbeidsevne nedsatt med minst halvparten.

I vurderingen av om evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er nedsatt skal det i henhold til §§ 11-5 og 12-7 legges vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, arbeidsmuligheter på hjemstedet og arbeidsmuligheter på andre steder der det er rimelig at vedkommende tar arbeid.

4.4.4.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at kravene om at arbeids- / inntektsevnen skal være nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte videreføres i den nye ytelsen, og at begrepet «varig nedsatt» ikke skal brukes for midlertidige ytelser.

Departementet foreslo at ytelser etter kapittel 11 skal kunne gis til personer som har fått sin arbeidsevne nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å skaffe seg eller beholde inntektsgivende arbeid. Departementet foreslo at den sentrale vurderingen skal være vedkommendes mulighet til å stå i et inntektsgivende arbeid, dvs. et arbeid som normalt blir lønnet, og ikke i hvilken grad helsetilstanden er svekket. Departementet foreslo videre at personen også skal vurderes i forhold til mulighetene for å få deltidsarbeid, og at det ikke skal tas hensyn til at arbeidet har lavere status enn det vedkommende har hatt eller at lønnen er lavere, forutsatt at arbeidet lønnes i henhold til tariff eller sedvane. Departementet foreslo også at en skal vurdere personens muligheter for å få ethvert annet arbeid som vedkommende er i stand til å utføre.

4.4.4.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene støtter hovedinnretningen i den foreslåtte bestemmelsen, dvs. at arbeidsevnen skal være nedsatt og at nedsettelsen skal ha en viss varighet. Flere av høringsinstansene peker på at det må være god sammenheng mellom inngangsvilkårene til den nye midlertidige ytelsen og inngangsvilkårene til den nye uføreytelsen. *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* bemerker at «For å beholde flest mulig i arbeidsstyrken lengst mulig er det også viktig å vurdere ethvert annet arbeid som vedkommende er i stand til å utføre.» *Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO), Landsforeningen for hjerte- og lungesyke og Norges Handikapforbund* mener derimot at det også bør tas hensyn til at en person ikke lenger har mulighet til å skaffe seg samme inntekt som før. *FFO* skriver: «I praksis vil konsekvensen kunne bli at personer med nedsatt arbeids- og/eller inntektsevne henvises til lavtlønnsyrker i større grad enn i dag, selv om kompensasjonsnivået ligger på et høyere nivå. Verken for samfunnet eller den enkelte vil dette være en spesielt hensiktsmessig linje å legge seg på». *Arbeids- og velferdsdirektoratet* peker på at en streng fortolkning av den foreslåtte regelen vil kunne føre personer over i kortsiktige og ustabile arbeidssituasjoner i stedet for mer langsiktige og stabile løsninger.

Flere av høringsinstansene leser den foreslåtte bestemmelsen slik at de forholdene som ramses opp i annet ledd også skal tas med i vurderingen av om nedsettelsen av arbeidsevnen skyldes sykdom, skade eller lyte. Flere høringsinstanser forstår dessuten høringsnotatet slik at ytelsen ikke lenger skal kunne gis til studenter som pga. sykdom, skade eller lyte ikke er i stand til å gjennomføre studiene.

Arbeids- og velferdsdirektoratet foreslår at plikten til å medvirke ved gjennomføringen av en arbeidsevnevurdering knyttes til det å motta tjenester eller ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten.

4.4.4.4 Departementets vurderinger og forslag

Arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal gis til personer som har fått arbeidsevnen nedsatt som følge av sykdom, skade eller lyte. Det må være årsakssammenheng mellom den nedsatte arbeidsevnen og helseproblemene. Departementet mener at det i dette fortsatt skal ligge at det ikke kreves at sykdom, skade eller lyte er hovedårsaken til den reduserte arbeidsevnen, men at helseproblemene skal være en vesentlig medvirkende årsak. Andre årsaker vil kunne bekrefte eller forsterke behovet for bistand, men de kan ikke alene være utslagsgivende. Departementet understreker at vurderingen av om en person har sykdom, skade eller lyte fortsatt skal være en rent medisinsk vurdering. Departementet ser imidlertid at det kan virke forvirrende at annet ledd i utkastet til lovbestemmelse viser til første ledd i sin helhet. Departementet foreslår derfor at ordlyden i annet ledd presiseres slik at det blir tydelig at det er i vurderingen av om arbeidsevnen er nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid, det bl.a. skal legges vekt på helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, interesser, ønsker, muligheter for å gå tilbake til

nåværende arbeidsgiver, arbeidsmuligheter på hjemstedet og arbeidsmuligheter på andre steder der det er rimelig at vedkommende tar arbeid.

Arbeidsavklaringspenger bør etter departementets syn forbeholdes personer som har mer enn rent forbigående problemer med å komme i arbeid. Det vil ikke være nødvendig å sette i gang arbeidsrettede tiltak dersom nedsettelsen av evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er rent forbigående.

Departementet mener at det ikke skal være helsetilstanden i seg selv, men konsekvensene av denne, dvs. nedsettelsen av evnen til å utføre inntektsgivende arbeid, som skal være av en viss varighet. Vurderingen må dermed baseres på en forventning om hvordan arbeidsevnen vil utvikle seg et stykke fram i tid. En søker som får en kortvarig og akutt sykdom som fører til at søkeren faller ut av arbeid og forventes å få varige problemer med å vende tilbake, vil dermed kunne fylle dette vilkåret. Det samme vil være tilfelle når det forventes at personens helsetilstand vil bli forverret, eller det forventes at videre arbeid i opprinnelig stilling i seg selv vil bidra til å forverre helsetilstanden. Hvis personen derimot vil kunne gjenoppta arbeidet etter en sykdomsperiode, vil vilkåret ikke være oppfylt.

Når en person oppfyller vilkårene for å få en varig ytelse, vil vedkommende i praksis ha små muligheter for å påvirke sine framtidige inntekter. Formålet med arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal være å sikre inntekt og dekke nødvendige utgifter mens en får bistand og oppfølging for å bli i stand til å forsørge seg ved eget arbeid. Departementet fastholder derfor at mottakerne skal vurderes i forhold til ethvert arbeid de er i stand til å utføre. Utgangspunktet for vurderingen vil være den situasjonen personen er i når vedkommende søker om ytelser etter kapittel 11. Den sentrale vurderingen vil være vedkommendes mulighet til å stå i et inntektsgivende arbeid, dvs. et arbeid som normalt blir lønnet, og ikke i hvilken grad helsetilstanden er svekket. Personen skal også vurderes i forhold til mulighetene for å få deltidsarbeid og det skal ikke tas hensyn til at arbeidet har lavere status enn det vedkommende har hatt eller at lønnen er lavere, forutsatt at arbeidet lønnes i henhold til tariff eller sedvane. Dersom personen var i arbeid da vedkommende fikk sykdommen, skaden eller lytet, vil det være naturlig å starte med å vurdere personens evne til å utføre sine nåværende arbeidsoppgaver. En skal imidlertid også vurdere personens muligheter for å få ethvert annet arbeid som vedkommende er i stand til å utføre. Personer som ikke var i arbeid da de ble syke eller skadet, skal vurderes i forhold til sine muligheter for å få annet arbeid som de er i stand til å utføre. For eksempel vil en person som på grunn av alvorlig sykdom i lang tid er satt ut av arbeid, fylle kravet selv om vedkommende ikke vil ha problemer med å komme inn igjen på arbeidsmarkedet når behandlingen er fullført. Personer som ikke er i arbeid når de blir syke eller skadet, vil også kunne oppfylle vilkåret. I motsetning til for dagens uføreytelser, vil det at en som følge av sykdom, skade eller lyte ikke lenger er i stand til å tjene like mye som før, ikke i seg selv være tilstrekkelig til at arbeidsevnen anses å være nedsatt.

Retten til behovs-/arbeidsevnevurdering, som foreslås innført i en ny bestemmelse i arbeids- og velferdsforvaltningsloven, vil være sentral for å få belyst personens arbeidsevne og bistandsbehov. Departementet slutter seg til vurderingen av at brukers plikt til å delta ved utarbeidelsen av behovs- og arbeidsevnevurderinger bør knyttes til det å motta tjenester eller ytelser fra arbeids- og velferdsforvaltningen. Departementet mener imidlertid at det å ta i bruk arbeidsevnevurderinger i praksis innebærer at de vurderingene som allerede gjøres i dag skal gjøres på en mer systematisk og formalisert måte. Departementet er derfor kommet til at plikten til å delta ved utarbeidelsen av en arbeidsevnevurdering er tilstrekkelig regulert gjennom den generelle plikten til å bidra til sakens opplysning i folketrygdloven § 21-3.

Departementet presiserer at det, som i dag, skal foretas en selvstendig vurdering av om folketrygdlovens krav om at arbeidsevnen skal være redusert og at personen har et slikt bistandsbehov som folketrygdloven krever, er oppfylt.

Departementet foreslår at det skal være et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader at medlemmet på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått sin arbeidsevne nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid. Departementet foreslår videre at det i vurderingen av om arbeidsevnen er nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid, bl.a. skal legges vekt på helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, interesser, ønsker, muligheter for å gå tilbake til nåværende arbeidsgiver, arbeidsmuligheter på hjemstedet og arbeidsmuligheter på andre steder der det er rimelig at vedkommende tar arbeid. Det vises til § 11-5.

4.4.5 Behov for bistand for å komme i arbeid

4.4.5.1 Gjeldende rett

Det forutsettes at mottakerne av rehabiliterings- og attføringspenger gjennomfører aktivitet med sikte på å komme i arbeid. Mottakere av rehabiliteringspenger skal få aktiv behandling med utsikt til å bedre arbeidsevnen, jf. § 10-8 annet ledd. Mottakere av attføringspenger skal delta på et tiltak som er nødvendig og hensiktsmessig for at vedkommende skal bli i stand til å skaffe seg eller beholde høvelig arbeid, jf. §§ 11-6 og 11-9 første ledd. Det stilles ikke tilsvarende krav om aktivitet for mottakere av tidsbegrenset uførestønad.

4.4.5.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skal være et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at mottaker har behov for bistand i form av aktiv behandling eller arbeidsrettete tiltak, for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre. Det ble videre foreslått at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis til personer som etter å ha prøvd slike tiltak fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og som får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.

4.4.5.3 Høringsinstansenes merknader

Norges Handikapforbund er bekymret for at personer med kompliserte og langvarige tilstander med uklar prognose, personer med store funksjonsnedsettelser og personer med langvarige og livstruende sykdommer vil falle utenfor målgruppen for arbeidsavklaringspenger. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* foreslår at overskriften i paragrafen endres til «Behov for bistand til å skaffe seg eller beholde arbeid». *Direktoratet* foreslår også at bokstav b endres til «har behov for tiltak som øker arbeidsevnen, eller tiltak som bidrar til at medlemmet kan skaffe seg eller beholde arbeid». Flere av høringsinstansene har videre pekt på at det i den foreslåtte lovteksten er uklart om bokstavene a og b stiller opp kumulative eller alternative vilkår.

4.4.5.4 Departementets vurderinger og forslag

Departementet understreker at det er tilstrekkelig at ett av vilkårene i den foreslåtte bestemmelsen er oppfylt. Departementet foreslår at dette klargjøres ved at ordet «eller» tilføyes i slutten av bokstavene a og b. Departementet foreslår at det skal være et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader at personen har behov for aktiv behandling eller arbeidsrettet tiltak, eller etter å ha prøvd slike tiltak fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre. Det vises til § 11-6.

4.4.6 Aktivitet med sikte på å komme i arbeid

4.4.6.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger gis mens en får aktiv behandling eller deltar på aktivisering eller arbeidstrening hos arbeidsgiver, jf. § 10-8. Attføringspenger gis i forbindelse med deltagelse på nødvendige og hensiktsmessige tiltak, jf. §§ 11-6 og 11-9. Det kan også gis attføringspenger i ventetid før, under og etter attføringstiltak. Retten til tidsbegrenset uførestønad faller bort dersom vedkommende uten rimelig grunn unnlater å ta imot tilbud om behandling, rehabilitering eller yrkesrettet attføring. Arbeids- og velferdsetaten skal i samarbeid med mottakerne av de tre ytelsene utarbeide individuelle oppfølgings-/handlingsplaner. For mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad er rett til plan lovfestet, jf. §§ 10-8 og 12-9.

4.4.6.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at kravene om at mottakeren skal bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid skal fastsettes individuelt, og at det derfor ikke bør detaljreguleres i loven hvilke krav som kan eller skal stilles. Departementet foreslo at det skal gå fram av loven at alle som mottar arbeidsavklaringspenger plikter å bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid, og at det skal gå fram av aktivitetsplanen hvordan vedkommende skal bidra. Det ble videre foreslått at det skulle kunne gis arbeidsavklaringspenger i visse nærmere angitte venteperioder.

4.4.6.3 Høringsinstansenes merknader

De fleste høringsinstansene som uttaler seg støtter forslaget om at mottaker av arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal delta aktivt i prosessen for å komme i arbeid, men mange understreker at det er viktig med tilpassede aktivitetskrav, og flere av høringsinstansene mener at det vil være en del mottakere som det ikke kan stilles aktivitetskrav til.

Arbeids- og velferdsdirektoratet skriver: «Overskriften til denne paragrafen synes først og fremst å ta sikte på brukere som har fungert i og skal tilbake til, inntektsgivende arbeid. Da dette er en generell regel som også skal omfatte de nåvæ-

rende uførestønadssakene, herunder brukere som er hjemmearbeidende, bør det vurderes hvorvidt overskriften bør endres, for eksempel til «Aktivitet med sikte på å øke arbeidsevnen». *Sosial- og helsedirektoratet* mener at det vil være riktig å åpne for en regel som i større grad differensierer med hensyn til aktivitetskravet.» *Kreftforeningen* skriver: «...for enkelte alvorlig og langvarig syke er aktivitetsplikt ikke realistisk før behandlingen og rehabiliteringen eventuelt gir resultater som tilsier at arbeid og aktivitet er aktuelt. For mange er ro og restitusjon uten krav og sanksjoner helt avgjørende for å komme tilbake til en normalisert tilværelse etter krevende sykdom. Vi ser for oss at enkelte vil få innvilget uførepensjon uten å ønske det, fordi de helsemessig ikke er i stand til å oppfylle kravet om aktivitetsplikt der og da, selv om de på sikt både kan ønske, og klare, aktivitetsplikt. Vi ber derfor departementet om å innføre unntak fra aktivitetsplikten etter nærmere bestemte kriterier, slik at utsatte grupper som alvorlig og langvarig syke ikke ufrivillig blir en del av uførestatistikken.» *UNIO* skriver: «Vi vil imidlertid presisere at det ved skjønnsutøvelsen må tas hensyn til at mange mottakere av avklaringspenger er i en sårbar situasjon og ikke bør får tyngende aktivitetskrav mv. uten at dette er klart formålstjenlig og til riktig tid. Vi er således uenige med departementet i at det bare unntaksvis er «helt uaktuelt å stille krav om at mottakere selv skal bidra aktivt med sikte på å komme i eller tilbake til arbeid».

4.4.6.4 Departementets vurderinger og forslag

Formålet med den bistand og oppfølging som mottaker av arbeidsavklaringspenger tilbys, er å sette vedkommende i stand til å skaffe seg eller beholde et arbeid de kan utføre, dvs. å bedre evnen til å utføre et inntektsgivende arbeid. Mottaker kan ofte, i tillegg til å ta imot tilbud om bistand, bidra aktivt i prosessen, f.eks. gjennom egne tiltak som bedrer den allmenne helsetilstanden. Motivasjon og egeninnsats er viktige faktorer for å nå målet om å komme i arbeid. Målgruppen for ytelsen vil være svært uensartet. Bistand, oppfølging og krav til egenaktivitet utover plikt til å ta imot tilbud om tiltak eller behandling må derfor tilpasses den enkeltes forutsetninger og funksjonsnivå. For de fleste av mottakerne vil hovedaktiviteten være å motta behandling for å bedre inntektsevnen og/eller å delta på arbeidsrettede tiltak. Det er likevel ikke hensiktsmessig å ha som tildelingskriterium at alle mottakere av arbeidsavklaringspenger skal få behandling eller delta på et arbeidsrettet tiltak. Departementet holder fast ved at ettersom et viktig formål med ordningen er overgang til arbeid, vil det kun unntaksvis være aktuelt å frita mottaker fra kravet om at vedkommende selv skal bidra aktivt med sikte på å komme i eller tilbake til arbeid. Perioder uten aktivitet skal derfor være så korte som mulig. Dette innebærer i praksis strengere krav til aktivitet for dem som i dag ville fått tidsbegrenset uførestønad. Formålet med arbeidsavklaringspenger er å sikre inntekt mens mottaker får bistand og oppfølging med sikte på å skaffe seg eller beholde arbeid. Det å øke arbeidsevnen inngår etter departementets syn i formuleringen «... med sikte på å komme i arbeid». Departementet ser derfor ikke behov for å endre overskriften. Departementet viser til at det går fram av høringsnotatet at kravene til egenaktivitet må tilpasses den enkeltes forutsetninger og funksjonsnivå. Departementet ser imidlertid at utkastet til lovbestemmelse ikke har med disse forbeholdene og at det kan være grunn til også å ta dette inn i lovteksten. Departementet foreslår at mottaker av arbeidsavklaringspenger skal bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid og at det skal gå fram av loven at krav til egenaktivitet skal tilpasses den enkeltes funksjonsnivå og at slike krav skal fastsettes i forbindelse med innvilgelse av ytelsen. Det vises til § 11-8.

4.4.7 Konsekvenser av brudd på kravet om aktivitet med sikte på å komme i arbeid

4.4.7.1 Gjeldende rett

Folketrygdloven § 21-7 bokstav c regulerer adgangen til hel eller delvis stans av ytelse dersom mottaker uten rimelig grunn unnlater å etterkomme pålegg som er gitt med hjemmel i folketrygdloven. Et krav om aktivitet med sikte på å komme i arbeid vil f.eks. være et slikt pålegg. Dersom et aktivitetskrav ikke er oppfylt, vil det kunne fattes vedtak om at retten til ytelse faller bort inntil vilkårene igjen er oppfylt.

Avbrudd fra aktivitetskravet på rehabiliteringspenger innebærer at vilkårene for rett til ytelse ikke lenger er oppfylt, og at ytelsen stanses. Ved avbrudd i attføringsperioden på grunn av sykdom opprettholdes retten til attføringsytelser i inntil åtte uker dersom den fastsatte attføringen likevel kan gjennomføres som forutsatt. Annet fravær fører til midlertidig stans av attføringsytelsene, jf. §§ 11-8 og 11-9. Fravær på inntil èn dag per meldeperiode, og fravær som skyldes sterke velferdsgrunner, skal ikke føre til reduksjon i attføringsytelsene. Fravær av andre årsaker enn sykdom som utgjør mer enn 15 prosent av tiden i tiltaket, skal føre til

ny vurdering av om det fortsatt er hensiktsmessig å gjennomføre yrkesrettet attføring, jf. § 11-6. Det samme gjelder der mottaker gjentatte ganger har unnlatt å overholde meldeplikten etter § 11-7 uten å ha hatt rimelig grunn til det. For mottakere av tidsbegrenset uførestønad har loven ingen direkte regulering av konsekvenser av avbrudd i pålagt aktivitet utover bestemmelsen i § 21-7 bokstav c.

4.4.7.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at konsekvensene av manglende oppfyllelse av de avtalte aktivitetskravene skal gå klart fram av loven. Det ble videre foreslått at fravær på inntil én dag per meldeperiode og fravær som skyldes sterke velferdsgrunner, ikke skal føre til reduksjon av ytelsen. Ved kortvarige avbrudd fra fastsatt aktivitet som skyldes inntruffet sykdom, foreslo departementet at ytelsen skal kunne beholdes dersom den avtalte aktiviteten kan gjennomføres som forutsatt etter sykdomsavbruddet. Det ble dessuten foreslått at departementet skal kunne gi utfyllende forskrifter om hva som anses som brudd på fastsatt aktivitet og konsekvenser av slike brudd. Departementet foreslo videre at det gis en klar hjemmel for å stanse ytelsen når meldeplikten ikke overholdes.

4.4.7.3 Høringsinstansenes merknader

Juss-Buss skriver: «Juss-Buss anser det urimelig inngripende overfor mottaker om fravær som skyldes sterke velferdsgrunner og fravær som skyldes sykdom [skal være de] eneste tilfellene hvor en skal kunne ha fravær fra tiltak uten at ytelsen stanses. Etter Juss-Buss' syn kan det tenkes gode grunner som ikke faller under disse kategoriene. Juss-Buss mener at «rimelig grunn» bør være vurderingsmålet for om fravær er unnskyldelig.» *Norges Blindeforbund* mener at: «... det er svært viktig at AID lager retningslinjer som er tydelige på at en stans av ytelsen ikke må gjøres før man har gjort en grundig nok vurdering av situasjonen. Det er også særdeles viktig at denne vurderingen gjøres av de som sitter med den riktige kompetansen.» *Norges Handikapforbund (NHF)* «frykter at det her legges opp til et system som vil kreve mye arbeid, og utrygghet for mottaker... Å stoppe livsoppholdet er inngripende. NAV sitter på definisjonsmakten av «rimelig grunn» til å unnlate å melde seg på fastsatt dag. NHF mener at NAV må begrunne sin vurdering av dette ved avslag. Konsekvensen av stopp i ytelsen vil også kommunene måtte betale i form av sosialhjelp.»

4.4.7.4 Departementets vurderinger og forslag

Det er også i dag en forutsetning for at ytelsene utbetales at vilkårene for å få dem er oppfylt. Det nye er at det foreslås at det skal innføres automatiserte melde- og utbetalingssystemer for alle mottakere av arbeidsavklaringspenger. Aktivitetskravene skal tilpasses den enkelte mottakeren, jf. avsnitt 4.4.6.4. I utgangspunktet vil ethvert brudd på kravet om at mottakeren skal bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid, føre til at ytelsen stanses inntil mottaker igjen oppfyller kravet. I praksis er det imidlertid lite hensiktsmessig å la bagatellmessige og unnskyldelige brudd føre til midlertidig stans av ytelsen når det er fastslått at personen trenger bistand og oppfølging for å komme i arbeid. Ved kortvarige brudd er det først og fremst spørsmål om mottakeren har en god grunn til å bryte aktivitetskravet. Dersom det foreligger rimelig grunn for å unnlate å melde seg på fastsatt dag, skal personen få etterbetalt ytelsen.

Mer langvarige brudd vil kunne føre til at aktivitetsplanen må vurderes på nytt.

Departementet foreslår at de fraværsgrunnene som i dag aksepteres for mottakere av attføringspenger skal videreføres for alle mottakere av arbeidsavklaringspenger. Departementet foreslår videre at ytelsen skal etterbetales dersom det foreligger rimelig grunn for å unnlate å melde seg på fastsatt dag. Departementet foreslår også at det gis hjemmel for å gi nærmere forskrift om hva som anses som fravær fra fastsatt aktivitet, og konsekvenser av slike brudd. Det vises til § 11-9. Departementet foreslår videre at det gis en klar hjemmel for å stanse ytelsen når meldeplikten ikke overholdes. Det vises til § 11-7.

4.5 Varighet

4.5.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger gis normalt ikke sammenhengende i mer enn 52 uker, jf. § 11-8 sjette ledd. I særskilte tilfeller kan perioden forlenges i ytterligere 52 uker, og ved meget alvorlige sykdomstilstander eller ved større skader hvor den medisinske behandlingen tar lengre tid, kan det gjøres ytterligere unntak fra tidsbegrensningen.

Attføringspenger gis så lenge det er nødvendig og hensiktsmessig for mottaker å gjennomføre attføringstiltak for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde høvelig arbeid, jf. § 11-6. Attføringsytelser under utdanning gis som hovedregel ikke lenger enn tre år. I tillegg kan det gis attføringspenger i inntil tre måneder til personer som har gjennom-

ført fastsatt attføring, mens vedkommende står tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker, før vedkommende har fått tilbud om eller fått arbeid, jf. forskrift 11.september 2001 nr. 1079 om yrkesrettet attføring § 3-6. Yrkesrettet attføring skal avsluttes når det ikke lenger anses nødvendig eller hensiktsmessig å fortsette.

Tidsbegrenset uførestønad gis for en periode på ett til fire år, og skal revurderes før periodens utløp, jf. § 12-9 første ledd. Det er ingen formell begrensning på hvor mange perioder med tidsbegrenset uførestønad som kan tilstås.

4.5.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal kunne gis så lenge det er påkrevd for at vedkommende skal kunne gjennomføre nødvendig aktivitet med sikte på å komme i arbeid, men allikevel ikke lenger enn fire år. Departementet foreslo videre at det åpnes for at ytelsen i særlige tilfeller skal kunne gis ut over fire år. Det ble også foreslått at departementet skal kunne gi forskrifter om i hvilke tilfeller stønadsperioden skal kunne forlenges.

Departementet skisserte dessuten innenfor rammen av den ytre varigheten på fire år to alternative modeller for å sikre at den totale perioden ikke blir for lang. I den første modellen er det ikke noen lovpålagt maksimal varighet på de enkelte vedtakene innenfor den ytre varigheten. Det vil da være opp til Arbeids- og velferdsetaten å vurdere hvor lange vedtaksperioder det er hensiktsmessig å gi innenfor den individuelt fastsatte ytre varigheten. I den andre modellen fastsettes det i lov en maksimal lengde på vedtaksperiodene på ett år om gangen, med mulighet for unntak i særskilte tilfeller. Departementet ba om høringsinstansenes syn på hvilken av modellene som best ivaretar dette.

Departementet foreslo også at det skal kunne tilstås arbeidsavklaringspenger i inntil tre måneder etter at fastsatt aktivitet er gjennomført, mens mottaker står tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker, før vedkommende har fått tilbud om eller fått arbeid.

4.5.3 Høringsinstansenes merknader

De fleste høringsinstansene støtter forslaget om en ytre varighet på fire år. *Fellesorganisasjonen* foreslår imidlertid fem år. *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO), Norges Handikapforbund og Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)* ønsker ingen maksimal varighet. *Velferdsalliansen* mener at ytelsen bør tilstås fra søknadstidspunktet og fram til aktivitetsplanen er undertegnet av begge parter.

De høringsinstansene som har uttalt seg om dette spørsmålet er delte i synet på om det skal være maksimale vedtakslengder innenfor fireårsperioden. *Spekter, Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH), Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* og *Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)* (men bare dersom det ikke blir fast ytre varighet), *Oslo kommune, Sosial- og helsedirektoratet* og *Norsk attføringsforum* støtter forslaget om maksimal vedtakslengde på ett år. *NHO* skriver at: «En slik modell vil lettere sikre og tvinge frem at det foretas vurderinger av den enkelte. All erfaring har vist at det skjer mye aktivitet rett før en vedtaksperiode går ut. Et visst press på den enkelte og på NAV må opprettholdes for så tidlig som mulig å iverksette riktige behovsrettede tiltak. Det andre forslaget vil gi denne ordningen, som er en midlertidig ordning, et for stort preg av å være en tidsubestemt ordning.» *Akademikerne*, *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke, Kirkens Bymisjon, Attføringsbedriftene, Juss-Buss, Norges Handikapforbund, Forum for arbeidstrening, Legeforeningen, Kommunal Landspensjonskasse (KLP)* og *Arbeids- og velferdsdirektoratet*, ønsker ikke en maksimal vedtakslengde på ett år. *Akademikerne* skriver at: «så lenge det er påkrevd - modellen» gir størst mulighet for å gi individuelt tilpassede vedtak. Konkrete og individuelle vurderinger er etter Akademikernes oppfatning nødvendig for å hjelpe flest mulig tilbake i arbeid. Akademikerne mener forannevnte modell best ivaretar dette.» *Legeforeningen* anser det mest hensiktsmessig at Arbeids- og velferdsetaten gis adgang til å avgjøre vedtaksperiodens varighet, slik at denne kan tilpasses den enkeltes behov, bl.a. på bakgrunn av vurderinger fra lege. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skriver: «Når det skal gis vedtak om arbeidsavklaringspenger for en periode, så er det et par forhold det må tas hensyn til. Det ene er hensynet til bruker og forutsigbarhet for dem. Det andre er hensynet til antall vedtak etaten pålegges å fatte. Både av hensyn til brukerne og med sikte på effektiv ytelsesforvaltning er det hensiktsmessig å se vedtaksperioden etter § 11-15 i sammenheng med brukerens individuelle aktivitetsplan, jf. NAV-loven § 14 a. Direktoratet mener derfor at varigheten på de enkelte vedtakene bør fastsettes ut fra en konkret vurdering av den enkelte persons behov for bistand og en plan for hvordan personen skal komme i arbeid, innenfor den maksimale 4-årsperioden. For brukerne er det viktig med økonomisk trygghet og sikkerhet ift. utbetaling av økonomiske ytelser fra NAV. Videre er det viktig at eta-

tens kommunikasjon med brukerne oppfattes enhetlig. Det vil således være direkte uhensiktsmessig om etaten pålegges gjennom lov å fatte økonomiske vedtak med kortere varighet enn godkjent aktivitetsplan legger opp til. Fra brukernes ståsted, vil det oppfattes forvirrende og bidra til å løfte fokus mot inntektssikringen dersom ytelsesvedtakene gjennomgående har kortere varighet enn aktivitetsplanen. Det må legges opp til at det er oppfølgingspunktene som skal sikre at brukerne følger fastsatt aktivitet, og ikke lengden på de økonomiske vedtakene.»

4.5.4 Departementets vurderinger og forslag

Bestemmelser om varighetsbegrensninger må ses i sammenheng med forslag om bestemmelser om oppfølgingstidspunkter i avsnitt 4.6. Et viktig formål med både varighetsbegrensninger og oppfølgingstidspunkter er å bidra til at de samlede ressursene brukes best mulig i forhold til ytelsens formål. Det er videre et viktig formål å understreke forpliktelsene til oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten og aktivitet fra mottakerens side, noe som igjen legger til rette for økt overgang til arbeid.

Det er dokumentert at overgangen til arbeid og til andre trygdeytelser øker når mottaker nærmer seg slutten av en ytelsesperiode.

Dagens midlertidige ytelser ivaretar ulike formål og målgrupper, og de kan avløse hverandre i tid. Retten til de ulike ytelsene er i tillegg knyttet til gjennomføring av bestemte aktiviteter med sikte på å komme i arbeid. Dette medfører at en i dag må gå over på en ny ytelse når tilstanden eller bistandsbehovet endrer seg. Når en erstatter rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad med arbeidsavklaringspenger, vil en i større grad kunne beholde den samme ytelsen selv om disse forholdene endrer seg.

Målet er at perioden med arbeidsavklaringspenger ikke skal være lenger enn det som er nødvendig for å få satt mottakeren i stand til å arbeide, eller å få avklart at personen oppfyller vilkårene for å få uførepensjon. En del personer trenger bare bistand i en kortere periode før det er aktuelt å forsøke seg i arbeidslivet. Andre vil ha behov for mer omfattende bistand. Departementet mener derfor at det er viktig at varigheten som hovedregel fastsettes ut fra en konkret vurdering av den enkelte persons behov for bistand, og en plan for hvordan personen skal komme i arbeid, jf. utkast til ny bestemmelse i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14 a. En generell ytre grense for hvor lenge en skal kunne motta ytelsen vil imidlertid gi et signal til både Arbeids- og velferdsetaten og mottaker om at en må ha et sterkt fokus på å finne hensiktsmessige tiltak for å nå målsettingen om å komme tilbake i arbeid. En ytre varighetsbegrensning vil videre understreke at arbeidsavklaringspenger er en midlertidig ytelse.

Mottakerne av arbeidsavklaringspenger vil ha de samme helseproblemene og det samme behovet for medisinsk behandling og arbeidsrettede tiltak som mottakerne av dagens ytelser. Den faktiske varigheten for dagens ytelser vil derfor være et utgangspunkt for fastsettelsen av den generelle varigheten for den nye ytelsen. Statistikk fra Arbeids- og velferdsdirektoratet viser at gjennomsnittlig varighet er 11 måneder på rehabiliteringspenger og 19,5 måneder på attføringspenger. Gjennomsnittlig innvilget periode med tidsbegrenset uførestønad var ca. tre år i 2006. Innenfor de enkelte ytelsene er det stor variasjon i varigheten. Noen mottar en ytelse i en kort periode, andre har behov for langvarig bistand, og mange mottar flere av ytelsene etter hverandre. Om lag to tredeler av de som påbegynner attføring har i forkant mottatt sykepenger eller rehabiliteringspenger. Gjennomsnittlig varighet på andre ytelser før innvilgelse av tidsbegrenset uførestønad, er om lag tre år.

Departement mener at den nye ytelsen legger bedre til rette for at nødvendige arbeidsrettede tiltak settes i gang så tidlig som mulig i sykdomsforløpet, samtidig som den gir bedre mulighet for å kombinere medisinsk behandling og arbeidsrettede tiltak.

Departementet legger videre til grunn at endringene i folketrygdloven §§ 8-6 og 8-7 fra 1. januar 2004, som medførte at Arbeids- og velferdsetaten har en plikt til å vurdere yrkesrettet attføring så tidlig som mulig og nye sykefraværsregler (i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven) fra 1. mars 2007 skal føre til at aktive tiltak blir satt i gang raskere. Et mer fleksibelt regelverk for tiltak og tjenester og tettere oppfølging av den enkelte brukeren skal føre til at de fleste mottakerne vil ha behov for en kortere samlet periode med oppfølging og aktive tiltak enn i dag. Ved fastsettelsen av den ytre rammen må det imidlertid også tas hensyn til at arbeidsavklaringspenger også skal kunne gis i perioder hvor det ikke er mulig å gjennomføre nødvendig og hensiktsmessig behandling og arbeidsrettede tiltak, forutsatt at det fortsatt er en viss sannsynlighet for at vedkommende vil kunne komme tilbake i arbeid. Uførepensjonsutvalget forutsetter i sitt forslag at Arbeids- og velferdsetaten bruker tilstrekkelig tid til å avklare om den enkeltes arbeidsevne er varig nedsatt eller ikke, og leg-

ger til grunn at en kan motta arbeidsavklaringspenger inntil framtidig arbeidsevne er avklart, også i en periode etter at hensiktsmessig behandling og attføring er avsluttet.

En for lang ytre varighet vil kunne bidra til at personer går lenger enn strengt tatt nødvendig på midlertidige trygdeytelser. En for kort ytre varighet vil derimot kunne presse personer som kunne kommet tilbake til arbeid over på uførepensjon eller økonomisk sosialhjelp. Det er derfor viktig at varighetsbestemmelsen utformes slik at den avveier de ulike forholdene på en god måte. Departementet har veid disse hensynene mot hverandre og foreslår at den ytre varigheten settes til fire år.

Departementet mener at noen mottakere av ulike årsaker vil ha behov for å kunne motta arbeidsavklaringspenger i mer enn fire år. Dette gjelder for eksempel personer som først etter en omfattende og langvarig medisinsk behandling kan starte på arbeidsrettede tiltak, eller personer som har en svært uavklart helsetilstand. Departementet mener derfor at det i særlige tilfeller må være mulig med en begrenset forlengelse av vedtaksperioden.

Det er som nevnt en målsetting at perioden med arbeidsavklaringspenger ikke skal være lenger enn det som er nødvendig for å få satt mottakeren i stand til å arbeide, eller å få avklart at personen oppfyller vilkårene for å få uførepensjon. For å tydeliggjøre dette, legger departementet opp til at det i forskrift fastsettes at vedtak om arbeidsavklaringspenger innenfor en slik ytre varighet som hovedregel skal fastsettes for maksimalt ett år om gangen.

Departementet foreslår at arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal kunne gis så lenge det er påkrevd for at personen skal kunne gjennomføre fastsatt aktivitet med sikte på å komme i arbeid, men allikevel ikke lenger enn fire år. Departementet foreslår videre at stønadsperioden i særlige tilfeller skal kunne forlenges i en begrenset periode. Departementet foreslår dessuten at det skal kunne gis nærmere forskrift om varigheten. Departementet legger videre opp til at det i forskrift skal fastsettes at vedtak om arbeidsavklaringspenger maksimalt skal fattes for ett år om gangen. Departementet foreslår også at det skal kunne gis arbeidsavklaringspenger i inntil tre måneder etter at en person er satt i stand til å skaffe seg arbeid som han eller hun kan utføre. Det vises til § 11-10.

4.6 Oppfølgingstidspunkter

4.6.1 Gjeldende rett

Det går ikke direkte fram av folketrygdloven kap. 10, 11 og 12 hvordan Arbeids- og velferdsetaten skal følge opp mottakerne.

Arbeids- og velferdsetaten skal i henhold til §§ 10-8 tredje ledd annet punktum og 12-9 annet ledd i samarbeid med mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad utarbeide en individuell oppfølgingsplan. For mottakere av attføringspenger går det fram av Arbeids- og velferdsetatens retningslinjer at det skal utarbeides individuelle handlingsplaner.

For mottakere av rehabiliteringspenger skal Arbeids- og velferdsetaten så tidlig som mulig, og senest når vedkommende har mottatt rehabiliteringspenger i seks måneder, vurdere om yrkesrettet attføring bør prøves, jf. § 10-8 annet og sjette ledd.

4.6.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skal gå fram av loven at det ved innvilgelsen av ytelsen skal fastsettes tidspunkter der Arbeids- og velferdsetaten sammen med mottakeren skal vurdere om mottakeren har den ønskede progresjonen i forhold til å komme i arbeid. Departementet foreslo at disse tidspunktene kalles oppfølgingstidspunkter. Det ble videre varslet at departementet også ville vurdere hvorvidt det er behov for å lovfeste et minimumskrav til hvor ofte det skal avtales oppfølgingstidspunkter. Departementet ba om høringsinstansenes synspunkter på dette.

4.6.3 Høringsinstansenes merknader

Alle høringsinstansene som uttaler seg om spørsmålet er positive til at det legges opp til en tettere og mer formalisert oppfølging i form av oppfølgingstidspunkter. *Handels og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)* ønsker en kombinasjon av ett års vedtaksperiode og et minimumsantall oppfølgingstidspunkter. *Høyskolen i Telemark* og *Sosial- og helsedirektoratet* ønsker minimumskrav til hvor ofte det skal avtales oppfølgingstidspunkter. *Forum for arbeidstrening* synes ikke at det er nødvendig å lovfeste et minimumskrav for antall oppfølgingstidspunkter. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* «er enig i at tett og god oppfølging er viktig av mange årsaker. Det vil spesielt være viktig for å få folk tilbake i arbeid. Etter vårt syn er det imidlertid ikke lurt å lovfeste tidspunkter/hyppighet for oppfølgingspunktene. Det vil være individuelt hvor

hyppig oppfølging brukerne trenger, og vi viser blant annet til at brukergruppen er meget uensartet slik at brukerne har svært ulike behov for oppfølging. Samtidig vil behovet for oppfølging ofte endres over tid. Direktoratet understreker derfor viktigheten av at oppfølgingspunkter må fastsettes av NAV og bruker i fellesskap, basert på individuelle behov og forutsetninger. Vi understreker at det er hensiktsmessig at lovverket ikke er til hinder for individuell tilrettelegging ved at det fastsettes for stramme rammer for oppfølging. Et minimumskrav som fastsettes i lovverket vil dessuten kunne anses som en «god nok standard», og dermed kunne virke som en «hvilepute». For å sikre at NAV gir brukerne den oppfølgingen de skal ha, bør man heller innføre gode ventetids- og oppfølgingsindikatorer, god systemstøtte for evaluering av progresjon samt gode rutiner for innholdet i oppfølgingen. Vi mener dette håndteres best i rutiner og retningslinjer og ikke i form av lovbestemmelser. Direktoratet mener derfor at det er mest riktig ikke å lovfeste antall oppfølgingspunkter men at disse istedenfor bør fastsettes individuelt.»

Kreftforeningen mener at det må være en gjensidighet i forpliktelser, slik at krav til bruker også gjenspeiles i krav til NAV for å sikre mest mulig likeverdighet og omforente beslutninger i forhold til aktivitetsplanen. *Norges Handikapforbund (NHF)* mener at «Dette må vurderes individuelt. På den måten kan NAV prioritere tettere oppfølging av den enkelte som har behov for NAVs kompetanse og bistand. NHF har forståelse for at misbruk av ytelsen skal hindres. Derfor foreslår vi at det heller settes inn mer ressurser i tilfeller der det er grunn til å mistenke misbruk.»

4.6.4 Departementets vurderinger og forslag

Det er dokumentert at overgangen til arbeid og til andre trygdeytelser øker når mottaker nærmer seg slutten av en ytelsesperiode. Når rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger, mister en effekten med økt overgang til arbeid som en i dag har når en avslutter hver enkelt av disse ytelsene.

Forslaget i avsnitt 4.5 om at den ytre varigheten for arbeidsavklaringspenger som hovedregel ikke skal være lenger enn fire år, vil sikre at de som i dag ville fått attføringspenger eller tidsbegrenset uførestønad, får et tydeligere stoppunkt for ytelsen enn i dag. I tillegg foreslås det at vedtak om arbeidsavklaringspenger som hovedregel skal fastsettes for en periode på maksimalt ett år av gangen.

Formålet med oppfølgingstidspunkter er langt på vei det samme som formålet med å fastsette en ytre varighet. Oppfølgingstidspunktene skal bidra til at de samlede ressursene brukes best mulig i forhold til ytelsens formål og til å understreke forpliktelsene til oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten og aktivitet fra mottakerens side, noe som igjen legger til rette for økt overgang til arbeid.

Departementet mener at en mer systematisk og målrettet oppfølging tilpasset den enkelte mottaker er det viktigste tiltaket for å legge til rette for økt overgang til arbeid. Hva Arbeids- og velferdsetaten skal bidra med, hva mottakeren selv skal gjøre for å komme i arbeid og hvor ofte og hvordan den konkrete oppfølgingen gjøres, skal derfor nedfelles i den enkelte mottakerens aktivitetsplan. Formålet med Arbeids- og velferdsetatens oppfølging skal både være å sikre at mottakeren får den nødvendige bistand og oppmuntring for å komme i arbeid, kontrollere at mottakeren følger opp sin del av forpliktelsene og å vurdere om de øvrige vilkårene for rett til ytelsen fortsatt er oppfylt. I forbindelse med den individuelle oppfølgingen vil Arbeids- og velferdsetaten derfor i samarbeid med mottakeren måtte gjennomgå status i saken for å sikre at den aktivitet som er fastsatt fortsatt er nødvendig og hensiktsmessig for at vedkommende skal kunne komme i arbeid. Departementet legger ikke opp til at det skal stilles krav om at etaten og mottakeren må møtes fysisk.

Departementet er opptatt av at Arbeids- og velferdsetatens ressurser til oppfølging skal brukes mest mulig effektivt. Hvor hyppig og hvordan den enkelte mottakeren bør følges opp vil bl.a. avhenge av vedkommendes helse og øvrige forutsetninger og av hvilken bistand de skal ha. Departementet foreslår derfor at det skal gå fram av loven at mottakerne av arbeidsavklaringspenger skal få jevnlig oppfølging av Arbeids- og velferdsetaten, men at innretningen av oppfølgingen fastsettes i forskrift. Forslaget om å innføre en standardisert egenrapportering gjennom innsending av meldekort vil kunne bli et viktig verktøy for å plukke ut mottakere som bør følges opp utenom de fastsatte oppfølgingstidspunktene, for eksempel når mottaker rapporterer at de ikke gjennomfører fastsatt aktivitet. Vurderingen skal ta utgangspunkt i arbeidsevnevurderingen og aktivitetsplanen. Resultatet av vurderingen kan bli en justering av aktivitetsplanen eller stans av ytelsen. Det kan også være aktuelt å avtale nye oppfølgingstidspunkter.

Departementet foreslår at mottakerne av arbeidsavklaringspenger skal få jevnlig oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Departementet foreslår videre at innretningen av oppfølgingen

fastsettes i forskrift og at det i forbindelse med innvilgelse av arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal avtales individuelle oppfølgingstidspunkter der Arbeids- og velferdsetaten sammen med mottaker skal vurdere om vilkårene for rett til ytelse fortsatt er oppfylt, og om han eller hun har den ønskede framdriften i forhold til målet om å komme i arbeid. Det vises til § 11-11.

4.7 Stønader til dekning av ekstrautgifter som følger av gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak (tilleggsstønader)

4.7.1 Gjeldende rett

Attføringsstønader gis til hel eller delvis dekning av bestemte utgifter som mottaker har i forbindelse med gjennomføringen av nødvendige og hensiktsmessige attføringstiltak, jf. § 11-8 og forskrift om ytelser under yrkesrettet attføring av 11. september 2001 nr. 1079 kapittel 2. Noen av stønadene kan også gis til dekning av merutgifter som vedkommende har i forbindelse med utredning eller i forbindelse med nytt arbeid etter avsluttet attføring. Det er et vilkår for rett til attføringsstønader at en er mellom 16 og 67 år og på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått inntektsevnen varig nedsatt eller fått muligheten til å velge yrke eller arbeidsplass vesentlig innskrenket. I motsetning til det som gjelder for rett til attføringspenger kreves det ikke at inntektsevnen skal være redusert med minst halvparten. Mottaker må som hovedregel bo og oppholde seg i Norge.

Attføringsstønad gis til dekning av ekstrautgifter til arbeidstreningsplass, fadder, bøker og undervisningsmateriell, skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr, daglige reiseutgifter, hjemreiser, flytting, barnetilsyn og boutgifter. Personer som mottar ordinær lønn gjennom tiltaket eller mottar sykepenger etter folketrygdloven kapittel 8, får ikke dekket ekstrautgifter til boutgifter, daglige reiser, hjemreiser, flytting eller barnetilsyn.

Til mottakere av rehabiliteringspenger kan det gis reisetilskott under tidsbegrenset aktivisering og arbeidstrening til dekning av nødvendige utgifter til daglige reiser i forbindelse med gjennomføringen av tiltaket, jf. § 10-7 fjerde ledd. Videre kan det gis reisetilskott i stedet for rehabiliteringspenger dersom vedkommende midlertidig ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeids- eller undervisningsstedet på grunn av sykdom eller skade, jf. § 10-7 femte ledd.

Det gis ikke tilsvarende stønader til mottakere av tidsbegrenset uførestønad.

4.7.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skal kunne gis stønad til dekning av ekstrautgifter til bøker og undervisningsmateriell, daglige reiseutgifter, hjemreiser, flytting, barnetilsyn og boutgifter. Det ble foreslått at målgruppen, som i dag, skal være personer mellom 16 og 67 år som gjennomfører arbeidsrettede tiltak. Det ble videre foreslått at det skal være et vilkår at mottaker på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått sin arbeidsevne nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å skaffe seg eller beholde inntektsgivende arbeid. Departementet foreslo at de materielle reglene for stønadene skal være de samme som for dagens attføringsstønader. Departementet la videre opp til at reisestønaden som i dag gis etter § 10-7 fjerde ledd, vil falle inn under bestemmelsen om dekning av utgifter til daglige reiser i forbindelse med utredning eller gjennomføring av et arbeidsrettet tiltak. Departementet foreslo dessuten at det skal kunne ytes tilskudd til dekning av nødvendige ekstrautgifter til daglige reiser i stedet for arbeidsavklaringspenger dersom mottaker er i stand til å arbeide, men på grunn av sykdom eller skade midlertidig ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeids- eller undervisningsstedet. Det ble foreslått at tilskuddet i slike tilfeller skal begrenses til det beløpet som vedkommende ville ha fått utbetalt i arbeidsavklaringspenger for samme tidsrom.

Departementet foreslo at stønader til arbeidstrening, fadder og skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr, skulle videreføres som arbeidsmarkedstiltak i forskrift om arbeidsmarkedstiltak av 20. desember 2001 nr. 1544, hjemlet i arbeidsmarkedsloven.

4.7.3 Høringsinstansenes merknader

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund mener at det er ryddigst å ha stønadene i folketrygdloven kap. 11. *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)* og *Norges Handikapforbund* mener det er en fordel å samle regelverket om stønader, men støtter ikke at den materielle retten til tiltak svekkes. *Attføringsbedriftene* støtter samling under forutsetning av at stønadene overslagsbevilges. *Norsk attføringsforum* er bekymret over forlaget om å rammefinansiere tilleggsstønadene. *Sosial- og helsedirektoratet* mener at brukernes rettssikkerhet svekkes når Trygderetten ikke lenger skal kunne prøve vurderingen av hvilke tiltak som anses som nødvendige og hensiktsmessige. «Det er usikkert hvorvidt en arbeidsevnevurdering og plan i praksis vil sikre at disse fortsatt vil få tilgang

på nødvendige og hensiktsmessige tiltak dersom det ikke gis rett til tiltakene.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* støtter forslaget. *Direktoratet* peker imidlertid på at det i utkastet til lovtekst er uklart om det også stilles krav om at arbeidsevnen skal være redusert med minst halvparten for å få tilleggsytelser.

4.7.4 Departementets vurderinger og forslag

Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 9 (2006-2007) at tilgangen til tiltak skal være uavhengig av hvilken livsoppholdsytelse en mottar. Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst.S. nr. 148 (2006-2007). Departementet mener at stønad til arbeidstreningsplass, fadder og skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr i realiteten er betaling for tjenester eller virkemidler som anskaffes fra ulike leverandører. Dersom en legger stønad til arbeidstrening, fadder og skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr inn i folketrygdloven kap. 11, opprettholdes det en ulikhet i tjenestetilbudet mellom arbeids- og velferdsforvaltningens ulike brukere. Dekning av denne form for utgifter bør derfor etter departementets syn reguleres på samme måte som andre arbeidsmarkedstjenester.

De fleste av dagens attføringsstønader gir mottaker en økonomisk kompensasjon for nærmere bestemte merutgifter som vedkommende blir påført under utredning eller under gjennomføring av et attføringstiltak. Dette gjelder bl.a. stønad til dekning av utgifter til reise, boutgifter og barnetilsyn. Ettersom disse utgiftene er direkte knyttet til den aktiviteten mottaker gjennomfører for å komme i arbeid, er det etter departementets syn mest hensiktsmessig om disse fortsatt reguleres i folketrygdloven og blir overslagsbevilget.

Å flytte dagens attføringsstønad til skolepenger, arbeidstrening og fadder fra folketrygdloven til forskrift med hjemmel i arbeidsmarkedsloven, vil bidra til å bygge ned skillet mellom de ulike brukergruppene, men kan for dagens mottakere av attføringspenger oppfattes å gi dårligere formelle rettigheter. De som i dag fyller vilkårene for attføringsytelser har et klart behov for arbeidsrettet bistand, og vil på grunn av dette være høyt prioritert i forhold til tildeling av tiltak og tjenester fra Arbeids- og velferdsetaten. I praksis er det derfor først og fremst et bevilgningsspørsmål om disse fortsatt vil få et tilfredsstillende tilbud. Det vil dermed ikke nødvendigvis innebære noen stor endring i forhold til dagens situasjon.

Forslaget må også ses i sammenheng med forslaget om rett til arbeidsevnevurdering, som i praksis vil ha stor betydning for hvilke tilbud brukerne skal gis. Departementet foreslår at stønadene til arbeidstrening, fadder og skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr flyttes til forskrift med hjemmel i arbeidsmarkedsloven.

Departementet viser for øvrig til den varslede gjennomgangen av klage- og ankesystemet i arbeids- og velferdsforvaltningen, og at en i denne forbindelsen også vil se på Trygderettens kompetanse.

Departementet presiserer at kravet om at arbeidsevnen skal være redusert med minst halvparten utelukkende er knyttet til arbeidsavklaringspenger. Dette kravet finnes derfor bare i utkastet til § 11-13 som omhandler retten til livsoppholdsytelsen og ikke i utkastet til § 11-12 som omhandler retten til tilleggsstønader.

Departementet foreslår at en person som gjennomfører et arbeidsrettet tiltak skal kunne få tilleggsstønad til dekning av utgifter til bøker og undervisningsmateriell. Departementet foreslår videre at en person som gjennomfører et arbeidsrettet tiltak og ikke har ordinær lønn gjennom tiltaksdeltakelsen, eller mottar sykepenger etter lovens kapittel 8, kan gis tilleggsstønad til dekning av utgifter til daglige reiser, hjemreiser, flytting fra hjemstedet, barnetilsyn og bolig. Departementet foreslår videre at det til personer som på grunn av sykdom eller skade midlertidig ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeids- eller undervisningsstedet, i stedet for arbeidsavklaringspenger skal kunne gis tilleggsstønad til dekning av nødvendige ekstra transportutgifter til daglige reiser. Departementet foreslår dessuten at det skal kunne gis forskrifter om tilleggsstønadene. Det vises til § 11-12.

4.8 Arbeidsavklaringspenger

4.8.1 Når ytelsen skal kunne gis

4.8.1.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger gis når arbeidsevnen er nedsatt med minst halvparten, jf. § 10-8. I sluttfasen av en periode hvor en person er under medisinsk rehabilitering, kan det gis rehabiliteringspenger i inntil seks måneder også når arbeidsevnen er nedsatt med 20 til 50 prosent. Dette innebærer at personer som har hatt minst 50 prosent nedsatt arbeidsevne i sykepengefasen, men som trapper opp arbeidsinnsatsen, kan gå over på rehabiliteringspenger selv om arbeidsevnen er nedsatt med mindre enn 50 prosent. Det innebærer også at en person kan fortsette å motta rehabiliteringspenger selv om arbeidsevnen ikke lenger er redusert med

minst halvparten. Det er et vilkår at vedkommende i den forutgående perioden har mottatt sykepenger eller rehabiliteringspenger, og at arbeidsevnen da var nedsatt med minst halvparten. I særlige tilfeller kan perioden forlenges med ytterligere seks måneder.

Studenter under 26 år som har vært arbeidsuføre som følge av alvorlig sykdom kan få rehabiliteringspenger når de har vært sammenhengende syke i minst 20 uker. Rehabiliteringspenger kan også gis til personer som tidligere har mottatt rehabiliteringspenger, men som innen ett år igjen blir arbeidsuføre som følge av samme sykdom. Rehabiliteringspenger kan videre gis til personer som tidligere har mottatt rehabiliteringspenger, og som innen seks måneder igjen blir arbeidsuføre som følge av en annen sykdom mens vedkommende er i arbeid uten å ha opparbeidet seg rett til sykepenger.

Attføringspenger gis til personer som har tapt minst halvparten av sin inntektsevne i den tiden vedkommende gjennomfører et yrkesrettet attføringstiltak. Attføringspenger kan også gis i ventetid før et attføringstiltak blir satt i verk, i ventetid i løpet av attføringen, i ventetid på høvelig arbeid og i ventetid når personen pga. sykdom skal vurderes for andre trygdeytelser.

Tidsbegrenset uførestønad gis når evnen til å utføre inntektsgivende arbeid er varig nedsatt med minst halvparten, jf. § 12-7.

Kravet om at inntektsevnen/arbeidsevnen skal være nedsatt med minst halvparten må være oppfylt når ytelsene innvilges.

4.8.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skal kunne gis arbeidsavklaringspenger til personer som har fått sin arbeidsevne redusert med minst halvparten mens de gjennomgår medisinsk behandling, deltar på et arbeidsrettet tiltak, eller etter å ha prøvd slike tiltak fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Departementet foreslo videre at personer som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, men som innen ett år igjen blir arbeidsuføre som følge av samme sykdom skal kunne få arbeidsavklaringspenger selv om nedsettelsen av arbeidsevnen er forbigående. Departementet foreslo også at personer som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og som innen seks måneder igjen blir arbeidsuføre grunnet en annen sykdom mens vedkommende er i arbeid uten å ha opparbeidet seg rett til sykepenger, skal kunne få arbeidsavklaringspenger. Departementet foreslo dessuten at det skulle kunne gis arbeidsavklaringspenger i nærmere angitte venteperioder.

4.8.1.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeidsgiverforeningen Spekter, Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon og Næringslivets hovedorganisasjon støtter forslaget om å videreføre kravet om at arbeidsevnen skal være nedsatt med minst halvparten. Mange av høringsinstansene mener imidlertid at det bør være anledning til å tilstå arbeidsavklaringspenger også når arbeidsevnen er nedsatt med mindre enn halvparten. *Sosial- og helsedirektoratet* mener at «vesentlig nedsatt» er et bedre kriterium. *Statens Pensjonskasse* minner om at tjenestepensjonsordningene ikke har en tilsvarende begrensning, og at det derfor vil kunne tilstås offentlig tjenestepensjon ved en lavere uføregrad enn 50 pst. De viser til at dette elementet oppleves som både hensiktsmessig og smidig og at det ikke foreligger planer om endringer på dette punktet. De peker også på at de fortsatt vil utbetale sine ytelser i tilfeller der personer må gå over i lavere betalt arbeid. *UNIO* skriver: «Vi tror dessuten at økonomisk kompensasjon også for mindre nedsatt arbeidsevne kan medføre at folk holder seg lenger i arbeid og ikke vegrer seg mot å øke sin stillingsandel til over 50 %, i frykt for å miste inntektssikringen». *Akademikerne* anser at «en slik endring vil kunne bidra til det motsatte av det som blir siktemålet; å få folk raskest mulig tilbake i arbeid. Resultatet kan isteden bli at det blir gitt ytelser med 50 % i lengre tidsrom enn det som er tilfellet i dag.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* er bekymret for at forslaget om at ytelsen ikke skal kunne gis til personer som har trappet opp arbeidsinnsatsen til over 50 prosent i sykepengefasen kan svekke insentivene til å øke arbeidsinnsatsen for de som har gradert sykmelding, men sier samtidig at denne problemstillingen ikke er enkel. *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)* mener at dette forslaget kan medføre at en del på grunn av økonomi vil tvinges til å forsøke å arbeide mer enn det som er helsemessig tilrådelig og dermed risikerer tilbakefall av sykdom og redusert arbeidsevne. De mener derfor at det fortsatt bør være mulig å gå fra graderte sykepenger under 50 % til tilsvarende eller lavere graderte arbeidsavklaringspenger. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* mener at det bør gå fram av loven at arbeidsavklaringspenger også kan ytes i ventetid mens brukeren deltar i utarbeidelsen av aktivitetsplanen i henhold til forslaget om ny § 14a i arbeids- og velferdsforvaltningsloven. «Erfaringsmessig kan det ta noe tid fra man finner at bruker fyller inngangsvilkårene til man har fått utledet pla-

nen fullstendig. Det er uheldig om bruker blir stående uten ytelser i denne perioden.» *Direktoratet* stiller videre spørsmål ved om det er riktig å si at studenter som på grunn av sykdom må avbryte studiene har nedsatt arbeidsevne. «Derimot har de et behov for en pause fra studiene under behandling. Denne gruppen bør etter direktoratets syn i stedet ivaretas gjennom stønadsordninger tilknyttet utdanningssystemet, og ikke inngå i målgruppen for arbeidsavklaringspenger.»

4.8.1.4 Departementets vurderinger og forslag

Departementet ser at det i praksis kan være vanskelig å fastsette reduksjonen i arbeidsevnen i prosent, og at det slik sett kunne være bedre å bruke en mer skjønnsmessig standard. Målgruppen for den nye ytelsen skal i hovedsak være den samme som for dagens rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Departementet ser at det isolert sett virker mest logisk at en konsekvent legger til rette for å stimulere folk til å øke arbeidsinnsatsen gjennom hele helseaksen. For en ny ytelse vil utgangspunktet imidlertid måtte være at alle mottakerne skal ha det samme inngangsvilkåret. Mange av mottakerne av dagens ytelser har hatt sykepenger. Slik vil det også være for mottakerne av den nye ytelsen. Dersom dagens bestemmelse for mottakere av rehabiliteringspenger skulle gjøres gjeldende for hele målgruppen for arbeidsavklaringspenger, ville det medføre en betydelig uthuling av hovedregelen om at arbeidsevnen skal være nedsatt med minst halvparten. Departementet holder derfor fast ved at inngangskravet til arbeidsavklaringspenger skal være at arbeidsevnen er redusert med minst halvparten, dvs. at arbeidsevnen skal være redusert med minst halvparten når ytelsen innvilges.

Departementet ønsker imidlertid å stimulere personer som allerede mottar en trygdeytelse til å øke sin arbeidsinnsats. I avsnitt 4.9.1.4 foreslås det derfor at arbeidsavklaringspengene, som dagens attføringspenger, først skal falle bort når mottaker jobber 60 prosent, og at arbeidsinnsatsen kan trappes opp til 80 prosent i inntil seks måneder for personer som er nær ved å komme i fullt arbeid.

Departementet er svært opptatt av at aktivitetsplanene skal ha høy kvalitet slik at de blir et nyttig redskap for å få brukeren i arbeid. Dagens bestemmelser praktiseres slik at det gis folketrygdytelser mens det utarbeides handlingsplaner og oppfølgingsplaner. Departementet foreslår at dette skal gå klart fram av loven. Departementet presiserer dessuten at formuleringen «i ventetid før behandling eller arbeidsrettede tiltak starter» også vil omfatte ventetider mellom tiltak.

De fleste som setter fram krav om uførepensjon vil motta arbeidsavklaringspenger når de setter fram kravet. Departementet mener at en må unngå uheldige tilpasninger til regelverket og at brukerne opplever opphold i sine ytelser.

Departementet viser til at dagens hovedregel for rehabiliteringspenger om venteperiode på ett år ikke foreslås videreført, og at det dermed heller ikke er behov for å videreføre noen særregel for studenter. Departementet mener imidlertid at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis til studenter som har behov for aktiv behandling for å kunne gjenoppta studiene.

Departementet foreslår at arbeidsavklaringspenger skal gis til medlem som har fått sin arbeidsevne nedsatt med minst halvparten, og som har behov for aktiv behandling eller arbeidsrettet tiltak, eller etter å ha prøvd slike tiltak fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Departementet foreslår videre at det også skal kunne gis arbeidsavklaringspenger i ventetid før aktiv behandling eller et arbeidsrettet tiltak starter, og i ventetid under utarbeidelse av aktivitetsplaner. Departementet foreslår også at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis i inntil fire måneder når medlemmet som følge av sykdom skal vurderes for uførepensjon, og at perioden skal kunne forlenges i inntil fire nye måneder dersom krav om uførepensjon ikke er behandlet innen den fastsatte vedtaksperioden. Departementet foreslår dessuten at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis til medlem som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og igjen blir arbeidsufør som følge av en annen sykdom innen seks måneder mens vedkommende er i arbeid uten å ha opparbeidet ny rett til sykepenger etter kapittel 8. Departementet foreslår også at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis til medlem som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og som igjen blir arbeidsufør som følge av samme sykdom innen ett år, selv om nedsettelsen av arbeidsevnen antas å være rent forbigående. Departementet foreslår at ytelsen tidligst skal kunne gis fra kravstidspunktet. Departementet foreslår også at det skal kunne gis forskrifter som utdyper lovens bestemmelser. Det vises til § 11-13.

4.8.2 Grunnlag for beregning av arbeidsavklaringspenger og nivå

4.8.2.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad beregnes på grunnlag av mottakers pensjonsgivende inntekt året forut for at inntektsevnen/arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten. Attføringspenger kan alternativt beregnes på grunnlag av mottakers pensjonsgivende inntekt året før muligheten til å velge yrke ble vesentlig innskrenket. Dersom det gir et høyere grunnlag, kan det for alle ytelsene legges til grunn et gjennomsnitt av den pensjonsgivende inntekten i de tre siste årene før samme tidspunkt.

Pensjonsgivende inntekt over 6G regnes ikke med i inntektsgrunnlaget for ytelsene. Begrensningen på 6G praktiseres imidlertid ulikt for de ulike ytelsene når gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt de tre siste årene legges til grunn. For rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad legges inntektsbegrensningen på 6G til grunn for hvert inntektsår. For attføringspenger brukes inntektsbegrensningen kun på sluttresultatet, dvs. på gjennomsnittet for de tre årene.

For alle tre ytelsene skal den pensjonsgivende inntekten som ytelsen beregnes av reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet. Beregningsgrunnlaget reguleres senere i samsvar med endringer i grunnbeløpet.

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad utgjør 66 prosent av beregningsgrunnlaget. Minste årlige ytelse er 1,8G. For de som får nedsatt arbeidsevnen før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert, er minsteytelsen 2,4G. I Ot.prp. nr. 77 (2007-2008) Om lov om endringer i folketrygdloven og lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg er det foreslått at minsteytelsene, med virkning fra 1. mai 2008 skal heves til hhv. 1,97G og 2,44G. Høyere minsteytelse for unge uføre kan først utbetales fra og med den måneden mottaker fyller 20 år. Ytelsen gis for fem dager per uke og dagsatsen framkommer ved at den årlige ytelsen deles med 260.

Mottakere av rehabiliteringspenger og attføringspenger som forsørger barn, får et barnetillegg på 27 kroner per dag per barn. Barnetillegget kan gis til begge foreldrene, dersom begge mottar ytelsen. Det kan i visse tilfeller også gis barnetillegg til fosterforeldre. Ytelsen inklusive barnetillegg kan ikke utgjøre mer enn 90 prosent av beregningsgrunnlaget.

Mottakere av tidsbegrenset uførestønad som forsørger barn, kan få et behovsprøvd barnetillegg. Fullt barnetillegg tilsvarer 40 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Barnetillegget behovsprøves i forhold til mottakers og ektefelles/samboers inntekt.

4.8.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspengene skal beregnes på grunnlag av mottakers pensjonsgivende inntekt året før evnen til å utføre et inntektsgivende arbeid ble nedsatt med minst halvparten. Dersom det gir et høyere grunnlag, skal gjennomsnittet av den pensjonsgivende inntekten i de tre siste årene før samme tidspunkt legges til grunn. Det ble foreslått at maksimalt beregningsgrunnlag settes til 6G, og at begrensningen, som for dagens rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad, skal legges til grunn for hvert inntektsår. Det ble videre foreslått at inntekten som ytelsen beregnes på grunnlag av skal reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet, og at beregningsgrunnlaget senere reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet.

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspengene skal utgjøre 66 prosent av beregningsgrunnlaget. Det ble videre foreslått at årlig minsteytelse skal være 1,8G, men at den årlige minsteytelse for unge uføre som får arbeidsevnen nedsatt før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skal være 2,4G. Det ble dessuten foreslått at ytelsen skal gis for fem dager per uke, og at ytelsen skal regnes som pensjonsgivende inntekt og skattlegges som lønnsinntekt.

Departementet foreslo at det skal gis et barnetillegg til den som forsørger barn, og at dette gis med en fast sats per barn per dag. Det ble varslet at det legges opp til at barnetillegget minst skal være på samme nivå som for dagens rehabiliterings- og attføringspenger. Det ble foreslått at barnetillegget, som i dag, skal kunne gis til begge foreldrene og det skal som for dagens rehabiliterings- og attføringspenger også kunne gis barnetillegg til fosterforeldre. Arbeidsavklaringspenger inklusive barnetillegg skal imidlertid ikke kunne utgjøre mer enn 90 prosent av grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger.

4.8.2.3 Høringsinstansenes merknader

Grunnlag for beregning av arbeidsavklaringspenger

LO mener at det «ikke er opplagt at den øvre inntektsbegrensningen bør være 6G, selv om hensynet til å samordne med dagpenger og sykepenger

trekker i en slik retning. Et alternativ kunne være å sette grensen til 7,1 G slik det blir i den nye Folketrygden.» *Akademikerne* mener at et maksimalt beregningsgrunnlag på 6G er for lavt. *LO* mener at det maksimale beregningsgrunnlaget må beregnes av gjennomsnittet av de tre siste årene og ikke for hvert enkelt inntektsår. De skriver: «LO kan ikke støtte forslaget om å stramme inn i beregningen av dagpengegrunnlaget. Dersom en ønsker at inntektsbegrensingen på 6 G skal praktiseres likt for alle de midlertidige folketrygdytelsene, bør harmoniseringen skje oppover.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* peker på at dagens praksis for attføringspenger i større grad tar hensyn til personer som har hatt gradvis nedgang i inntekten over noe tid, f.eks. som følge av forsøk på tilpasning i arbeidslivet for å unngå overgang til helserelaterte ytelser, og ber om at departementet vurderer sitt standpunkt på nytt.

Stønadsnivå

Mange av de høringsinstansene som har uttalt seg om dette spørsmålet mener at det foreslåtte nivået på ytelsen er for lavt. *Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)* støtter forslagene. «Det er etter vårt syn vesentlig at arbeid skal lønne seg mer enn mottak av ytelser fra folketrygden, også for de som har stor forsørgingsbyrde.» *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)* støtter forslaget «under den klare forutsetning at alle tilleggsytelser og kompensasjonsordning samt øvrige relevante kostnadsdekkende tiltak for mottakere av den nye stønaden de kommende årene gradvis forbedres.»

Hovedytelsen

Flere av høringsinstansene, bl.a. *Sosial- og helsedirektoratet* og *Oslo kommune* peker på at det allerede er mange som har behov for supplerende sosialhjelp i tillegg til folketrygdytelsene de mottar. *Husbanken* viser til V. Nordvik og P. Åhrens rapport The Duration of Housing Allowance Claims and Labour Market disincentives. European Journal of Housing Policy, Vol 5, No 2, 131 - 146, Aug. 2005, som viser at den økonomiske forskjellen mellom det å være i lønnet arbeid og en situasjon som stønadsmottager er så stor at stønader har liten betydning for arbeidsdeltagelse, men at det kan gjøre en forskjell der stønadsmottager vurderer deltidsarbeid. *Kirkens Bymisjon* skriver: «Felles for mange av de mennesker Kirkens Bymisjon er i kontakt med er at de tilhører lavinntektsgrupper i samfunnet. Rusavhengighet, psykisk og somatisk sykdom, dobbeldiagnoser, kriminalitet, langtidsledighet, etnisk tilhørighet og gjeldsproblematikk er alle kjente årsaker til sosial og økonomisk fattigdom. Et annet fellestrekk er at svært mange i disse kategoriene har liten eller ingen fartstid innenfor ordinært arbeidsliv. Det betyr at arbeidsavklaringspengene vil ligge fra 1,8 G - 3G for de fleste. Med skattetrekk vil ytelsene ligge godt under EUs fattigdomsgrense.» *Norges Handikapforbund* mener det bør vurderes om målgruppen for arbeidsavklaringspenger bør komme inn under skattebegrensningsregelen som gjelder for minstepensjonister. *Fellesorganisasjonen (FO)* vil ha et oppstartstilskudd som skal dekke grunnleggende tannbehandling, innkjøp av nødvendige klær/sko og boligetablering etter behov.

Minsteytelsen

Arbeids- og velferdsdirektoratet peker på at minsteytelsene i folketrygdloven er ulike og at forskjellene ikke synes godt nok begrunnet. Mange av høringsinstansene som har uttalt seg om dette spørsmålet mener at de foreslåtte minsteytelsene er for lave. Flere av høringsinstansene, bl.a. *Arbeids- og velferdsdirektoratet, Sosial- og helsedirektoratet* og *Norges Handikapforbund* peker dessuten på at det er problematisk at minsteytelsen er lavere enn kvalifiseringsstønaden. *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)* skriver: «Unge uføre som mottar arbeidsavklaringspenger kan ofte ha behov for avklaringstiltak i en lang periode, og i denne perioden er mange av disse i en etableringsfase og har mange utgifter. LHL mener derfor at et nivå på 2,4 G på avklaringspenger til unge uføre er for lavt og må økes betydelig.» *FFO* ønsker at unge uføre sikres en stønad som minst tilsvarer fire pensjonspoeng.

Barnetillegg

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) skriver at «Arbeidsavklaringspenger skal være erstatning for bortfall av arbeidsinntekt. Etter *NHOs* syn bør det derfor ikke gis barnetillegg i ordningen. Barnetillegg bidrar til å svekke arbeidslinjen.» *Aleneforeldreforeningen* mener derimot at «Barnetillegg i uføreytelser er i dag behovsprøvd slik at de stønadsmottakerne som har lavest inntekt vil få en viss inntektssikring gjennom å motta barnetillegg til stønaden. Mottakere av uføreytelse er i hovedsak personer som har vært stønadsmottakere over lang tid, og en stor andel av mottakerne er aleneforsørgere. Barnetillegget har derfor vært et virkemiddel for å motvirke barnefattigdom og skape større likhet mellom sosiale grupper og barn i Norge. Vi mener derfor at det er svært uheldig å

frata denne gruppen deler av inntektsgrunnlaget når det i så stor grad rammer mennesker som har lav inntekt, er langtidssyke og som i tillegg har omsorg for barn. Med tanke på utjamning og fattigdomsbekjempelse anbefaler vi at barnetillegget i den nye stønaden gjøres som den er i dagens uføreytelser.» *Barneombudet* ber om at det i vurderingen av nivået på barnetillegget, «legges stor vekt på den belastning det er for barn å vokse opp i en familie med vedvarende dårlig økonomi, og at barnetillegget legges på et nivå som sikrer barn verdige levekår». «For *Kreftforeningen* er det helt essensielt at ikke barnefamilier skal komme dårligere ut med ny ordning sammenlignet med dagens ordning. Når målet med den nye ytelse er å bistå blant annet mennesker med til dels svært svekket helse å komme tilbake til arbeidslivet, er ikke en forringelse av disse familiers levekår veien å gå. Vi oppfordrer derfor departementet sterkt om å vurdere dette forslaget på nytt.» «*Kirkens Bymisjon* mener at barnetillegget må være på et langt høyere nivå enn de daglige kr. 27,- pr barn. En slik sats betyr i praksis trange økonomiske levekår og avhengighet av supplerende sosialhjelp. Det vil bety barnefattigdom. 4 år er lang tid for et barn - den tid det på det meste kan ta før foreldrene er i arbeid ved fullført avklaringstid. Vi vil at her må barnets beste stå i fokus. Derfor må nåværende barnetillegg i uføretrygd være normgivende for barnetillegget i den nye stønaden.» *Norges Handikapforbund* mener at et behovsprøvd barnetillegg vil være et treffsikkert tiltak i fattigdomsbekjempelsen. *Sosial- og helsedirektoratet* skriver: «Vi vet at ca. 30 000 barn årlig lever i familier som mottar økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven. Barnefamilier kan ha særlige behov, og hensynet til at barna skal ha en så normal oppvekst som mulig må tillegges vekt. Vanskelige økonomiske forhold preger barnas oppvekstvilkår, og det kan være godt forebyggende arbeid for barn å sørge for at disse familiene er i stand til å gi barna tryggere materielle kår. Sosial- og helsedirektoratet mener at barnetilleggets størrelse må være tilstrekkelig til at familiens totale inntekter sikrer at barna får mulighet til å delta i aktiviteter som ivaretar sosial inkludering. Med hjemmel i sosialtjenesteloven § 5-1 er det gitt statlige veiledende retningslinjer for utmåling av stønad til livsopphold. I disse satsene er det differensiert mellom barn i forskjellige aldrer, begrunnet med at det er mer kostbart å forsørge eldre enn yngre barn. Sosial- og helsedirektoratet mener at dette er hensyn som bør vektlegges også ved fastsettelsen av barnetillegget til arbeidsavklaringspenger.»

4.8.2.4 Departementets vurderinger og forslag

Grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger

Arbeidsavklaringspenger skal gi en rimelig kompensasjon for personens inntektsbortfall. Dette bør også avspeile seg i reglene for fastsetting av grunnlaget ytelsen skal beregnes av. Det foreslås derfor at grunnlaget skal fastsettes ut fra den pensjonsgivende inntekten i året før arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, men maksimalt 6G. For enkelte kan inntekten variere de siste årene før arbeidsevnen blir redusert. Departementet foreslår derfor at en da isteden skal kunne få fastsatt grunnlaget til gjennomsnittet av de tre siste årene, og at taket på 6G skal fastsettes med utgangspunkt i gjennomsnittet for treårsperioden framfor for hvert enkelt år.

Alle de midlertidige folketrygdytelsene har et inntektstak på 6G. Departementet legger til grunn at dette også skal gjelde for arbeidsavklaringspenger.

Nivå på ytelsen

Det er viktig å sikre inntekt for personer som får bistand og oppfølging for å komme i arbeid. Sluttmålet er imidlertid å forsørge seg selv ved eget arbeid. Ved fastsettelsen av stønadsnivået må det tas hensyn til begge disse forholdene. Det må også tas hensyn til at mottakerne av midlertidige ytelser vil ha bedre muligheter for å påvirke sitt framtidige inntektsnivå enn personer som allerede har fått en varig ytelse. Regjeringen har i Ot.prp. nr. 77 (2007-2008) Om lov om endringer i folketrygdloven og lov om supplerande stønad for personar med kort butid i Noreg og St.prp.nr. 74 (2007-2008) Endringer i bevilgninger under Arbeids- og inkluderingsdepartementet – Oppfølging av trygdeoppgjøret for 2008 (Heving av minsteytelser m.v.) foreslått at minsteytelsen, med virkning fra 1. mai 2008, skal økes til 1,97G dvs. fra 120 262 kr til 138 404 kr. Det ble samtidig foreslått at minsteytelsene til unge uføre som mottar rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad fra samme tidspunkt skulle økes fra 2,4G til 2,44G dvs. fra 160 349 til 171 425 kroner.

Fra 1998 har det vært vilkår for å komme inn i ordningen med høyere minsteytelse for unge uføre at arbeidsuførheten skyldes en varig og alvorlig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert. Per 31.12.07 hadde fire prosent av mottakerne av rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad en høyere minsteytelse. Departementet vil i forbindelse med oppfølgingen

av uførepensjonsutvalget komme tilbake med en vurdering av ordningen for unge uføre.

Barnetillegg

Barnetillegg, og da særlig behovsprøvde barnetillegg, vil isolert sett redusere lønnsomheten av å arbeide fordi barnetillegget (gradvis) vil falle bort når man går fra å være stønadsmottaker til å bli lønnsmottaker (og motsatt). Fordelingshensyn tilsier imidlertid at det bør gis et barnetillegg til arbeidsavklaringspenger. Det må være felles regler for barnetillegg for alle mottakere av arbeidsavklaringspenger. Et standardisert tillegg per barn er enkelt å administrere og det er enkelt å forstå for mottakerne. Behovsprøvd barnetillegg gir en mer målrettet fordelingsprofil i favør av barnefamilier med lav inntekt og flere barn. Innenfor en gitt økonomisk ramme kan dermed behovsprøvde tillegg være høyere for de som får slike tillegg enn et standardisert tillegg til alle stønadsmottakere med barn. Behovsprøving er imidlertid betydelig mer komplisert. Det kan også føre til en kraftig reduksjon i den økonomiske lønnsomheten av økt arbeidsinntekt, noe som øker risikoen for å skape «stønadsfeller». Departementet foreslår på denne bakgrunn at mottakere av arbeidsavklaringspenger skal kunne motta et standardisert barnetillegg.

Departementet foreslår at grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger skal være personens pensjonsgivende inntekt i året før arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, men at den skal fastsettes ut fra gjennomsnittet av den pensjonsgivende inntekten i de tre siste kalenderårene før samme tidspunkt dersom dette gir et høyere grunnlag. Departementet foreslår videre at den pensjonsgivende inntekten skal reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet. Departementet foreslår dessuten at pensjonsgivende inntekt over seks ganger grunnbeløpet ikke skal regnes med i grunnlaget for arbeidsavklaringspengene. Departementet foreslår også at grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger reguleres i samsvar med senere endringer i grunnbeløpet. Departementet foreslår at arbeidsavklaringspenger gis med 66 prosent av grunnlaget og at minste årlige ytelse skal være 1,97 ganger grunnbeløpet. For et medlem som får sin arbeidsevne nedsatt før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert, skal minste årlige ytelse være 2,44 ganger grunnbeløpet. Dette skal gjelde selv om medlemmet har vært mer enn 50 prosent yrkesaktiv etter fylte 26 år dersom kravet settes fram før medlemmet fyller 36 år.

Departementet foreslår at mottakere som forsørger barn skal få et standardisert barnetillegg. Departementet foreslår dessuten at arbeidsavklaringspenger inklusive barnetillegg ikke skal kunne utgjøre mer enn 90 prosent av medlemmets grunnlag for beregning av arbeidsavklaringspenger. Departementet foreslår videre at arbeidsavklaringspenger skal gis for fem dager per uke. Departementet foreslår dessuten at det skal kunne gis nærmere forskrift om barnetilleggets størrelse. Det vises til §§ 11-15, 11-16 og 11-17.

4.8.3 Meldeplikt og utbetalingsrutiner

4.8.3.1 Gjeldende rett

Alle mottakere av folketrygdytelser har en alminnelig plikt til å melde fra om forhold som kan være avgjørende for om vedkommende har rett til ytelsen, eller for ytelsens størrelse, jf. §§ 21-3 og 21-6.

Mottakere av attføringspenger har i tillegg plikt til å melde seg for Arbeids- og velferdsetaten hver 14. dag. I praksis gjøres dette ved at mottakerne fyller ut standardiserte meldekort som sendes til Arbeids- og velferdsetaten elektronisk, eller som ordinær post. Dersom vedkommende uten rimelig grunn unnlater å melde seg på den fastsatte datoen, faller retten til attføringsytelser bort fra og med den dagen vedkommende skulle ha meldt seg og inntil vedkommende melder seg igjen. Arbeids- og velferdsetaten skal frita mottaker fra plikten til å sende meldekort dersom det er unødig tyngende for vedkommende å overholde meldeplikten, jf. forskrift 11. september 2001 nr. 1079 om ytelser under yrkesrettet attføring § 1-2. Det er ingen tilsvarende plikt til å sende meldekort eller melde seg for Arbeids- og velferdsetaten på fastsatte datoer for mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad.

Rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad utbetales delvis forskuddsvis en gang i måneden. Attføringspenger utbetales etterskuddsvis hver 14. dag, basert på innsendte meldekort.

4.8.3.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at mottakerne av arbeidsavklaringspenger skal melde seg hos Arbeids- og velferdsetaten hver 14. dag, og at meldeplikten skulle gjennomføres ved bruk av standardiserte meldekort på samme måte som for dagens attføringspengemottakere. Det ble foreslått at opplysningene som mottaker gir på meldekortet skal kunne leg-

ges til grunn for beregningen av utbetalingen, og for oppfølgingen av mottaker.

Det ble foreslått at det skal kunne gis unntak fra plikten til å sende meldekort dersom det vil være unødig tyngende for mottaker å sende meldekort. Departementet foreslo at opplysninger som er nødvendige for at utbetalingen skal bli korrekt, og tilbakemelding om gjennomføringen av fastsatt aktivitet, i slike tilfeller må gis Arbeids- og velferdsetaten på annen måte. Departementet foreslo videre at arbeidsavklaringspenger skal gis per dag og utbetales etterskuddsvis hver 14. dag.

4.8.3.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er delte i synet på dette forslaget. *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)* mener at meldeplikt vil virke tyngende for en del brukere og at det medfører et betydelig merarbeid for etaten. *Fellesorganisasjonen* kan ikke se at ordningen er formålstjenelig for noen og mener at den legger opp til unødvendig byråkrati. *Høgskolen i Oslo* mener at forslaget signaliserer mistillit til enkeltmennesket og at det vil kunne gi Arbeids- og velferdsetaten et dårlig rykte. *Velferdsalliansen* skriver at behovet for økonomisk forutsigbarhet bør veie tyngre enn risikoen for at et par promille av brukerne mottar feilutbetalinger. *Kreftforeningen* skriver: «Vi synes forslaget om at ny ytelse gis per dag og utbetales etterskuddsvis hver 14. dag framstår som ryddig, forutsigbart og administrativt hensiktsmessig.» *Akademikerne* støtter forslaget i § 11-7 om meldeplikt til NAV ved bruk av standardiserte meldekort hver 14. dag. *Akademikerne* skriver: «Dette vil bidra til å styrke kontakten mellom NAV og mottaker av ytelser og således bidra til å hindre misbruk og opprettholde fokus mot deltakelse i arbeidslivet som mål. Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter forslaget om innføring av meldekort for mottakere av arbeidsavklaringspenger. «... dette innebærer effektivisering av ytelsesforvaltningen i etaten. Dette baner i sin tur veien for ressursallokering i retning av bedret oppfølging av brukerne i NAV-kontorene. Videre er meldekort en god og effektiv måte å følge opp brukerne på til vanlig, samt at bruk av meldekort forebygger misbrukssaker. Bevisførsel i trygdemisbrukssaker vil videre bli enklere dersom det dokumenteres forhold brukerne gjentatte ganger ikke har meldt fra om.» Flere av de høringsinstansene som støtter forslaget understreker at det er viktig at unntaksregelen brukes. *Norges Handikapforbund* skriver: «Meldeplikt hver 14. dag må kun gjelde der situasjonen forventes å endres hyppig. Lengre opphold i institusjon må automatisk være et kriterium for å slippe.» *LO* skriver at en unntaksbestemmelse også «er viktig i forhold til plikten om å sende meldekort, når en slik meldepliktordning vil oppleves som unødig tyngende for mottaker. En bør vurdere om det i lovteksten skal presiseres at dette unntaket alltid skal være vurdert for å sikre at hensynet til alvorlig syke blir tilstrekkelig ivaretatt.» *Kreftforeningen, Akademikerne* og *Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)* støtter forslaget om etterskuddsvis utbetaling hver 14. dag. *NHO* mener at det foreslåtte systemet ligner på det som er hovedregelen for lønn. *Oslo kommune* mener at forslaget om utbetaling hver 14. dag gjør det vanskelig å planlegge sin økonomi og at det derfor bør være månedlige utbetalinger. *Norges Handikapforbund* skriver: «Etterskuddsvis utbetaling etter meldekort kan gi fare for mer arbeid med alle som ikke har fått sendt meldekort. Det vil etter vår mening være enklere med forskuddsvis utbetaling, og trekk der personer har fått for mye, da dette trolig vil være unntaket.» *Fellesorganisasjonen* og *Yrkesorganisasjonenes fellesorganisasjon (YS)* er imot utbetaling hver 14. dag.

4.8.3.4 Departementets vurderinger og forslag

Det er en nær sammenheng mellom de foreslåtte bestemmelsene om reduksjon av ytelse i forhold til samtidig arbeidede timer, bruk av meldekort og etterskuddsvis utbetaling hver 14. dag. De materielle, tekniske og administrative endringene som foreslås må derfor ses under ett. Etterskuddsvis utbetaling gir en klar kobling mellom rett og plikt, ved at utbetalingene forutsetter at brukeren har gjennomført avtalte aktiviteter i perioden forut for utbetalingstidspunktet. Delvis forskuddsvis utbetaling kan føre til at opplysninger om arbeid først kommer frem til Arbeids- og velferdsetaten etter at ytelsen er utbetalt. Korrigeringen må da gjøres i etterkant ved at det må fattes vedtak om endring av det tidligere vedtaket og om tilbakekreving av feilutbetalt ytelse. Dette er en ulempe for mottakeren og arbeidskrevende for etaten.

Mottakerne av folketrygdytelser har allerede i dag en plikt til å gi Arbeids- og velferdsetaten opplysninger om forhold som har betydning for retten til, eller størrelsen på, ytelsen. Ved å systematisere rutinene for innhenting av denne typen opplysninger, sikrer en at Arbeids- og velferdsetaten får de opplysningene som er nødvendige for å kunne beregne riktig ytelse før utbetaling skjer. Meldekort sikrer i tillegg jevnlig kontakt mellom mottaker og Arbeids- og velferdsetaten i faser hvor det ikke er naturlig med hyppige oppfølgingstidspunkter.

Erfaringene fra den gang ordningene med meldekort og etterskuddsvis utbetaling ble innført for attføringspenger, er at det har bidratt til en betydelig effektivisering av utbetalingene av attføringspenger. Blant mottakere av attføringspenger er det i dag 0,2 prosent som er unntatt fra plikten til å sende meldekort, og mange benytter seg av internettløsningen. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skriver i sin høringsuttalelse: «Ved innføring av meldekort for nye grupper vil det antageligvis være en større gruppe som får fritak for meldeplikt når det gjelder AAP i forhold til dagens attføringspenger.» Vurderingen av om unntak skal gis, skal baseres på hvor tyngende plikten er for den enkelte. Arbeids- og velferdsetaten skal av eget tiltak vurdere unntak for meldeplikten for den enkelte. Ved innføringen av en slik etterskuddsvis utbetaling, vil mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad, som et engangstilfelle, få en forskyvning i utbetalingen. Departementet forutsetter at Arbeids- og velferdsetaten gir informasjon til den enkelte mottaker i god til før endringen trer i kraft.

Departementet foreslår at en for å ha rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggstønader må melde seg til Arbeids- og velferdsetaten hver 14. dag og gi opplysninger som har betydning for retten til ytelsen. Departementet foreslår videre at dersom medlemmet uten rimelig grunn unnlater å melde seg på fastsatt dag, skal retten til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader falle bort fra og med den dagen medlemmet skulle ha meldt seg og inntil han eller hun melder seg på nytt, men at ytelsen skal etterbetales dersom medlemmet har hatt rimelig grunn til å unnlate å melde seg. Departementet foreslår videre at Arbeids- og velferdsetaten helt eller delvis skal kunne frita medlemmet fra meldeplikten dersom det vil være unødig tyngende for medlemmet å overholde meldeplikten. Departementet legger til grunn at fritak for meldeplikt skal kunne gjøres tilbake i tid dersom det i ettertid viser seg at bruker skulle vært fritatt for meldeplikt for kortere eller lengre perioder. Det vises til §§ 11-7 og 22-10 sjuende ledd.

4.9 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid eller ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver

4.9.1 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid

4.9.1.1 Gjeldende rett

Mottakere som har mistet hele inntektsevnen/arbeidsevnen, får fulle rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Dersom mottakeren bare har mistet en del av inntektsevnen/arbeidsevnen, reduseres ytelsene slik at de kompenserer den delen som er tapt.

For mottakere av rehabiliteringspenger fastsettes det en uføregrad i forhold til inntektstapet og/eller tapt arbeidstid, jf. § 10-12. Som hovedregel blir inntektstapet lagt til grunn for fastsettelsen av uføregraden fordi det er enkelt å fastslå og i de fleste tilfeller gir et riktig bilde av tapet i arbeidsevnen. Arbeids- og velferdsetaten praktiserer regelverket slik at mottakere av rehabiliteringspenger kan ha en inntektsøkning på 10 prosent uten at uføregraden blir endret. Dette er begrunnet i at etaten skal slippe å fastsette ytelsen på nytt ved mindre inntektsendringer. Rehabiliteringspengene faller som hovedregel helt bort når mottakeren jobber mer enn 50 prosent. Mot slutten av rehabiliteringspengeperioden kan mottaker få rehabiliteringspenger også når arbeidsevnen er nedsatt med mellom 20 og 50 prosent.

Attføringspenger reduseres i forhold til det antallet timer vedkommende arbeider, jf. § 11-13. Normal arbeidstid i yrket sammenholdes med faktisk tid i lønnet arbeid, og beregningene foretas for hver meldeperiode på to uker. Når mottakeren jobber mer enn 60 prosent av normalarbeidstiden i det yrket vedkommende jobber i, faller attføringspengene helt bort. Det kan gjøres unntak fra regelen om faktisk arbeidet tid i de tilfeller der mottaker arbeider i tiltak med lav eller bare symbolsk lønn. I slike tilfeller reduseres ytelsen etter et lavere antall timer enn det vedkommende arbeider. Det kan også tas hensyn til om mottaker har reduserte muligheter til å utføre inntektsgivende arbeid som følge av attføringen.

For personer som mottar tidsbegrenset uførestønad fastsettes det en uføregrad der inntektsmulighetene i ethvert arbeid som mottaker kan utføre sammenlignes med de inntektsmulighetene mottaker hadde før uførheten oppsto, jf. § 12-11. Når det er gått ett år siden ytelsen ble innvilget eller uføregraden ble forhøyet, kan mottaker ha en årlig pensjonsgivende inntekt (friinntekt) på 1G uten at ufø-

regraden skal revurderes, jf. § 12-12. Ved opptrapping av arbeidsinnsatsen kan mottaker få tidsbegrenset uførestønad også når arbeidsevnen er nedsatt med mellom 20 og 50 prosent. Tidsbegrenset uførestønad graderes i intervaller på fem prosent.

4.9.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspenger (grunnytelse og barnetillegg) skal reduseres mot arbeidede timer i lønnet arbeid. Det ble videre foreslått at utgangspunktet for beregningen skal være en normalarbeidstid på 37,5 timer per uke og timer med lønnet arbeid, og at beregningene skal foretas for hver meldeperiode på to uker. Departementet foreslo videre at ytelsen skal falle helt bort når mottaker jobber mer enn 60 prosent (terskelverdi). For å understøtte overgangen til arbeid, foreslo departementet at terskelverdien skal kunne økes til 80 prosent de siste seks månedene vedkommende mottar ytelsen.

Departementet foreslo dessuten at det skal kunne tas hensyn til mottakers reelle muligheter for arbeid og inntekt. Departementet foreslo videre at arbeidsavklaringspengene skal kunne reduseres med et lavere antall timer enn det timeantall som faktisk arbeides, dersom mottaker arbeider i tiltak i henhold til aktivitetsplan uten lønn eller med lønn inntil 1G. Departementet foreslo dessuten at det i forskrift skal kunne gis mulighet til å fravike hovedregelen om reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid.

4.9.1.3 Høringsinstansenes merknader

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) støtter forslaget om at det gis fulle arbeidsavklaringspenger når hele arbeidsevnen er tapt og bortfall av arbeidsavklaringspenger når mottaker jobber mer enn 60 prosent. *NHO* støtter også at denne terskelverdien kan økes til 80 prosent de siste seks månedene vedkommende mottar ytelsen. *Sosial- og helsedirektoratet* mener at det kan ha utilsiktede konsekvenser å ta bort friinntekten. «For det første gir dagens modell mottakere av tidsbegrenset uførestønad mulighet til å tjene 1G, noe som har bidratt til egenutvikling/egentrening ved at disse har hatt mulighet for å utvikle en begrenset arbeidsevne... For det andre har dagens ordning medvirket til at flere har vært selvhjulpne, og at det ikke har vært nødvendig med supplerende økonomisk sosialhjelp for å dekke nødvendige livsoppholdsutgifter.» *Velferdsalliansen* mener at det vil være mer hensiktsmessig med en gradering på 20 % arbeid og 80 % stønad for hele tiltaksperioden. *Kommunal Landspensjonskasse (KLP)* skriver: «KLP støtter nedgang til 20 % i avslutningsfasen, da vi tror fleksibilitet er viktig ved tilbakeføring til arbeidslivet». *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skriver at det ikke vil være mulig på forhånd å fastslå når brukerne starter på de siste seks måneder av sin periode med arbeidsavklaringspenger og at Arbeids- og velferdsetaten derfor ikke vil kunne administrere en ordning på den måten departementet har foreslått. «Et alternativt forslag vil kunne være å utelukkende knytte denne forhøyede terskelverdien til perioden i ventetid på arbeid. Fordelen med dette alternativet, er at brukerne og etaten på forhånd vet nøyaktig til hvilket tidspunkt det evt. skal innvilges forhøyet terskelverdi.»

4.9.1.4 Departementets vurderinger og forslag

Friinntekt passer etter departementets syn ikke inn i en arbeidsrettet og midlertidig ytelse. Friinntekten gjør det også økonomisk mindre lønnsomt å gå fra trygd (kombinert med noe arbeidsinntekt) til arbeid.

Reglene for reduksjon av ytelse har stor betydning for hvor lønnsomt det er å arbeide sammenlignet med kun å motta ytelsen. Det bør alltid lønne seg for mottaker å øke arbeidsinnsatsen. Det bør ikke være mer attraktivt å kombinere trygd og deltidsarbeid enn å ha fulltidsarbeid.

Normalt gir faktisk arbeidet tid i lønnet arbeid et riktig inntrykk av den enkeltes evne til å utføre inntektsgivende arbeid og et godt bilde av hvordan arbeidsevnen varierer gjennom trygdeforløpet. Opplysninger om arbeidet tid er samtidig lett tilgjengelige og lett kontrollerbare. Erfaring fra dagens attføringspenger viser dessuten at reduksjon av trygdeytelse i henhold til faktisk arbeidede timer er et prinsipp som er lett for mottakerne å forstå.

I noen tilfeller er ikke faktisk arbeidet tid et godt mål på en persons arbeidsevne. Departementet mener derfor at Arbeids- og velferdsetaten skal kunne legge til grunn at arbeidsevnen er høyere enn det den faktiske arbeidstiden tilsier i tilfeller der mottaker har en evne til å utføre inntektsgivende arbeid som det kan forventes at vedkommende utnytter. Departementet mener videre at det bør kunne tilstås full ytelse dersom gjennomføringen av fastsatt aktivitet gjør det vanskelig å utnytte hele arbeidsevnen.

Departementet holder videre fast ved at arbeidsavklaringspenger skal falle helt bort når mottaker jobber mer enn 60 prosent (terskelverdi). Departementet ser at det kan være vanskelig på forhånd å fastslå hvilke måneder som vil være de

siste seks månedene en person mottar arbeidsavklaringspenger. Bakgrunnen for forslaget er imidlertid å stimulere mottakere som allerede har økt sin arbeidsinnsats til helt ut å forsørge seg ved eget arbeid. Departementet mener derfor at det sentrale er at det i en begrenset periode skal være mulighet for å kombinere 80 prosent arbeid og 20 prosent ytelse for å bidra til at personen kommer i fullt arbeid. Departementet forutsetter at mottaker bare får èn periode med forhøyet terskelverdi i løpet av perioden med arbeidsavklaringspenger. Departementet foreslår at det skal gis fulle arbeidsavklaringspenger til medlem som har tapt hele arbeidsevnen. Departementet foreslår videre at dersom et medlem har tapt en del av sin arbeidsevne, skal arbeidsavklaringspengene inklusive barnetillegg reduseres slik at ytelsen svarer til den del av arbeidsevnen som er tapt, og at reduserte arbeidsavklaringspenger, når personen er inne i ordningen, skal kunne gis når arbeidsevnen er redusert med minst 40 prosent. Departementet foreslår dessuten at beregningen av den reduserte ytelsen skal ta utgangspunkt i forholdet mellom en arbeidstid på 37,5 timer per uke og det antall timer vedkommende har vært eller kunne ha vært i inntektsgivende arbeid, og at det ved fastsettelsen skal tas hensyn til om medlemmet har reduserte muligheter til å utføre inntektsgivende arbeid på grunn av deltakelse på et arbeidsrettet tiltak eller aktiv behandling. Departementet foreslår også at en person, når vedkommende er nær ved å komme i fullt arbeid, kan gis arbeidsavklaringspenger i inntil seks måneder når medlemmet arbeider inntil 80 prosent. Departementet foreslår dessuten at det skal kunne gis forskrift om reduksjon av arbeidsavklaringspenger. Det vises til § 11-18.

4.9.2 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver

4.9.2.1 Gjeldende rett

Mottakere av attføringspenger anses ikke å ha tapt hele sin inntektsevne dersom de i samme periode får pensjonsgivende inntekt fra arbeidsgiver, jf. forskrift 11. september 2001 nr. 1079 om ytelser under yrkesrettet attføring § 3-1. Tidsbegrenset uførestønad blir i henhold til § 12-17 redusert mot økonomiske ytelser fra arbeidsgiver som ikke er pensjonsgivende inntekt dersom ytelsen blir avtalt i forbindelse med fratreden eller reduksjon av arbeidstid. Det er ikke tilsvarende regler for rehabiliteringspenger.

4.9.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skulle presiseres i loven at en person ikke skal anses for å ha fått nedsatt hele arbeidsevnen dersom vedkommende i det aktuelle tidsrom får ytelser fra arbeidsgiver.

Departementet foreslo videre at pensjonsgivende inntekt fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver, som tilstås i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger eller i forbindelse med oppsigelse eller fratreden, skal føre til at arbeidsavklaringspengene reduseres med samme beløp. Departementet foreslo dessuten at økonomiske ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver, som ikke er pensjonsgivende inntekt og som tilstås i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger eller i forbindelse med oppsigelse, fratreden eller reduksjon av arbeidstid, skal føre til at arbeidsavklaringspengene reduseres med samme beløp. Pensjonsgivende inntekt som er erstatning fra arbeidsgiver etter skadeserstatningsloven § 3-1 eller yrkesskadeforsikringsloven § 13, skal imidlertid ikke føre til reduksjon av arbeidsavklaringspengene.

4.9.2.3 Høringsinstansenes merknader

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) støtter forslaget om at arbeidsavklaringspenger blir redusert med samme beløp dersom det foreligger ytelser fra arbeidsgiver. *LO* ber om at det presiseres at det, som i dag, bare skal være økonomiske ytelser i form av et generelt tilskudd til livsopphold og ikke for eksempel erstatning for tort og svie i forbindelse med avvikling av et arbeidsforhold som skal kunne komme til fradrag. *Senter for seniorpolitikk* forutsetter at regelverket justeres dersom det oppstår uforutsette misforhold mellom privat og offentlig sektor. *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)* «er enig i prinsippet om at ytelsen kan avkortes når mottaker er etablert i et arbeidsforhold. LHL synes imidlertid at departementet i alt for stor grad har en økonomisk tilnærming når regel for reduksjon av ytelsen på grunn av samtidig arbeid foreslås. Et annet og mer riktig utgangspunkt må være å ha regler som sikrer at brukeren ikke arbeider så mye at tiltaket ikke kan gjennomføres som forutsatt. Det er svært viktig at den nye ytelsen også ivaretar den gruppen som trenger tidskrevende rehabiliteringstiltak, og som derfor ikke kan komme så raskt i inntektsgivende arbeid. LHL er derfor glad for at dette presiseres i forslag til § 11-21 når det lyder; "ved beregningen av om ytelsen skal reduseres mht samtidig arbeid skal det tas hensyn til om medlemmet har redusert mulighet til å utføre inntektsgivende arbeid på

grunn av aktiv behandling». *Finansnæringens Hovedorganisasjon* skriver: «I dag har flere bedrifter valgt å «fylle opp» differansen mellom nivået på tjenestepensjonsordningen og korttidsytelsen fra folketrygden i perioder på attføring eller rehabilitering med rehabiliterings- og attføringspenger over driften. Noe av bakgrunnen ligger i at bedriftene vurderer dette som ytelser de ansatte direkte eller indirekte har vært lovet gjennom tjenestepensjonsordningen inntil lov om foretakspensjon satte en stopper for det. Forslaget vil forhindre den løsningen mange bedrifter i dag har gått inn på. Dersom lov om foretakspensjon ikke endres i tråd med vårt forslag, ber FNH om at andre setning i § 11-20 tas ut.»

4.9.2.4 Departementets vurdering

Departementet har forståelse for at arbeidsgiver kan ha et ønske om å supplere trygdeytelser for å unngå at sykdom også fører til reduksjon av inntekten, og at arbeidsgivere og arbeidstakere kan ha ønske om å inngå avtaler om slik kompensasjon. Bakgrunnen for å ha bestemmelser om reduksjon av trygdeytelser når arbeidstaker samtidig mottar en ytelse fra arbeidsgiver, er imidlertid bl.a. at enkelte arbeidsgivere som ønsker nedbemanning i bedriften, har brukt «gavepensjon» som tilbud for å få arbeidstakere til å slutte. Departementet mener at det er viktig at inntektssikringsordningene ikke utformes slik at de i praksis delfinansierer utstøting fra arbeidslivet.

Departementet presiserer at reduksjonen av arbeidsavklaringspengene, som i dag, skal skje ved at ytelsene fra arbeidsgiver periodiseres og deretter reduseres krone for krone. Departementet presiserer videre at det, som i dag, bare skal være økonomiske ytelser i form av et generelt tilskudd til livsopphold som skal kunne komme til fradrag og ikke for eksempel erstatning for tort og svie i forbindelse med avvikling av et arbeidsforhold.

Departementet foreslår derfor at det presiseres i loven at mottakeren ikke skal anses å ha tapt hele sin evne til å utføre inntektsgivende arbeid dersom vedkommende i samme periode får pensjonsgivende inntekt fra arbeidsgiver. Det foreslås videre at pensjonsgivende inntekt fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver, som tilstås i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger, eller i forbindelse med oppsigelse eller fratreden, skal føre til at arbeidsavklaringspengene reduseres med samme beløp. Det foreslås dessuten at økonomiske ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver, som ikke er pensjonsgivende inntekt og som tilstås i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger, eller i forbindelse med oppsigelse, fratreden eller reduksjon av arbeidstid, skal føre til at arbeidsavklaringspengene reduseres med samme beløp. Det foreslås også at pensjonsgivende inntekt som er erstatning fra arbeidsgiver etter skadeserstatningsloven § 3-1 eller yrkesskadeforsikringsloven § 13 ikke skal føre til reduksjon av arbeidsavklaringspengene. Det vises til §§ 11-15 og 11-19.

4.10 Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid

4.10.1 Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid

4.10.1.1 Gjeldende rett

Det kan i henhold til § 11-9 annet ledd bokstav c gis attføringspenger i ventetiden etter attføringsperioden, når medlemmet står tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker, før vedkommende har fått tilbud om eller har fått arbeid. Ytelsen kan etter forskrift 11. september 2001 nr. 1079 § 3-6 gis i inntil tre måneder, regnet fra det tidspunkt vedkommende avsluttet attføringen.

4.10.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det skal kunne gis arbeidsavklaringspenger i inntil tre måneder i ventetid etter at medlemmet har gjennomført aktiv behandling eller et arbeidsrettet tiltak når vedkommende står tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker, før vedkommende har fått tilbud om eller fått arbeid.

4.10.1.3 Høringsinstansenes merknader

Flere av høringsinstansene mener at den foreslåtte perioden på tre måneder er for kort. *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)* viser til at det historisk sett sjelden har vært et arbeidsmarked som er så godt som i dag og at tre måneder også da er kort tid til å komme seg i arbeid. *Norges Handikapforbund* krever at realitetene i funksjonshemmedes arbeidssøkingssituasjon blir tatt på alvor, og at det her som et minimum er mulighet for å få arbeidsavklaringspenger i påvente av arbeid i seks måneder. *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)* ønsker at denne ytelsen skal kunne gis i inntil seks måneder med mulighet til forlengelse i inntil seks måneder. *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke* mener at ytelsen bør kunne gis i seks måneder. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* påpeker at ventetiden etter fullført tiltak må anses som en jobbsøke-

periode med inntektssikring, og at tre måneder må anses som relativt kort.

4.10.1.4 Departementets vurderinger og forslag

Formålet med arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid, er å sikre at mottaker har inntektssikring mens vedkommende søker arbeid. I praksis er dette en form for arbeidsløshetstrygd. Arbeidssøkere skal selv jobbe aktivt for å skaffe seg arbeid. Det forutsettes derfor at de skal ta imot tilbud om arbeid, og delta i arbeidsrettede tiltak i henhold til aktivitetsplanen. Departementet foreslår at det skal kunne gis arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid i inntil tre måneder til personer som har fullført behandling eller arbeidsrettet tiltak. Det vises til §§ 11-14 og 11-10.

4.10.2 Bortfall av arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid

4.10.2.1 Gjeldende rett

Retten til attføringspenger i ventetid på høvelig arbeid kan midlertidig falle bort dersom mottaker uten rimelig grunn nekter å ta tilbudt arbeid eller å delta i arbeidsmarkedstiltak som Arbeids- og velferdsetaten finner høvelig for vedkommende, jf. forskrift 11. september 2001 nr. 1079 om ytelser under yrkesrettet attføring § 3-7. Retten til attføringspenger faller bort åtte uker første gang, tolv uker annen gang og seks måneder tredje gang mottaker uten rimelig grunn nekter å ta tilbudt arbeid eller å delta i arbeidsmarkedstiltak. Tidsbegrenset bortfall kan bare fastsettes på grunn av forhold som ikke ligger lenger tilbake enn seks måneder.

4.10.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at mottakere av arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid, på samme måte som mottakere av attføringspenger i ventetid på arbeid, kan få midlertidig bortfall av ytelsen dersom vedkommende uten rimelig grunn nekter å ta tilbudt arbeid eller nekter å delta i arbeidsrettede tiltak som Arbeids- og velferdsetaten finner at vedkommende kan utføre.

Det ble foreslått at retten til ytelse skal falle bort i åtte uker dersom mottaker uten rimelig grunn nekter å ta tilbudt arbeid eller nekter å delta i arbeidsmarkedstiltak.

4.10.2.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet peker på at det virker noe ubalansert at sanksjonslengden under fasen arbeidsavklaringspenger i ventetid på høvelig arbeid skal utgjøre 2/3 av totalt innvilget periode. «Tar man utgangspunkt i at sanksjoner av denne karakter skal forhåndsvarsles, jf. forvaltningsloven § 16 og medregner en rimelig frist for brukerne til å uttale seg, så vil ofte hele perioden på 3 måneder være gått ut før man får iverksatt sanksjonen. Direktoratet viser til erfaringene med endring av sanksjonslengden i folketrygdloven § 4-20. Etter denne endringen i sanksjonslengden på dagpengeområdet, har vi sett en stor økning i bruken av sanksjonen. Forklaringen på dette er nok i stor grad at ny sanksjonslengde fremstår som riktigere for saksbehandlerne i etaten.» *Direktoratet* peker dessuten på at det er vanskelig å forstå hvordan forhold som ligger mer enn tre måneder tilbake i tid skal kunne gi grunnlag for bortfall av arbeidsavklaringspenger når det i forslaget til § 11-16 er satt en frist på seks måneder i paragrafens andre ledd.

4.10.2.4 Departementets vurderinger og forslag

For å sikre at mottakerne gjør det de kan for å skaffe seg arbeid, har det vært vurdert som hensiktsmessig å kunne sanksjonere i tilfeller der mottaker takker nei til arbeid eller tiltak. Departementet foreslår derfor at det gis bestemmelser om tidsbegrenset bortfall av ytelse i ventetid på arbeid. Retten til arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid vil ikke falle bort hvis mottaker har rimelig grunn til å takke nei til tilbudet om arbeid eller tiltak. Om det foreligger rimelig grunn, må avgjøres etter en helhetsvurdering i det enkelte tilfellet. Ytelsen skal bare falle bort i perioder hvor vedkommende oppfyller vilkårene for arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid. Departementet er enig i at det må være et rimelig forhold mellom ytelsen og sanksjonene som eventuelt kan ilegges. Departementet foreslår derfor at retten til arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid skal falle bort i fire uker dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å ta tilbudt arbeid som han eller hun kan utføre, eller nekter å delta på et arbeidsrettet tiltak. Departementet foreslår videre at tidsbegrenset bortfall av arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid bare skal kunne fastsettes på grunnlag av forhold som ikke ligger lenger tilbake i tid enn tre måneder, og at bortfallsperioden skal regnes fra siste stønadsdag. Departementet foreslår dessuten at det skal stilles krav om at mottakeren i bortfallsperioden skal stå tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten og fylle vilkårene for rett til arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid. Det vises til § 11-14.

4.11 Nytt krav om arbeidsavklaringspenger

4.11.1 Gjeldende rett

Det går ikke fram av loven når det må settes fram nytt krav om rehabiliteringspenger etter at ytelsen har vært stanset. Det som er utslagsgivende når det vurderes om det er et nytt tilfelle eller en fortsettelse av den påbegynte rehabiliteringspengeperioden, er hva behandlende lege eller spesialist uttaler om sykdommen og funksjonsevnen underveis.

For mottakere av attføringspenger går det fram av forskrift 11. september 2001 nr. 1079 om ytelser under yrkesrettet attføring § 4-3 at det må settes fram nytt krav om yrkesrettet attføring dersom ytterligere yrkesrettet attføring er avslått fordi det ikke anses som nødvendig og hensiktsmessig etter § 11-6, og ved avbrudd ut over 52 uker.

En mottaker av tidsbegrenset uførestønad kan prøve seg i arbeid i stønadsperioden samtidig som vedkommende beholder retten til ytelsen under arbeidsforsøket (hvilende pensjonsrett), jf. § 12-12 tredje ledd. Dersom arbeidsforsøket mislykkes, kan mottaker gå tilbake til tidsbegrenset uførestønad med samme uføregrad uten at vilkårene for ytelsen blir prøvd på nytt. Det er et vilkår for å få hvilende pensjonsrett at en har meldt fra til Arbeids- og velferdsetaten om inntektsendring fordi en prøver seg i arbeid. Hvis en overstiger inntektsgrensen på 1G, og ikke har meldt fra om dette på forhånd, avsluttes saken og vedkommende vil eventuelt måtte fremme et nytt krav om tidsbegrenset uførestønad.

4.11.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det lovfestes at det må fremsettes nytt krav om arbeidsavklaringspenger dersom ytelsen har vært stanset i mer enn 52 uker. Det ble videre foreslått at mottaker uansett må sette fram nytt krav om arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader dersom saken er avsluttet og mottaker har vært vurdert å være i stand til å skaffe seg arbeid.

4.11.3 Høringsinstansenes merknader

Landsforeningen for hjerte- og lungesyke stiller spørsmål ved hvorfor lengden på avbruddet skal være avgjørende for om man på nytt må søke om tiltak. De mener at hensynet til å finne eller innvilge hensiktsmessige tiltak må veie tyngre enn hensynet til forutberegnelighet. *Norges Blindeforbund* mener det for så vidt er greit å sette en grense på 52 uker. «Det er bare vanskelig å se at argumentasjonen til departementet holder. Slik vi ser det vil det ikke være noe problem om man friskmeldte seg for en kort periode og så søkte på nytt. Det er situasjonen på søknadstidspunktet som må være avgjørende for om en søker kan få innvilget ytelsen. En slik søknad må derfor sees i sammenheng med det attføringsløpet søker allerede har vært gjennom og hvilket behov vedkommende har nå.» *Norges Handikapforbund* mener at «Prinsippet med hvilende pensjonsrett som gjelder i dag for tidsbegrenset uførestønad må videreføres i nytt system. Man må ha en trygghet for at systemet ikke straffer at man ønsker å forsøke seg i jobb.» *Barne- og likestillingsdepartementet* mener at mottakere som går over fra arbeidsavklaringspenger til foreldrepenger bør fanges opp etter endt foreldrepengeperiode, slik at arbeidsrettet aktivitet kan gjenopptas.

4.11.4 Departementets vurderinger og forslag

Bestemmelsen om når det må settes fram nytt krav om arbeidsavklaringspenger skal både gi en administrativ avgrensningsregel og bidra til å avklare når en eventuelt kan begynne på en ny fireårsperiode. Når mottaker er klar for å gjenoppta aktiviteten etter å ha fått stanset ytelsen som følge av manglende oppfyllelse av vilkårene, er spørsmålet om det har gått så lang tid at alle tildelingskriteriene skal vurderes på nytt, eller om mottakeren kan tre inn igjen i sitt opprinnelige vedtak om ytelse. Hvorvidt det anses som en ny sak eller ikke, har bl.a. betydning for om vedkommende kan få en ny periode på inntil fire år. Det å lovfeste når det må settes fram nytt krav om arbeidsavklaringspenger etter at ytelsen har vært stanset, vil bedre forutberegneligheten for den enkelte mottaker og sikre likebehandling. Arbeidsavklaringspenger skal gi inntektssikring i en overgangsfase mens mottaker får oppfølging med sikte på å komme i arbeid. Departementet mener derfor at en ikke bør kunne gjenoppta denne ytelsen etter svært lange avbrudd, slik som mottakere av tidsbegrenset uførestønad kan i dag. Det er på den andre siden viktig at perioden for når en kan gjenoppta ytelsen, ikke settes så kort at det åpner for at enkelte mottakere kan avbryte det fastsatte løpet og friskmelde seg for en svært kort periode, og deretter søke om å få innvilget arbeidsavklaringspenger på nytt med ny ytre varighet på fire år. Departementet holder fast ved at hele saken bør vurderes på nytt når ytelsen har vært stanset i 52 uker. Departementet presiserer at også personer som har mottatt foreldrepenger kan gjenoppta den arbeidsrettede aktiviteten uten at

det må settes fram nytt krav om ytelser, forutsatt at arbeidsavklaringspenger ikke har vært stanset i mer enn 52 uker.

Departementet understreker videre at endringer i brukerens helse eller bistandsbehov alltid vil måtte føre til at Arbeids- og velferdsetaten vurderer om disse endringene tilsier at aktivitetsplanen bør justeres, eller om ytelsen bør stanses.

Departementet foreslår at det må settes fram nytt krav om arbeidsavklaringspenger eller tilleggstønader dersom ytelsene har vært stanset i mer enn 52 uker. Departementet foreslår videre at det må settes fram et nytt krav om arbeidsavklaringspenger dersom saken er avsluttet med et endelig avslag, personen er ferdig avklart, eller personen har fått innvilget arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid. Det vises til § 11-20.

4.12 Opphold i institusjon og straffegjennomføring

4.12.1 Opphold i institusjon

4.12.1.1 Gjeldende rett

Ved innleggelse i helseinstitusjon eller lignende institusjon under statlig eller fylkeskommunalt ansvar med rett til fri forpleining, blir rehabiliteringspengene redusert med 50 prosent dersom oppholdet antas å ville vare mer enn fem måneder inkludert hele innleggelsesmåneden. Rehabiliteringspenger gis likevel uten reduksjon for innleggelsesmåneden og den påfølgende måneden. Rehabiliteringspengene reduseres heller ikke ved innleggelse i somatiske sykehusavdelinger eller ved innleggelse i institusjoner der kommunen eller fylkeskommunen krever vederlag. Det er videre gjort unntak for visse persongrupper i forskrift av 13. desember 2001 nr. 1409 om adgang til å utbetale rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad uten reduksjon for visse persongrupper i institusjon. Fra og med utskrivingsmåneden gis det rehabiliteringspenger etter lovens vanlige bestemmelser. Kommer vedkommende innen tre måneder på nytt i institusjon, reduseres rehabiliteringspengene tidligst fra måneden etter den nye innleggelsen. Ytelsen reduseres ikke dersom vedkommende forsørger ektefelle eller barn som selv er medlem i trygden. Ytelsene skal heller ikke reduseres, eller reduseres mindre, dersom vedkommende etter innleggelsen fortsatt har faste og nødvendige utgifter til bolig mv. Etter § 12-13 nr. 1 tredje ledd kommer bestemmelsene om rehabiliteringspenger tilsvarende til anvendelse for mottakere av tidsbegrenset uførestønad.

Når yrkesrettet attføring gjennomføres i institusjon med fri kost og losji, blir attføringspengene redusert med 50 prosent. Den årlige utbetaling av attføringspengene skal likevel ikke være lavere enn 0,5G. Attføringspengene gis uten reduksjon for innleggelsesmåneden og den påfølgende måneden. Når institusjonsoppholdet avsluttes, gis det attføringspenger etter lovens vanlige bestemmelser fra og med den måneden oppholdet oppheves. Kommer vedkommende innen tre måneder på nytt i institusjon, gis det reduserte attføringspenger fra og med den dagen det nye oppholdet tar til. Ytelsen reduseres ikke dersom vedkommende forsørger ektefelle eller barn som selv er medlem i trygden. Ytelsen skal heller ikke reduseres, eller reduseres mindre, dersom vedkommende etter innleggelsen fortsatt har faste og nødvendige utgifter til bolig mv., jf. § 11-16.

4.12.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspengene skal reduseres dersom mottaker under gjennomføring av fastsatt aktivitet oppholder seg i en institusjon med fri kost og losji. Departementet foreslo videre at arbeidsavklaringspenger skulle gis uten reduksjon for innleggelsesmåneden og de tre påfølgende månedene, og at ytelsen deretter skulle reduseres med 50 prosent inntil institusjonsoppholdet avsluttes. Departementet foreslo at reduksjonen skulle skje uavhengig av type institusjon, og at den skal være felles for alle personer/grupper. Dersom mottaker innen tre måneder på nytt kommer i institusjon, gis det redusert ytelse tidligst fra måneden etter den nye innleggelsen. Departementet foreslo dessuten at arbeidsavklaringspengene ikke skal reduseres dersom mottaker forsørger ektefelle eller barn, og at arbeidsavklaringspengene ikke skal reduseres eller reduseres med mindre enn 50 prosent dersom mottaker har faste og nødvendige utgifter til bolig o.a..

4.12.1.3 Høringsinstansenes merknader

Norges Handikapforbund støtter at eventuelt trekk i pensjon gjøres etterskuddsvis. «Vi vil imidlertid understreke at utgifter som ikke blir borte ved institusjonsopphold må sikre mindre reduksjon. Kravet om meldekort må videre automatisk falle bort ved opphold i institusjon.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skriver: «Vi stiller oss positive til at reduksjonen i livsoppholdsytelsen først skjer fra den 4. måneden etter innleggelsen. I forhold til dagens regler vil dette redusere antallet saker og samtidig være enkelt å forholde seg til.» *Direktoratet* ønsker seg imidlertid ytterligere forenklinger

for å sikre likebehandling, og foreslår at formuleringen «forsørger ektefelle eller barn» erstattes av formuleringen «har krav på barnetillegg» og at formuleringene «o.a.» og «eller reduseres med mindre enn 50 prosent» strykes. *Direktoratet* mener også at eventuelle endringer i så fall også bør gjøres for mottakere av sykepenger.

4.12.1.4 Departementets vurderinger og forslag

Dagens bestemmelser om reduksjon av ytelse under opphold i institusjon er lite forutsigbare. Hensikten med unntak for korte institusjonsopphold har vært å unngå at mottaker får økonomiske problemer i tillegg til helseproblemene. Departementet mener at dette hensynet kan ivaretas bedre ved å utsette tidspunktet for reduksjon til tre måneder etter innleggelsesmåneden, slik det blir gjort for sykepenger. For å harmonisere regelverket for reduksjon av midlertidige ytelser under opphold i institusjon ytterligere, foreslår departementet at også det øvrige regelverket for reduksjon av arbeidsavklaringspenger tar utgangspunkt i dagens regelverk for sykepenger.

Departementet er kommet til at en ikke bør knytte bestemmelsen opp til «gjennomføring av planlagt aktivitet» og foreslår derfor at denne formuleringen erstattes av «medlem som mottar arbeidsavklaringspenger».

Departementet er for så vidt enig i at hensynet til likebehandling av brukerne kan tilsi at vurderingstemaene objektiviseres. Departementet viser imidlertid til at en ved utformingen av regelverket også må ta hensyn til at resultatet må bli rimelig for den enkelte. Det er ikke alltid slik at den som har krav på barnetillegg også forsørger en ektefelle og tilføyelsen «o.a.» etter «utgifter til bolig» er ment å fange opp andre utgifter enn leie/avdrag som har direkte tilknytning til boligen. Departementet er videre enig i at regelverket for de midlertidige ytelsene så langt som mulig bør være likt, men minner om at sykepengene bl.a. skiller seg fra de andre midlertidige ytelsene ved at det ikke gis barnetillegg.

Departementet foreslår at arbeidsavklaringspengene skal reduseres dersom mottaker oppholder seg i en institusjon med fri kost og losji, men at dette likevel ikke skal gjelde for medlemmer som forsørger ektefelle eller har krav på barnetillegg. Departementet foreslår at arbeidsavklaringspengene skal gis uten reduksjon for innleggelsesmåneden og de tre påfølgende månedene og at de deretter skal bli redusert med 50 prosent inntil institusjonsoppholdet avsluttes. Departementet foreslår videre at det, dersom medlemmet innen tre måneder etter utskrivelsen på nytt kommer i institusjon, skal gis reduserte arbeidsavklaringspenger fra og med måneden etter at det nye oppholdet tar til. Departementet foreslår dessuten at Arbeids- og velferdsetaten skal kunne bestemme at arbeidsavklaringspengene likevel ikke skal reduseres dersom medlemmet har faste og nødvendige utgifter til bolig o.a.. Det vises til § 11-21.

4.12.2 Straffegjennomføring

4.12.2.1 Gjeldende rett

En person som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen har ikke rett til rehabiliteringspenger, attføringspenger eller tidsbegrenset uførestønad, jf. §§ 10-15, 11-17 og 12-13 nr. 1 tredje ledd. Ved gjennomføring av samfunnsstraff kan ytelsene tilstås dersom vilkårene for øvrig er oppfylt. Det kan likevel gis rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad dersom vedkommende arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten (frigang) i henhold til straffegjennomføringsloven § 20, og blir arbeidsufør som følge av sykdom, skade eller lyte.

4.12.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at personer som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen ikke skal ha rett til arbeidsavklaringspenger. Departementet foreslo videre at ytelsen skal kunne tilstås ved gjennomføring av samfunnsstraff, straffegjennomføring i medhold av straffegjennomføringsloven § 16, betinget dom og ved prøveløslatelse i medhold av straffegjennomføringsloven §§ 42 flg.. Ytelsen skal også kunne tilstås dersom personen arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten (frigang) i henhold til straffegjennomføringsloven § 20, og blir arbeidsufør på grunn av sykdom, skade eller lyte.

4.12.2.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet støtter forslaget.

4.12.2.4 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår at personer som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen, ikke skal ha rett til arbeidsavklaringspenger, men at det likevel skal gis arbeidsavklaringspenger hvis vedkommende arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten i medhold av straffegjennomføringsloven § 20. Departementet foreslår videre at arbeidsavklaringspenger skal tilstås ved gjennomføring av samfunnsstraff, straffe-

gjennomføring i medhold av straffegjennomføringsloven § 16 eller betinget dom dersom vilkårene for øvrig er oppfylt, og at det samme skal gjelde ved prøveløslatelse i medhold av straffegjennomføringsloven §§ 42 flg.. Det vises til § 11-22.

4.13 Forholdet til andre ytelser

4.13.1 Forholdet til andre folketrygdytelser som skal sikre inntekt

4.13.1.1 Gjeldende rett

Den som fyller vilkårene for rehabiliterings- eller attføringspenger kan samtidig fylle vilkårene for sykepenger. Hvor det er samme forhold som gjør at man fyller vilkårene for begge ytelsene, gir i folketrygdloven §§ 10-16 første ledd og 11-18 første ledd rett til den høyeste av ytelsene, jf. også folketrygdloven § 8-48. Bestemmelsene innebærer at man ikke kan få begge ytelsene.

Etter bestemmelsene i §§ 10-16 annet ledd og 11-18 annet ledd faller rehabiliterings- og attføringspenger bort når en person får rett til tidsbegrenset uførestønad, uførepensjon eller alderspensjon fra folketrygden. Den som fyller vilkårene for uføreytelse kan ikke for samme forhold samtidig fylle vilkårene for rehabiliteringspenger eller attføringspenger. For å få en uføreytelse er det et vilkår at reduksjonen i arbeidsevnen er varig, mens et vilkår for å få rehabiliteringspenger er at det er utsikt til bedring av arbeidsevnen. Tilsvarende forutsetning gjelder for vilkåret om yrkesrettet attføringstiltak for å få attføringspenger. Rehabiliterings- og attføringspenger faller etter i §§ 10-16 annet ledd og 11-18 annet ledd også bort i den utstrekning vedkommende får barnepensjon etter folketrygdloven. Den som fyller vilkårene for attføringspenger har ikke rett til rehabiliteringspenger.

Folketrygdloven regulerer ikke særskilt de tilfellene hvor en person har en annen redusert folketrygdytelse og samtidig fyller vilkårene for å få rehabiliterings- eller attføringspenger på grunnlag av nedsatt restarbeidsevne. I praksis graderes rehabiliteringspenger da i forhold til den nedsatte arbeidsevnen som ytelsen skal dekke av 100 pst. arbeidsevne. Når rehabiliteringspenger ytes i kombinasjon med en uføreytelse skal rehabiliteringspenger beregnes på grunnlag av et inntektsgrunnlag oppjustert til 100 pst. stillingsgrad og graderes i forhold til den andelen ytelsen utgjør i forhold til 100 pst. arbeidsevne. For attføringspenger tas det utgangspunkt i en full ytelse og den andre folketrygdytelsen trekkes deretter fra krone for krone.

I praksis fastsettes inntektsgrunnlaget ulikt for rehabiliteringspenger og attføringspenger i tilfeller hvor personen samtidig mottar uførepensjon. I tilfeller hvor personen har mottatt redusert uførepensjon blir attføringspengegrunnlaget bestemt ut fra den faktiske inntekten vedkommende hadde forut for tilståelsen av uførepensjon, oppjustert for endringer i grunnbeløpet. I kombinasjonstilfellene gradert uføreytelse og rehabiliteringspenger gir denne graderingen ikke et korrekt kompensasjonsnivå når uføretidspunktet for gradert uføreytelse og rehabiliteringspenger ligger innenfor de samme tre årene. I disse tilfellene blir det satt et nytt uføretidspunkt slik at grunnlaget for rehabiliteringspenger fastsettes ut fra inntekten/ sykepengegrunnlaget i deltidsstilling på uføretidspunktet.

Personer som mottar full tidsbegrenset uførestønad kan ikke få sykepenger, rehabiliteringspenger eller attføringspenger dersom vedkommende blir sykmeldt fra arbeid vedkommende har, i tillegg til den fulle uføreytelsen, jf. § 8-50 første ledd og §§ 10-16 og 11-18. Personer som mottar redusert tidsbegrenset uførestønad kan motta sykepenger av den arbeidsinntekt som vedkommende har i tillegg til ytelsen. Mottaker kan også kombinere redusert tidsbegrenset uførestønad med reduserte rehabiliterings- eller attføringspenger. De reduserte ytelsene (prosentandelene) kan til sammen maksimalt utgjøre en full ytelse (100 prosent).

4.13.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspenger, som dagens rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrensede uførestønad, skal falle bort når en person mottar fulle dagpenger under arbeidsløshet, stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom, uførepensjon, foreldrepenger, svangerskapspenger eller alderspensjon fra folketrygden, og at ytelsen skal reduseres med tilsvarende beløp når mottaker får barnepensjon etter folketrygdloven.

Departementet foreslo videre at arbeidsavklaringspengene skal reduseres når mottaker samtidig mottar reduserte dagpenger under arbeidsløshet, stønad ved barns eller andre nære pårørendes sykdom, uførepensjon, foreldrepenger eller svangerskapspenger fra folketrygden. Departementet foreslo at arbeidsavklaringspengene i slike tilfeller utmåles ved at det gjøres et prosentvis fradrag for den andelen som den andre folketrygdytelsen utgjør av full ytelse.

Departementet foreslo også at det skulle gis en egen bestemmelse om forholdet til sykepenger, og

at regelen om at det ikke gis arbeidsavklaringspenger i arbeidsgiverperioden for sykepenger skulle videreføres. Departementet foreslo at et medlem som samtidig har rett til arbeidsavklaringspenger og sykepenger, skal ha rett til den høyeste av ytelsene. Departementet foreslo videre at en person som har rett til arbeidsavklaringspenger, og som samtidig har rett til sykepenger på grunnlag av deltidsarbeid, skal kunne beholde reduserte arbeidsavklaringspenger i tillegg til sykepengene, og at arbeidsavklaringspengene i slike tilfeller skal beregnes som en full ytelse og reduseres i forhold til den stillingsandelen sykepengene er beregnet etter. Departementet foreslo at summen av arbeidsavklaringspenger og sykepenger likevel ikke skal kunne utgjøre mindre enn fulle arbeidsavklaringspenger.

4.13.1.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet foreslår at dagens bestemmelse i § 4-25 videreføres for tilfeller der en person samtidig har rett til dagpenger og arbeidsavklaringspenger. *Direktoratet* foreslår videre at samordning mellom arbeidsavklaringspenger og ytelser etter folketrygdlovens kapittel 9 bør reguleres sammen med reglene for samordning mot sykepenger fordi reglene i stor grad er sammenfallende. *Direktoratet* peker videre på at det må avklares i hvilke tilfeller foreldrepenger skal anses som «fulle ytelser» og i hvilke tilfeller ytelsen må anses å være «redusert». *Direktoratet* legger til grunn at arbeidsavklaringspenger ikke påvirker gjenlevendepensjon og overgangsstønad mer enn dagens ytelser, og at arbeidsavklaringspenger fortsatt skal regnes som pensjonsgivende inntekt i forhold til inntektsavkortning av disse ytelsene. *Direktoratet* skriver dessuten: « Når det gjelder opptjening av ny sykepengerett ved deltidsarbeid og graderte arbeidsavklaringspenger, peker direktoratet på at det er ulike regler for de tre ytelsene som vil utgjøre arbeidsavklaringspenger. *Direktoratet* skriver videre: «Departementet foreslår at det i situasjoner hvor bruker mottar arbeidsavklaringspenger kombinert med sykepenger for en deltidsstilling, skal arbeidsavklaringspenger beregnes som en full ytelse og reduseres i forhold til stillingsandelen som sykepengene er beregnet etter. Direktoratet forstår dette som at det medfører at man innfører uføregrad på arbeidsavklaringspenger. Det bør vurderes hvorvidt dette skal medføre at normal arbeidstid reduseres tilsvarende. Dette er greit ved fulle sykepenger for en deltidsstilling. Det bør imidlertid ses nærmere på hvordan man skal behandle saker hvor man mottar arbeidsavklaringspenger kombinert med graderte sykepenger for en deltidsstilling.» *Direktoratet* peker dessuten på at praksis i dag er ulik for attføringspenger og rehabiliteringspenger i tilfeller hvor personen samtidig mottar uførepensjon til tross for at lovbestemmelsene har identisk innhold, og foreslår derfor at det presiseres hvordan dette skal gjennomføres.

4.13.1.4 Departementets vurderinger og forslag

Det er viktig at regelverket i folketrygdloven er utformet slik at det lønner seg å være i arbeid framfor å motta trygdeytelser. Ordninger som innebærer at en person kan motta mer enn èn full folketrygdytelse, støtter ikke opp om dette. Det er derfor i folketrygdloven bestemmelser som forutsetter at en ikke skal kunne motta mer enn èn full folketrygdytelse. Bestemmelsene om hvordan arbeidsavklaringspengene skal beregnes i tilfeller der personen har rett til flere folketrygdytelser, må ta høyde for dette samtidig som det sikres at personen ikke kommer dårligere ut enn hvis vedkommende bare hadde rett til èn ytelse.

Folketrygdytelsene beregnes i dag på ulike måter. Dette gjør at det ikke alltid er åpenbart hvordan en eventuell reduksjon skal skje. Departementet holder derfor fast ved at det også bør gå tydelig fram av loven hva som skal skje dersom en person har rett til to folketrygdytelser, og ser det derfor som mest hensiktsmessig å regulere forholdet mellom hele ytelser og forholdet mellom reduserte ytelser i to bestemmelser.

Departementet er kommet til at en i kapittel 11 bør ha generelle regler om hva som skal skje med arbeidsavklaringspengene når en samtidig har rett til en annen ytelse. Departementet mener derfor at det er mest hensiktsmessig å regulere forholdet mellom arbeidsavklaringspenger og dagpenger under arbeidsløshet i kapittel 4.

Forholdet mellom hele ytelser

Departementet foreslår at personer som har rett til arbeidsavklaringspenger, og samtidig fyller vilkårene for en annen full folketrygdytelse som skal dekke samme inntektstap i samme tidsrom, som i dag, skal kunne velge hvilken ytelse de ønsker å motta. Departementet foreslår videre at det presiseres at fulle sykepenger av deltidsstilling i denne sammenhengen skal anses som en redusert ytelse.

Dersom en har valgt redusert sats for foreldrepenger, dvs. 80 prosent dekning i 54 uker i stedet for 100 prosent dekning i 44 uker, skal ytelsen likevel anses som full ytelse i henhold til § 11-23. Dersom personen har valgt tidskonto, skal ytelsen

imidlertid anses som en redusert ytelse i henhold til § 11-24.

Forholdet mellom reduserte ytelser

Når en person samtidig har rett til arbeidsavklaringspenger og en annen redusert ytelse fra folketrygden, foreslår departementet at arbeidsavklaringspengene skal beregnes som en full ytelse, og deretter reduseres med den prosentandelen som den reduserte ytelsen utgjør av full ytelse. Det betyr at når en mottaker av arbeidsavklaringspenger også får 50 prosent uførepensjon, skal arbeidsavklaringspengene reduseres med 50 prosent. I forslaget til lovtekst til § 11-24 brukes begrepet «redusert ytelse». Dette er ikke helt dekkende for personer som er 100 prosent sykmeldt i forhold til en deltidsstilling. Disse får 100 prosent sykepenger i deltidsstillingen, noe som teknisk sett er en full ytelse. I vanlig språkbruk vil imidlertid en person som bare er arbeidsufør i forhold til en del av sin fulle arbeidsevne anses å ha en redusert ytelse. Departementet mener derfor at begrepet «redusert ytelse» gir best uttrykk for hva som skal reguleres. Bestemmelsen om forholdet til andre reduserte folketrygdytelser må også ses i sammenheng med reglene om reduksjon av ytelse på grunn av samtidig arbeid, jf. § 11-18 og reglene om reduksjon av ytelse på grunn av ytelser fra arbeidsgiver, jf. § 11-19. Det innebærer bl.a. at dersom en person ikke utnytter hele den delen av arbeidsevnen som er i behold, skal det gjøres fradrag for timer der personen kunne ha vært i inntektsgivende arbeid.

I situasjoner der en person både har krav på arbeidsavklaringspenger og uførepensjon skal arbeidsavklaringspengene inkludert eventuelt barnetillegg beregnes som en full ytelse. Dette innebærer at dersom det tilstås 60 prosent uførepensjon, vil personen få arbeidsavklaringspenger tilsvarende 40 prosent av full ytelse inkludert barnetillegg.

Departementet foreslår at personer som har rett til fulle arbeidsavklaringspenger, og samtidig fyller vilkårene for en annen full folketrygdytelse som skal dekke samme inntektstap i samme tidsrom, skal kunne velge hvilken ytelse de ønsker å motta. Departementet foreslår dessuten at det skal gis reduserte arbeidsavklaringspenger til personer som mottar reduserte ytelser fra folketrygden, og at fulle sykepenger for en deltidsstilling skal anses som en redusert ytelse. Departementet foreslår at arbeidsavklaringspengene i slike tilfeller skal beregnes som en full ytelse, og deretter reduseres med den prosentandelen som den reduserte ytelsen utgjør. Departementet foreslår videre at arbeidsavklaringspengene for personer som er delvis sykmeldte skal reduseres med den prosentandel som sykmeldingen utgjør av full stilling. Departementet foreslår også at tidspunktet da arbeidsevnen ble redusert i forhold til arbeidsavklaringspengene skal legges til grunn dersom personen har rett til både arbeidsavklaringspenger og gradert uførepensjon, forutsatt at dette tidspunktet og uføretidspunktet i forhold til uførepensjon ligger innenfor de samme tre årene. Departementet foreslår også at arbeidsavklaringspenger skal reduseres med tilsvarende beløp når personen samtidig får barnepensjon etter lovens kapittel 18. Departementet foreslår dessuten at det skal kunne gis forskrift om forholdet mellom arbeidsavklaringspenger og andre reduserte ytelser fra folketrygden. Det vises til §§ 11-23 og 11-24.

Med ny alderspensjon i folketrygden innføres det en fleksibilitet i systemet med mulighet for pensjonering allerede fra 62 år. Det nye systemet bygger på at en fritt skal kunne kombinere pensjon og arbeidsinntekt, uten reduksjon av trygdeytelsen. Departementet vil i det videre arbeidet med pensjonsreformen vurdere hvordan den nye alderspensjonen skal påvirke retten til folketrygdens midlertidige ytelser etter fylte 62 år.

4.13.2 Forholdet til ytelser etter annen lovgivning

4.13.2.1 Gjeldende rett

Retten til rehabiliteringspenger og attføringsytelser faller bort i den utstrekning ytelsene kommer inn under ansvarsområdet i annen lovgivning, jf. §§ 10-17 og 11-19. Det er ingen tilsvarende bestemmelse for tidsbegrenset uførestønad.

Samordning av rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad med ytelser fra offentlige og private tjenestepensjonsordninger reguleres i lov av 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven).

Alle offentlig ansatte, og en del av de ansatte i privat sektor, er dekket av tjenestepensjonsordninger som utbetaler supplerende tillegg til folketrygdens midlertidige helserelaterte ytelser. De offentlige tjenestepensjonsordningene utbetaler tillegg til både rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. De private utbetaler kun tillegg til tidsbegrenset uførstønad.

Tjenestepensjonsordningene er forsikringsordninger der medlemmene har betalt premie for å kunne få utbetalt tillegg til folketrygdens ytelser. De offentlige tjenestepensjonsordningene er brut-

toordninger som samordnes med folketrygdens ytelser. Samordningen skjer ved at folketrygdens ytelser utbetales fullt ut, mens den offentlige pensjonen reduseres med et samordningsfradrag. Private tjenestepensjoner er som regel nettoordninger. Det betyr at de ikke samordnes, men utbetales uavkortet som et tillegg til folketrygdytelser.

Arbeids- og velferdsetaten plikter å bistå pensjonsordningene ved gjennomføringen av samordning mellom ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten og ytelser fra pensjonsordningen, jf. samordningsloven § 25. Plikten til å utveksle opplysninger er nærmere regulert i forskrift 6. juli 2000 nr. 727 om registrering og utveksling av opplysninger (meldesystem) for å gjennomføre bestemmelsene i samordningsloven mv..

4.13.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at retten til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal falle bort i den utstrekning ytelsene kommer inn under ansvarsområdet i annen lovgivning.

Departementet foreslo videre at det presiseres i loven at arbeidsavklaringspengene reduseres med tilsvarende beløp når personen mottar vartpenger etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse eller ventelønn etter lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven), men likevel ikke i større utstrekning enn at summen av ytelsene per uke minst svarer til tre prosent av grunnbeløpet.

4.13.2.3 Høringsinstansenes merknader

Arbeids- og velferdsdirektoratet peker på at bestemmelsen som angår forholdet til annen lovgivning i utkastets § 11-13 bør flyttes slik at den kommer i direkte tilknytning til de andre bestemmelsene som regulerer forholdet til andre ytelser. Direktoratet foreslår også at samordning av arbeidsavklaringspenger og ventelønn skal ta utgangspunkt i dagens regler for samordning mellom arbeidsavklaringspenger og dagpenger, og at dette reguleres i tjenestemannsloven med forskrift, dvs. at det er ventelønnen som avkortes. *Direktoratet* skriver: «Dette begrunner vi blant annet med at det er et vilkår for å motta ventelønn, at man anses som reell arbeidssøker tilsvarende som for mottakere av dagpenger. Dersom man mottar fulle arbeidsavklaringspenger, anses man ikke som reell arbeidssøker og fyller derfor ikke vilkårene for å motta ventelønn. Dette vil da medføre at ventelønnen stanses inntil vedkommende igjen anses som reell arbeidssøker.» *Direktoratet* peker også på at det i dag er noe usikkerhet rundt muligheten for samtidig å motta ytelser fra folketrygdloven og etter forskrift om arbeidsmarkedstiltak med hjemmel i arbeidsmarkedsloven. *Direktoratet* uttaler at det er viktig at man ser utformingen av reglene for arbeidsavklaringspenger og tjenestepensjoner i sammenheng med Uførepensjonsutvalgets forslag og utformingen av ny uføreytelse. *Direktoratet* understreker at saken både har en prinsipiell og en administrativ side, som begge bør tillegges vekt i gjennomgangen. Den nye stønadens karakter av å være en midlertidig helseakseytelse aktualiserer det prinsipielle spørsmålet om hvorvidt det bør være forenelig med retten til midlertidig inntektssikring å samtidig motta offentlige og/eller private tjenestepensjoner som har karakter av å være varige uførepensjoner. Dette prinsipielle poenget må etter *direktoratets* syn være førende i den kommende gjennomgangen av tjenestepensjonsordningene. Dersom dagens samordningsregler videreføres, vil de utfordringer som nå gjør seg gjeldende for dagens attføringspenger gjelde tilsvarende for en vesentlig større gruppe mottakere. Samordningsloven pålegger etaten et stort ansvar for å melde fra til pensjonsordningene om endringer av folketrygdytelser for at de skal kunne beregne korrekt pensjon. Både ut fra en prinsipiell og administrativ synsvinkel er *direktoratet* derfor enig i at det er behov for en snarlig og planmessig gjennomgang av forholdet mellom tjenestepensjon/samordning og arbeidsavklaringspenger. «Vi understreker behovet for at denne gjennomgangen starter allerede nå og at man ikke venter til utformingen av ny varig uføreytelse. Vårt primære standpunkt er at det ikke skal være mulig å motta arbeidsavklaringspenger og samtidige tilleggsytelser fra private og/eller offentlige tjenestepensjonsordninger. Direktoratet foreslår primært at man ikke skal kunne motta utbetalinger fra tjenestepensjonsordninger samtidig med mottak av arbeidsavklaringspenger. En ulempe ved denne løsningen, kan være at det kan oppstå press på varig uføreytelse når personen har hatt inntekter utover 6G. Det vil være i slike tilfeller medlemmet taper mest på at tilleggene som tjenestepensjonen yter i tillegg til arbeidsavklaringspengene bortfaller. En alternativ løsning til vårt primære utgangspunkt kan derfor være å kun utbetale uførepensjon fra tjenestepensjonsordning for inntekter som overstiger 6G, hvor inntektstapet ikke er kompensert allerede via arbeidsavklaringspengene.» Dersom man konkluderer med at det skal være mulig å motta ytelser fra offentlige og/eller private tjenestepensjoner samtidig med arbeidsavklaringspenger, foreslår direktoratet at man drøfter alternative løsninger på de administrative utfordringene. *Statens Pensjons-*

kasse, Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Arbeids- og velferdsdirektoratet har skissert tre modeller for mulige endringer av bestemmelsene om samordning av trygde- og pensjonsytelser, som alle i større eller mindre grad gir fordeler i forhold til dagens løsning, samtidig som de ikke vil motvirke intensjonen med innføring av arbeidsavklaringspenger. De mener at den mest aktuelle modellen er å gå vekk fra dagens regime under samordningsloven og over til en avkortingsmodell som blir hjemlet direkte i lov om statens pensjonskasse m.fl., og i vedtektene for kommunale tjenestepensjonsordninger. Reduksjonen i tjenestepensjonen foreslås gjennomført ved en «krone-for-krone»-avkorting i forhold til arbeidsavklaringspengene vedkommende medlem har rett til, uavhengig av hvilken ytelse han eller hun faktisk mottar. Det betyr at tjenestepensjonsordningen ikke vil kompensere for eventuelt (tidsbegrenset) bortfall av arbeidsavklaringspenger, f.eks. fordi vedkommende ikke følger opp tiltaket. Denne løsningen innebærer at man samtidig løsriver samordningsberegningene fra kompliserte og fiktive pensjonsstørrelser. *Fornyings- og administrasjonsdepartementet* skriver: «Attføringsreformen i 2002 medførte et vanskelig arbeid for Statens Pensjonskasse. Vanskelighetene besto i at det ikke ble gitt tilstrekkelige opplysninger om pensjonen fra folketrygden til Statens Pensjonskasse. I lys av disse erfaringene mener vi det er viktig å avklare hvordan samordningsreglene for den nye ytelsen skal gjennomføres. Videre må det gis tilstrekkelige ressurser til å følge opp endringene administrativt, slik at nødvendige opplysninger blir gitt til de offentlige tjenestepensjonsordningene.»

4.13.2.4 Departementets vurderinger og forslag

Folketrygden skal sikre inntekt og dekke utgifter i bestemte situasjoner. Det er imidlertid ikke meningen at folketrygden skal dekke utgifter som andre instanser har hovedansvar for å dekke. Dersom to ytelser har overlappende formål, skal folketrygdens ytelse derfor være subsidiær. Departementet slutter seg til vurderingen av at bestemmelsen om forholdet til ytelser etter annen lovgivning bør flyttes lenger bak i kapittelet for å opprettholde den strukturen som ellers finnes i folketrygdloven. Departementet er videre kommet til at forholdet mellom arbeidsavklaringspenger og ventelønn og vartpenger likevel ikke bør reguleres i folketrygdloven. Et av hovedgrepene i St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering, er en generell frikobling av livsoppholdsytelser fra tilleggsstønader og andre virkemidler. Departementet ønsker derfor at tilleggsstønadene etter folketrygdloven kapittel 11 også skal kunne kombineres med basisytelse etter forskrift med hjemmel i arbeidsmarkedsloven (individstønad). Det innebærer bl.a. at personer mellom 16 og 18 år som har nedsatt arbeidsevne, men som ikke er gamle nok til å få arbeidsavklaringspenger kan få tilleggsstønader. Departementet viser dessuten til at det i høringsnotatet ble varslet en egen gjennomgang av de ulike stønadene. Departementet foreslår at retten til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader skal falle bort i den utstrekning ytelsene kommer inn under ansvarsområdet i annen lovgivning, og at departementet skal kunne gi forskrift om avgrensningen av bestemmelsen. Departementet viser videre til arbeidet med gjennomgangen av tjenestepensjonsordningene. Det vil i lys av utvalgets konklusjoner kunne bli aktuelt å komme tilbake til forholdet mellom arbeidsavklaringspenger og offentlige tjenestepensjoner.

4.14 Særregler ved yrkesskade

4.14.1 Gjeldende rett

For personer som er arbeidsuføre på grunn av en yrkesskade eller en likestilt yrkessykdom etter folketrygdloven kapittel 13, gjelder ikke vilkårene i §§ 10-2, 11-2, 12-2 og 12-3 om forutgående og fortsatt medlemskap. For rehabiliteringspenger gjelder ikke vilkåret i § 10-3 om opphold i Norge. Ved yrkesskade kan rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad gis ved uføregrader ned til 30 prosent. Se §§ 10-18, 11-20 og 12-18.

For alle tre ytelsene fastsettes det en særskilt uføregrad for den delen av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten. Ytelsene beregnes etter de alminnelige bestemmelser, men grunnlaget for ytelsen settes likevel ikke lavere enn antatt årlig arbeidsinntekt på skadetidspunktet, justert i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet.

4.14.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det ved reduksjon i arbeidsevnen som skyldes yrkesskade ikke skal stilles krav om forutgående medlemskap, og at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis ved nedsettelse av arbeidsevnen helt ned til 30 prosent.

Departementet foreslo videre at arbeidsavklaringspenger ved yrkesskade skal beregnes etter de alminnelige reglene i kapittel 11, men at beregningsgrunnlaget ikke skal settes lavere enn antatt årlig arbeidsinntekt på skadetidspunktet.

4.14.3 Høringsinstansenes merknader

Ingen av høringsinstansene har uttalt seg mot dette forslaget.

4.14.4 Departementets vurderinger og forslag

Bestemmelsene om yrkesskade gir særlige regler for innvilgelse og beregning av rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad når nedsettelsen av arbeidsevnen skyldes yrkesskade.

Departementet arbeider med et forslag som innebærer at dagens yrkesskaderegler i folketrygden og yrkesskadeforsikringen slås sammen til én ny arbeidsskadeforsikring, og hvor en uavhengig enhet i offentlig regi avgjør krav om erstatning. Saken har vært på høring med frist 1. oktober 2007. Departementet arbeider videre med saken, og tar sikte på å sende på ny høring et utdypet forslag til organisatorisk modell. Personer som får en yrkesskade etter at ny arbeidsskadeordning er iverksatt, vil få sine rettigheter regulert etter ny lov. For personer som har fått en yrkesskade før ny lov trer i kraft, er det imidlertid behov for å videreføre folketrygdens særlige bestemmelser ved yrkesskade.

Målet for alle mottakere av arbeidsavklaringspenger er at de skal komme i arbeid. Normalt forutsetter dette at mottaker skal delta i aktivitet for å nå dette målet og få relevant oppfølgning fra Arbeids- og velferdsetaten. Departementet foreslår derfor at det som hovedregel skal være et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at mottaker skal oppholde seg i riket. Målet om å komme i arbeid er et generelt krav og forutsetter at det stilles krav om at mottakeren skal gjøre noe aktivt for å komme i arbeid og at han eller hun får oppfølgning fra Arbeids- og velferdsetaten. Departementet anser det derfor ikke som hensiktsmessig å videreføre et unntak fra kravet om opphold i riket når nedsettelsen av arbeidsevnen skyldes yrkesskade.

Departementet foreslår at personer som har nedsatt arbeidsevne på grunn av yrkesskade eller yrkessykdom skal få arbeidsavklaringspenger og tilleggstønader selv om de ikke fyller vilkårene for forutgående medlemskap, og at arbeidsavklaringspenger skal kunne gis ved uføregrader helt ned til 30 prosent. Departementet foreslår videre at arbeidsavklaringspengene skal beregnes etter de alminnelige reglene i kapittel 11, men at beregningsgrunnlaget ikke skal settes lavere enn antatt årlig arbeidsinntekt på skadetidspunktet. Departementet foreslår også at hele ytelsen skal beregnes etter særreglene for yrkesskader dersom den delen av nedsettelsen av arbeidsevnen som ikke skyldes yrkesskade eller yrkessykdom er under 30 prosent. Det vises til § 11-26.

5 Arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner

5.1 Arbeidsevnevurderinger

5.1.1 Gjeldende rett

Arbeidsevnen blir vurdert både når det tas stilling til om inngangsvilkårene for ytelser er oppfylt, om mottaker skal få full ytelse og for å finne fram til riktig tiltak.

Alle arbeidssøkere har i henhold til arbeidsmarkedsloven § 11 rett til å få vurdert sitt behov for bistand og tjenester fra Arbeids- og velferdsetaten. Vurderingen skal ta utgangspunkt i arbeidssøkerens real- og formalkompetanse, sett i forhold til mulighetene på arbeidsmarkedet. Det skal også vurderes om arbeidssøkeren har behov for bistand utover Arbeids- og velferdsetatens ordinære formidlings- og oppfølgingsbistand. Det skal angis hvilke virkemidler som kan være aktuelle og når disse antas å kunne tas i bruk. Behovsvurderingen gir ikke i seg selv rett til tjenestene. Vedtaket om bistandsbehovet ble i forarbeidene til arbeidsmarkedsloven ansett som enkeltvedtak, jf. Ot.prp. nr. 62 (2003-2004), og dette har vært fulgt opp i praksis. Vedtaket kan påklages til NAV klage og anke, men kan ikke ankes inn for Trygderetten. Arbeids- og velferdsetatens avgjørelser om inntak på/tildeling av arbeidsmarkedstiltak er enkeltvedtak som kan påklages. Andre enn den som har fått tilbud om et tiltak regnes ikke som parter i samme sak og kan ikke klage over at de ikke har fått tilbud om tiltak, jf. arbeidsmarkedsloven § 16 første ledd.

I det nye kapittel 5A i sosialtjenesteloven om kvalifiseringsprogram og kvalifiseringsstønad er retten til program og kvalifiseringsstønad betinget av at vedkommende har gjennomgått en arbeidsevnevurdering, jf. § 5A-1 annet ledd bokstav a. Kvalifiseringsprogrammet skal utarbeides på grunnlag av denne vurderingen og det skal inneholde arbeidsrettede tiltak. Det vil etter sosialtjenesteloven ikke være rett til klage på arbeidsevnevurderingen, men i forbindelse med behandlingen av klager over avslag på kvalifiseringsprogrammet vil også arbeidsevnevurderingen bli vurdert.

For mottakere av attføringspenger erstattes behovsvurderingen etter arbeidsmarkedsloven § 11 i praksis av vurderingen av om det er nødvendig for vedkommende å gjennomføre attføringstiltak for å komme i arbeid, jf. folketrygdloven § 11-6. Vedtak etter disse bestemmelsene kan påklages til NAV klage og anke og eventuelt ankes til Trygderetten.

Ved vurdering av inngangsvilkårene til de helserelaterte folketrygdytelsene og ved vurderingen av om mottaker skal få full ytelse blir det tatt stilling til om arbeidsevnen er nedsatt. Det må samtidig vurderes om dette skyldes sykdom, skade eller lyte.

5.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det i en ny bestemmelse i arbeids- og velferdsforvaltningsloven slås fast at alle som oppsøker NAV-kontoret og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, skal ha rett til å få vurdert sitt behov for bistand for å komme i arbeid og plikt til å medvirke til vurderingen. Departementet foreslo videre at de som har behov for en mer omfattende vurdering før det kan tas en endelig beslutning om bistandsbehovet, skal ha rett til å få og plikt til å medvirke til en grundigere kartlegging av sine ressurser og sitt bistandsbehov. Det ble dessuten foreslått at vurderingene skal skje i nært samarbeid med brukeren, og at den endelige vurderingen skal munne ut i et vedtak om personens bistandsbehov. For å kunne skille den enklere fra den mer omfattende vurderingen, foreslo departementet at den mer omfattende vurderingen i loven skal kalles arbeidsevnevurdering. Departementet foreslo dessuten at den endelige vurdering av brukerens bistandsbehov skal være skriftlig, og at brukeren skal kunne påklage vurderingen til nærmeste forvaltningsorgan, eller det organ som Arbeids- og velferdsetaten bestemmer. Departementet foreslo også at det gis hjemmel for å gi nærmere forskrift om innholdet i arbeidsevnevurderingen.

5.1.3 Høringsinstansenes merknader

De høringsinstansene som uttaler seg er generelt positive til innføringen av en systematisk arbeidsevnevurdering, og til at det legges opp til at brukeren skal kunne klage på beslutninger som fattes på

grunnlag av den foretatte arbeidsevnevurderingen. En del av høringsinstansene peker likevel på at det er uklart hva som ligger i forslaget. *Høgskolen i Oslo* er bekymret for at kartleggingen vil kunne oppleves som integritetskrenkende og urimelig tyngende. *Høgskolen* mener dessuten at det virker betenkelig at den som forvalter den enkeltes rettigheter skal kunne foreta slike granskinger. *Fellesorganisasjonen* mener at lovforslaget legger opp til en ensidig forpliktelse fra brukernes side. De mener dessuten at rett til tiltak og rett til fast sosialfaglig kontaktperson må nedfelles i loven og at klageretten også må omfatte tiltaket/tjenestens innhold og kvalitet. *Akademikerne* anser det som en mangel ved høringsnotatet at departementet ikke omtaler de medisinske vurderingene som må foretas i disse sakene. *Handels- og servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)* mener at både leger og arbeidsgivere synes å kunne ha vesentlige roller i slike vurderinger. *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon* (FFO) ønsker en tydeligere sikring av brukernes deltakelse. «Konkret ønsker FFO at en arbeidsevnevurdering og eventuelt tilhørende aktivitetsplan skal godkjennes ved underskrift av både saksbehandler ved NAV-kontor og den enkelte bruker før den er å anse som et arbeidsdokument. Det er naturlig å se for seg at en slik regel nødvendiggjør aktiv deltakelse fra brukerens side i den konkrete utformingen av aktivitetsplanen. FFO ønsker også at en bruker skal gis rett til å bytte saksbehandler i NAV, tilsvarende rettigheten til å bytte fastlege i pasientrettighetsloven. Dersom brukere skal kunne pålegges plikt til å bidra i utformingen av aktivitetsplanene – noe FFO er beredt til å gi støtte til – må brukeren også ha rett på innholdet i aktivitetsplanene.» *Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL)* peker på at om oppmerksomheten rundt arbeidsevnevurdering som grunnlag for å vurdere rett til ytelse blir for stor, vil dette kunne svekke arbeidsevnevurderingen som grunnlag for å finne fram til behovstilpassede tiltak. *LHL* mener at det siste formålet må vektlegges mest. Dette krever bl.a. at regelverket for ytelsen ikke blir for komplisert og rigid. *Kunnskapsdepartementet* understreker viktigheten av å ivareta brukernes behov for å få vurdert sin realkompetanse. *Blindeforbundet* mener at aktivitetsplanen bør utarbeides før en begynner på arbeidsevnevurderingen. *Norges Handikapforbund* mener at vurderingen av hva som er «hensiktsmessig og nødvendig» fortsatt må være koblet opp mot folketrygdloven og at det må være samme ankemulighet som i dag. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* peker på at ordlyden i bestemmelsen kan forstås slik at brukere med ansettelsesforhold som trenger bistand til å *beholde* arbeid utelukkes. De peker videre på at bestemmelsen også bør omfatte brukere der arbeid ikke er det umiddelbare målet, eller der det kun er vedkommendes muligheter til å øke deltakelsen i dagliglivet som er målet. «Retten til arbeidsevnevurdering og aktivitetsplan bør likevel avgrenses til å omfatte tilfeller der brukeren har behov for virkemidler som normalt tilbys fra et NAV-kontor. Dersom en bruker *kun* har behov for bistand som bare unntaksvis faller inn under et NAV-kontors ansvarsfelt, skal dette ikke utløse rett til arbeidsevnevurdering og aktivitetsplan. Dette gjelder særlig kommunale oppgaver som ikke inngår i standard tjenesteportefølje, herunder gjeldsrådgivning og boligsosialt arbeid. Vi anser det ikke som riktig at NAV-kontoret i disse tilfellene skal ha ansvar for å vurdere bistandsbehov og tilby aktivitetsplan, ettersom ansvaret for slike tjenester ofte vil ligge til en kommunal sosialenhet utenfor NAV.» *Direktoratet* foreslår videre at brukers plikt til å medvirke under gjennomføringen av arbeidsevnevurderingen knyttes til det å motta tjenester eller ytelser fra Arbeids- og velferdsetaten. *Direktoratet* foreslår dessuten at brukerens adgang til å klage på Arbeids- og velferdsetatens vurderinger skal knyttes til aktivitetsplanen. *Unio* støtter ikke forslaget om å legge lovbestemmelsen som regulerer dette til arbeids- og velferdsforvaltningsloven. «Dette innebærer en svekkelse av stønadsmottageres rettssikkerhet da Trygderettens kompetanse ikke omfatter dette lovverket. Unio mener at det må være hensiktsmessige klageordninger for vedtak om behovs- og arbeidsevnevurderinger samt aktivitetsplan.»

En del av høringsinstansene mener dessuten at det nærmere innholdet i arbeidsevnevurderingen bør reguleres i forskrift.

5.1.4 Departementets vurderinger og forslag

Departementet viser til at Arbeids- og velferdsetaten, i likhet med alle andre forvaltningsorganer, må ta stilling til om vilkårene for å få de godene de forvalter er oppfylt. Departementet mener at en systematisk vurdering av brukerens ressurser og bistandsbehov vil være et nyttig redskap for å sikre riktige avgjørelser mht. hvilke tiltak og tjenester den enkelte bør få fra arbeids- og velferdsforvaltningen, og mht. hvilken livsoppholdsytelse vedkommende har rett til. Departementet mener videre at det å lovfeste at personer som henvender seg til NAV-kontoret skal ha rett til en systematisk kartlegging av sitt behov for bistand, vil innebære en styrking av brukerens rettigheter. Departemen-

tet forutsetter at arbeidsevnevurderingen legges opp bredt, og at etaten innhenter nødvendig kompetanse utenfra. Departementet understreker at også personer som på vurderingstidspunktet antas å stå langt fra arbeid skal ha rett til å få kartlagt sitt behov for bistand. F.eks. vil både personer som er aktuelle for kvalifiseringsprogrammet og personer som i dag ville fått yrkesrettet attføring være i målgruppen. Det samme gjelder brukere som kan tenkes å ha behov for bistand som kan bidra til økt deltagelse i samfunnslivet før det er aktuelt å sette inn tiltak som er mer direkte rettet mot å komme i arbeid. Etter departementets vurdering omfattes også disse brukerne av ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen. Departementet presiserer videre at det ikke har vært meningen at bestemmelsen skal utelukke brukere med ansettelsesforhold som trenger bistand til å *beholde* arbeid. Formuleringen «for å komme i arbeid» er ment å inkludere både personer som er i jobb og personer som ikke er det. For å unngå at det oppstår tvil om dette, foreslår departementet likevel at bestemmelsen endres slik at en benytter den samme formuleringen som i utkastet til folketrygdloven §§ 11-5 og 11-6 dvs. «beholde eller skaffe seg» arbeid.

Departementet er enig i at det er viktig at brukerens interesser og rettssikkerhet ivaretas på en god måte. I høringsnotatet var det forutsatt at det nærmere innholdet i arbeidsevnevurderingene skulle fastlegges gjennom den metodikken som Arbeids- og velferdsetaten har lagt opp til. Departementet holder fast ved at behovs- og arbeidsevnevurderingene primært skal være verktøy som skal gi arbeids- og velferdsforvaltningen et best mulig grunnlag for å prioritere tiltaksressursene og for å tildele økonomiske ytelser. Departementet anser det derfor ikke som hensiktsmessig å regulere selve gjennomføringen av behovs- og arbeidsevnevurderingene i loven. Departementet ser imidlertid at det er behov for å tydeliggjøre hva det skal tas stilling til før det fattes vedtak, for på denne måten å få klarere fram hva brukerne eventuelt kan klage på. Dette er etter departementets syn også viktig for å sikre god kvalitet på vurderingen og for å sikre likebehandling.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har i sin høringsuttalelse pekt på at brukeren etter departementets forslag ikke vil ha klageadgang på den kanskje mest sentrale beslutningen som tas, nemlig om målet for bistanden og veien mot dette målet. Direktoratet har derfor foreslått at klageadgangen skal knyttes til den ferdig utarbeidete aktivitetsplanen. Departementet er, i likhet med Arbeids- og velferdsdirektoratet, opptatt av at behovs-/arbeidsevnevurderingen og aktivitetsplanene skal ha høy kvalitet. Det er lagt opp til at det bare er brukere som får fastslått at de har et bistandsbehov som skal ha rett til en aktivitetsplan. I og med at også personer som får fastslått at de ikke har et bistandsbehov vil kunne ha interesse av å kunne klage på Arbeids- og velferdsetatens vurdering, mener departementet at det ikke er hensiktsmessig å knytte klageadgangen til den ferdig utarbeidede aktivitetsplanen. Departementet mener imidlertid at de hensynene direktoratet peker på kan ivaretas ved at det nedfelles i loven hva Arbeids- og velferdsetaten skal vurdere, og at brukeren skal kunne påklage den endelige vurderingen til nærmeste forvaltningsorgan eller det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Behovs- og arbeidsevnevurderingene skal gi svar på om personens arbeidsevne er nedsatt og hvilket omfang en eventuell nedsettelse har. Departementet mener at behovs-/arbeidsevnevurderingene må tilpasses individuelt. Mange brukere som oppsøker arbeids- og velferdsforvaltningen har små eller ingen bistandsbehov. Det kan være brukere som har behov for livsoppholdsytelser og informasjon om arbeidsmarkedet i en kortere fase mellom to arbeidsforhold. Videre kan det være sykmeldte som forventes å vende tilbake til arbeid etter noen ukers sykefravær, eller det kan være brukere som kun har behov for økonomisk sosialhjelp i en kortere periode. Med det store antallet brukere arbeids- og velferdsforvaltningen betjener, er det avgjørende at bistandsbehovet avklares hurtig slik at det ikke settes inn mer ressurser enn nødvendig overfor disse gruppene. Behovsvurderingen skal også avdekke utfordringer som kan møtes med enklere virkemidler, for eksempel der brukeren kan ha nytte av trening i jobbsøking, eller kortere kurs for å få innpass i arbeidslivet.

Behovsvurderingen skal samtidig identifisere brukere som har et mer omfattende bistandsbehov, for eksempel der arbeidsevnen er nedsatt. Der brukeren har behov for bistand for å komme i arbeid er det vesentlig at dette avklares så tidlig som mulig, og at hensiktsmessige og målrettede virkemidler iverksettes. For å sikre en reell brukermedvirkning, en kvalitativt god avklaring og en likeverdig tjeneste er det vesentlig at det bygges opp en metodikk for arbeidsevnevurderinger som både ivaretar oppfølgingen av den enkelte bruker og som bidrar til forutsigbare og rasjonelle forvaltningsrutiner.

For personer som er aktuelle for kvalifiseringsprogram vil det generelle vedtaket om brukers bistandsbehov i tillegg inneholde en vurdering av

at personen kan ha behov for tett og koordinert bistand, og at deltakelse i kvalifiseringsprogram kan være hensiktsmessig og nødvendig for å styrke vedkommendes mulighet for deltakelse i arbeidslivet. Kvalifiseringsprogrammet må sees i sammenheng med retten til individuell plan der det er behov for et tverrfaglig og koordinert tjenestetilbud.

For personer som er aktuelle for arbeidsavklaringspenger vil det generelle vedtaket om brukers bistandsbehov, i tillegg utdype omfanget av den delen av arbeidsevnenedsettelsen som skyldes medisinske forhold, og en vurdering av at behandling og arbeidsrettede tiltak antas å ville kunne bedre mulighetene for at vedkommende kommer i arbeid.

For personer som er aktuelle for uførepensjon, vil det generelle vedtaket om brukers bistandsbehov i tillegg si noe om omfanget og varigheten på den delen av arbeidsevnenedsettelsen som skyldes medisinske forhold, og gi en vurdering av at (ytterligere) medisinsk behandling og arbeidsrettede tiltak ikke antas å kunne føre til at inntektsevnen bedres. Som hovedregel vil dette være brukere hvor både medisinske og yrkesrettede virkemidler er forsøkt over tid, uten at dette har bedret den enkeltes muligheter til å komme i arbeid.

Behovs- og arbeidsevnevurderingen gir et bilde av situasjonen på vurderingstidspunktet. Det vil derfor, både for brukere som er vurdert å ha et bistandsbehov og for brukere som ikke er vurdert å ha et bistandsbehov, kunne være nødvendig å foreta en ny vurdering, f.eks. ved vesentlige endringer i personens situasjon.

Behovs- og arbeidsevnevurderingene skal bidra til en målrettet og entydig avklaring av brukers ressurser og barrierer, og skal peke mot de virkemidler som er nødvendige for at brukeren skal kunne komme i arbeid. Vurderingen av brukers ressurser og barrierer sett i forhold til kravene i arbeidslivet, og fastsettelsen av målet for den videre bistanden, er beslutninger som er sentrale for den enkelte. Vurderingene må kunne gi grunnlag for å prioritere hvem som skal få tilbud om tiltak og tjenester i regi av arbeids- og velferdsforvaltningen. De bør også gi grunnlag for å vurdere om tildelingskriteriene for livsoppholdsytelsene er oppfylt. Dette innebærer at en i forbindelse med vurderingen av om en har rett til en helserelatert folketrygdytelse må kunne skille ut hindre som ikke har medisinske årsaker. Behovs- og arbeidsevnevurderingen må dermed tilpasses individuelt. De bør også bidra til å gi brukeren et realistisk bilde av sine muligheter for å komme i arbeid, og hvilken bistand de kan forvente å få av arbeids- og velferdsforvaltningen.

Departementet foreslår derfor at det skal gå fram av loven at det gjennom behovs-/arbeidsevnevurderingen skal kartlegges om arbeidsevnen er nedsatt og eventuelt hvor mye, og hvilke ressurser og hindre brukeren har for å møte de krav som stilles for at vedkommende skal komme i arbeid. Departementet foreslår videre at det skal gå fram av vurderingen hva som eventuelt skal til for å overvinne hindringene og hvilket sluttmål personen skal ha, dvs. om det er realistisk å komme i arbeid og hva slags arbeid som i så fall skal være målet. Det foreslås videre at hovedretningen på den eventuelle bistanden skal angis, som f.eks. at personen har behov for kvalifisering, eller at vedkommende har behov for teknisk tilrettelegging.

Disse vurderingene vil i de fleste tilfellene bli nedfelt i ett vedtak. Det er imidlertid ikke noe i veien for at det fattes flere separate vedtak dersom dette anses som mer hensiktsmessig.

Brukeren vil kunne klage dersom forvaltningen etter den innledende behovsvurderingen kommer til at vedkommende ikke har behov for bistand for å komme i arbeid. Utfallet av klagen vil eventuelt kunne bli at vedkommende har rett til en arbeidsevnevurdering. Brukeren kan videre klage dersom forvaltningen, etter å ha gjennomført en mer omfattende arbeidsevnevurdering, kommer til at vedkommende ikke har et bistandsbehov, eller dersom brukeren mener at bistandsbehovet er et annet enn det forvaltningen er kommet fram til. Utfallet av en klage vil f.eks. kunne bli at klageinstansen omgjør vedtaket, eller at det besluttes at det skal gjøres en ny arbeidsevnevurdering fordi den første vurderingen ikke har vært grundig nok, eller fordi forvaltningen har vurdert sakens faktum feil. Forslaget vil etter departementets syn sikre at det foretas grundige vurderinger i forkant av beslutningen om eventuelle tiltak, og at brukerne gis en bedre mulighet for å korrigere forvaltningens skjønnsvurderinger. Forslagene ivaretar dessuten hensynene til likebehandling og brukermedvirkning på en god måte.

Departementet understreker at vurderingen etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven vil være en faglig vurdering av personens arbeidsevne og bistandsbehov. Slik sett kan disse vurderingene sammenlignes med dagens legeerklæringer. Det skal derfor fortsatt gjøres en selvstendig vurdering av om vilkårene for å få livsoppholdsytelser og arbeidsmarkedstjenester er oppfylt før det fattes vedtak om tildeling av en livsoppholdsytelse eller en arbeidsmarkedstjeneste.

I prinsippet vil det for brukere som er aktuelle for helserelaterte folketrygdytelser bli fattet vedtak om den nedsatte arbeidsevnen både etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a og etter folketrygdloven. De ulike tjenester og ytelser har imidlertid ulike vilkår. For å få helserelaterte folketrygdytelser må arbeidsevnen være nedsatt med minst halvparten og nedsettelsen må skyldes sykdom, skade eller lyte. Det stilles ikke samme krav til reduksjon av arbeidsevnen for å få tiltak og tjenester. Brukeren kan derfor få ulike konklusjoner i vedtak etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven og folketrygdloven. Departementet legger imidlertid til grunn at disse vedtakene normalt vil bli formidlet til brukeren samtidig. Brukeren vil i prinsippet også ha to ulike løp for å påklage vedtaket: Begge vedtakene kan påklages til nærmeste overordnede forvaltningsorgan eller det organ Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Vedtaket etter folketrygdloven kan i tillegg ankes til Trygderetten. Hvis brukeren velger å bruke begge klagemulighetene, kan det i teorien tenkes at han eller hun kan få to ulike vedtak i klagesaken. I praksis vil de fleste brukere antakelig velge å påklage vedtaket etter folketrygdloven fordi det er det som eventuelt utløser rett til ytelse.

Departementet viser for øvrig til at det i høringsnotatet er varslet at Trygderettens kompetanse vil bli vurdert i forbindelse med vurderingen av om det bør innføres et felles klagesystem for arbeids- og velferdsforvaltningen.

Departementet er enig i Arbeids- og velferdsdirektoratets vurdering av at plikten til å medvirke ved arbeidsevnevurderingen og utarbeidelsen av aktivitetsplanen bør knyttes til retten til livsoppholdsytelse og tiltak, og at det ikke bør være en plikt i seg selv. Se avsnitt 4.4.4.

Departementet foreslår at alle som henvender seg til arbeids- og velferdsforvaltningen, og som ønsker eller trenger bistand for å beholde eller skaffe seg arbeid, har rett til å få vurdert sitt behov. Departementet foreslår videre at brukere som har behov for en mer omfattende vurdering av sitt bistandsbehov skal ha rett til å få en arbeidsevnevurdering. Departementet foreslår at brukeren skal få en skriftlig vurdering av om arbeidsevnen er nedsatt og eventuelt hvor mye, samt av sine ressurser og hindringer for å komme i arbeid, behov for bistand og målet for og retningen på den eventuelle bistanden. Det foreslås videre at denne vurderingen skal kunne påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Departementet foreslår at Arbeids- og velferdsetaten skal ha ansvaret for å gjennomføre behovs- og arbeidsevnevurderingene. Det vises til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14a.

5.2 Aktivitetsplaner

5.2.1 Gjeldende rett

Den som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 15 rett til å få utarbeidet en individuell plan. Planen skal utformes i samarbeid med brukeren.

Alle mottakere av attføringspenger og alle yrkeshemmede som deltar på arbeidsmarkedstiltak, utarbeider i henhold til Arbeids- og velferdsdirektoratets retningslinjer en individuell handlingsplan. Brukeren skal selv medvirke ved utformingen av planen. Handlingsplanen danner grunnlag for vedtak om nødvendige og hensiktsmessige tiltak etter § 11-6. Mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad har i henhold til §§ 10-8 og 12-9 en rett og plikt til å delta i utarbeidelsen av en individuell oppfølgingsplan. Planene er primært et arbeidsverktøy og gir ikke i seg selv brukerne en rett til de tiltak og behandlingsopplegg som skisseres i planen. Brukere som har fått handlingsplan og oppfølgingsplan, vil i tillegg til denne kunne ha rett til en individuell plan etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 15.

Sosialtjenesteloven gir på bestemte vilkår rett til et arbeidsrettet kvalifiseringsprogram, jf. sosialtjenesteloven § 5A- 1.

5.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det i en ny bestemmelse i arbeids- og velferdsforvaltningsloven fastsettes en rett og plikt for brukere som har behov for bistand til å delta i utformingen av en konkret plan for hvordan vedkommende skal komme i arbeid. Departementet foreslo at planen kalles aktivitetsplan og at den, på samme måte som i dag, skal være et arbeidsverktøy og ikke i seg selv gi brukeren rett til de tiltak og aktiviteter som er beskrevet i planen, og at planen dermed skal følges opp med beslutninger om tildeling av tiltak. Departementet la i høringsnotatet opp til at planen, med unntak av retten til individuell plan etter arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 15, og retten til individuell plan etter sosialtjenesteloven § 4-3a, skal erstatte dagens oppfølgings- og handlingsplaner.

5.2.3 Høringsinstansenes merknader

Velferdsalliansen mener at planene bør ha fokus på motivasjon. De peker videre på at maktforholdet mellom etat og bruker er skjevt og mener derfor at begge parter må godkjenne aktivitetsplanene og signere dem. *Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO)* ønsker en tydeligere sikring av brukernes deltakelse. «Konkret ønsker FFO at en arbeidsevnevurdering og eventuelt tilhørende aktivitetsplan skal godkjennes ved underskrift av både saksbehandler ved NAV kontor og den enkelte bruker før den er å anse som et arbeidsdokument. Dersom brukere skal kunne pålegges plikt til å bidra i utformingen av aktivitetsplanene – noe FFO er beredt til å gi støtte til – må brukeren også ha rett på innholdet i aktivitetsplanene.» *Rådet for psykisk helse* mener at «myndighetens behov for kontroll må ikke ivaretas på en slik måte at det skaper usikkerhet om videre rett til arbeidsavklaringspenger så lenge aktivitetsplan følges eller må justeres i samarbeid med den enkelte bruker. Rådet for psykisk helse forventer derfor at brukeren gis rett til å si nei på en måte som ikke får følger for retten til avklaringspenger.» *Arbeids- og velferdsdirektoratet* skriver at de tidligere ikke har ønsket å la planer utformes som enkeltvedtak fordi planen skal være dynamisk og kunne endres løpende når det er behov for dette. Ved yrkesrettet attføring har det dessuten i tillegg til handlingsplanen blitt fattet vedtak etter folketrygdloven § 11-6 om målet for bistanden (høvelig arbeid) og virkemidlene for å nå dette målet (hensiktsmessige og nødvendige tiltak). *Direktoratet* ser det som problematisk at brukere med behov for mer omfattende tiltak og virkemidler nå ikke vil ha klageadgang ved den kanskje mest sentrale beslutningen for den bistanden som tilbys, nemlig målet for bistanden og veien mot dette målet. De ser samtidig at brukeres klageadgang også innebærer en kvalitetssikring av NAV-kontorets skjønnsutøvelse. Ut fra dette anbefaler de at aktivitetsplanene utformes slik at de blir enkeltvedtak etter forvaltningsloven og dermed også kan påklages etter forvaltningslovens regler. Subsidiært foreslår de at det innføres et § 11-6 liknende vedtak i en egen bestemmelse i arbeids- og velferdsforvaltingsloven § 14 a som eksplisitt omfatter beskrivelse av målet for bistanden og virkemidlene for å nå målet. *Direktoratet* mener at aktivitetsplanen bør begrenses til å omfatte de sentrale elementene i planen; det begrunnede målet i planen og de virkemidlene som anses hensiktsmessige og nødvendige for å nå målet. Dette innebærer at klageadgangen ikke kan omfatte deler av planen som NAV-kontoret ikke har herredømme over, f.eks. opptak ved skolegang eller medisinske behandlingsmåter. De mener videre at enkeltvedtaket om aktivitetsplanen også klart må synliggjøre de begrensninger i retten til konkrete tiltak som følger av årlige tildelinger av rammefinansierte tiltak, og begrensninger som skyldes manglende tiltaksressurser og lignende. *Attføringsbedriftene* er skuffet over at regjeringen ikke vil gi brukerne rettskrav på konkrete arbeidsmarkedstiltak.

5.2.4 Departementets vurderinger

Departementet viser til at målet er at så mange som mulig, ved hjelp av hensiktsmessig bistand og målrettet oppfølging, skal komme i arbeid. En viktig forutsetning for å lykkes er at mottakeren er motivert og selv deltar aktivt i prosessen. Departementet anser det dermed som viktig at mottakeren helt fra starten trekkes inn i prosessen med å konkretisere hva slags arbeid som skal være målet, og i planleggingen av hvordan målet skal nås. Som hovedregel skal målet formuleres ved å angi hvilket yrke, hvilken yrkesretning eller bransje bistanden skal rette seg mot. Ved vurderingen skal det tas utgangspunkt i brukerens ressurser og barrierer sett opp mot mulighetene på arbeidsmarkedet. Prinsippet om geografisk og yrkesmessig mobilitet skal legges til grunn. For brukere som anses å ha en lang vei for å komme i inntektsgivende arbeid, eller hvor det er usikkert om brukeren vil kunne komme i arbeid, vil det være naturlig først å fastsette delmål på veien mot en framtidig deltakelse i arbeidslivet og at et endelig mål fastsettes senere i prosessen. For en del av brukerne vil aktivitetsplanen likevel være svært enkel. Aktivitetsplanen skal erstatte dagens handlingsplan for yrkeshemmede arbeidssøkere, og den individuelle oppfølgingsplanen for mottakere av rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Planen skal, på samme måte som i dag, være et arbeidsverktøy og ikke i seg selv gi brukeren rett til de tiltak og aktiviteter som er beskrevet i planen. Planen vil dermed måtte følges opp med beslutninger om tildeling av tiltak, tjenester og ytelser. Det skal videre, som i dag, ved innvilgelsen av en livsoppholdsytelse fastsettes hvilke aktivitetskrav som skal stilles til mottakerne. Den enkelte kan klage på at det ikke er utarbeidet aktivitetsplan, men det vil ikke bli rett til å klage på innholdet i planen. Kvalifiseringsprogrammet er i realiteten en plan av samme type som den foreslåtte aktivitetsplanen. Disse brukerne vil dermed ikke samtidig ha behov for en aktivitetsplan.

Departementet foreslår at brukere som har fått fastslått at de har et bistandsbehov skal ha rett til en aktivitetsplan. Det skal imidlertid ikke utarbei-

des aktivitetsplaner for personer som har rett til kvalifiseringsprogram etter sosialtjenesteloven kapittel 5A. Det foreslås at Arbeids- og velferdsetaten skal ha ansvaret for at vurderingene blir gjennomført, at aktivitetsplanene blir utarbeidet og at etaten, dersom brukere samtidig har krav på en individuell plan etter arbeids- og velferdsforvaltingsloven § 15, skal legge til rette for at aktivitetsplanen og den individuelle planen så langt som mulig blir samordnet. Det foreslås dessuten at departementet skal kunne gi forskrifter om innholdet i arbeidsevnevurderingen. Det vises til arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14 a.

6 Enkelte andre endringer

6.1 Opptjeningsrett til foreldrepenger

6.1.1 Gjeldende rett

Rett til foreldrepenger opptjenes gjennom yrkesaktivitet. Både mor og far kan opptjene rett til foreldrepenger ved å være yrkesaktive med pensjonsgivende inntekt (§ 3-15) i minst seks av de siste ti månedene før vedkommendes uttak av foreldrepenger tar til. Den pensjonsgivende inntekten må på årsbasis svare til minst halvparten av grunnbeløpet. Likestilt med yrkesaktivitet er tidsrom da det er gitt bestemte ytelser til livsopphold i form av dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, eller stønad ved barns sykdom m.m. etter kapittel 9, eller enten foreldrepenger eller svangerskapspenger. Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad er derimot ikke likestilt med yrkesaktivitet.

6.1.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at arbeidsavklaringspenger skal gi opptjeningsrett til foreldrepenger.

6.1.3 Høringsinstansenes merknader

Samtlige høringsinstanser som uttaler seg om dette støtter forslaget. *Kreftforeningen* og *Arbeids- og velferdsdirektoratet* mener at arbeidsavklaringspenger også bør gi opptjeningsrett til pleiepenger. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* mener i tillegg at den bør gi opptjeningsrett til opplæringspenger.

6.1.4 Departementets vurderinger og forslag

I motsetning til de fleste andre pensjonsgivende ytelser gir rehabiliterings- og attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad ikke opptjeningsrett til foreldrepenger. Det er foreslått at arbeidsavklaringspenger skattemessig skal behandles som lønns- og pensjonsgivende inntekt. Likestillings- og familiepolitiske hensyn tilsier også at arbeidsavklaringspenger skal gi opptjeningsrett til foreldrepenger. Departementet foreslår at dette gjennomføres ved at arbeidsavklaringspenger tas inn i folketrygdloven § 14-6 tredje ledd.

6.2 Beskatning av arbeidsavklaringspenger

6.2.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad beskattes som lønnsinntekt. Mottakere av tidsbegrenset uførestønad har rett til særfradrag for uførhet jf. skatteloven § 6-81 tredje ledd. Det gis ikke tilsvarende fradrag for mottakere av rehabiliterings- og attføringspenger.

6.2.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at den nye ytelsen skal beskattes som lønnsinntekt og at mottakerne ikke skal få særfradrag for uførhet.

6.2.3 Høringsinstansenes merknader

Høringsinstansene er delte i synet på det foreslåtte nivået på ytelsen. *Fellesorganisasjonen* peker bl.a. på forslaget om å ikke gi mottakerne av arbeidsavklaringspenger særfradrag for uførhet, og kommenterer: « På de aller fleste områder velges en utforming som tilsvarer den av de tre tidligere ordningene som er minst romslig for brukerne.» *Norges Handicapforbund* mener at det bør vurderes om målgruppen for arbeidsavklaringspenger bør komme inn under skattebegrensningsregelen som gjelder for minstepensjonister. *Velferdsalliansen* mener at det i skatteloven må innføres en skattebegrensning for trygdeordninger og stønader under EUs fattigdomsgrense, dvs. tilsvarende ca. 150 000 kr netto. *Kreftforeningen* forutsetter at særfradraget for unge uføre opprettholdes.

6.2.4 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener at arbeidsavklaringspenger bør skattlegges som lønnsinntekt, og at det ikke skal kunne gis særfradrag for uførhet fordi det gir

best insentiver til å ta arbeid og fordi det markerer det midlertidige ved ytelsen. Løsningen er i tillegg enkel å administrere. Personer som i dag ville ha fått tidsbegrenset uførestønad vil således ikke lenger ha rett til særfradrag. Det vises til skatteloven §§ 5-42 bokstav b, 5-43 nr. 1 bokstav d nr. 5, 6-32 første ledd bokstav a annet punktum, § 6-81 annet ledd, § 6-81 tredje ledd, 12-2 bokstav og 17-1 første ledd bokstav a.

6.3 Endringer i retten til oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse

6.3.1 Gjeldende rett

Når et medlem av Statens Pensjonskasse er fratrådt etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon og senere blir tilstått uførepensjon eller tidsbegrenset uførestønad etter lov om folketrygd, har personen fra samme tidspunkt rett til uførepensjon etter samme uføregrad fra Pensjonskassen. Rehabiliteringspenger og attføringspenger gir ikke rett til oppsatt alderspensjon.

6.3.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at mottakere av arbeidsavklaringspenger ikke samtidig skal kunne få oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse.

6.3.3 Høringsinstansenes merknader

Fornyings- og administrasjonsdepartementet skriver: «Etter vår oppfatning bør lov om Statens Pensjonskasse § 28a om oppsatt uførepensjon og § 28 siste ledd om forholdet til folketrygdens uføregrad endres som følge av forslaget om arbeidsavklaringspenger. Tidligere var det bare folketrygdens uførepensjon som ga rett til oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse, men ved innføringen av tidsbegrenset uførestønad ble det funnet rimelig at også denne pensjonen skulle utløse rett til oppsatt uførepensjon. På bakgrunn av at arbeidsavklaringspenger er mer lik dagens attføringspenger enn tidsbegrenset uførestønad, bør antakeligvis ikke arbeidsavklaringspenger utløse rett til oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse.» *Statens Pensjonskasse* skriver: «Da AAP er ment å være en ytelse mer på linje med dagens AT enn TU, finner vi det ikke like rimelig at AAP skal utløse rett til oppsatt uførepensjon. Det må også på dette punkt gis overgangsregler for dem som har en løpende oppsatt uførepensjon sammen med TU.»

6.3.4 Departementets vurderinger og forslag

Det er i dag kun tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon fra folketrygden som gir rett oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse. Rehabiliteringspenger og attføringspenger gir ikke slik rett. Dersom arbeidsavklaringspenger skulle gi rett til oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse, ville det innebære en betydelig utvidelse av målgruppen for ordningen. Departementet støtter derfor høringsinstansenes vurdering av at det er mest naturlig at den nye ytelsen følger dagens regel for rehabiliterings- og attføringspenger. Departementet foreslår at arbeidsavklaringspenger ikke skal gi rett til oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse. Se forslag om endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse §§ 28 og 28a.

6.4 Endringer i foretakspensjonsloven

6.4.1 Gjeldende rett

Folketrygden har fem ulike sykdomsrelaterte ytelser. Disse er sykepenger, rehabiliteringspenger, attføringspenger, tidsbegrenset uførestønad og uførepensjon. Pensjonsordninger etter foretakspensjonsloven har imidlertid bare en slik ytelse som utbetales til medlemmet, nemlig uførepensjon. Retten til eventuell uførepensjon utløses av uførhet, men selve uføreytelsen begynner først å løpe fra det tidspunkt rett til syke-, rehabiliterings- eller attføringspenger fra folketrygden opphører, jf. § 6-1 første ledd. Det er imidlertid frivillig om ordningen skal yte uførepensjon.

Størrelsen på en eventuell uførepensjon skal svare til den alderspensjon medlemmet ville ha rett til etter regelverket dersom lønnen på tidspunktet for uførheten og den tjenestetid som følger av foretakspensjonsloven § 4-3 tredje ledd legges til grunn, jf. foretakspensjonsloven § 6-3 første ledd.

6.4.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at det ikke skulle være adgang til å utbetale uførepensjon fra en privat tjenestepenjonsordning samtidig som personen mottar arbeidsavklaringspenger. Forslaget medfører at rett til uførepensjon fra private ordninger bortfaller for dem som har tidsbegrenset uførestønad.

6.4.3 Høringsinstansenes merknader

Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og *LO* uttaler seg ikke om dette spørsmålet. De arbeids-

taker- og arbeidsgiverorganisasjonene som har uttalt seg, samt *Den norske aktuarforening*, er imot forslaget til endring i foretakspensjonsloven. Det begrunnes dels i at det er urimelig at arbeidsgivere ikke skal kunne sikre sine ansatte på denne måten, dels i at arbeidstakerne har innrettet seg i tillit til at de ville få tilleggsytelser fra pensjonsordningen det er betalt inn til og dels i at det medfører en urimelig forskjellsbehandling av ansatte i offentlig og privat sektor. *Arbeidsgiverforeningen Spekter* mener at forslaget vil føre til et press for å få innvilget uførepensjon. De mener at det isteden bør legges opp til virkemidler som er mer målrettet mot dem som faktisk får en urimelig høy kompensasjonsgrad. *Akademikerne* mener det er et samfunnsmessig gode at arbeidsgivere i privat sektor ønsker å bidra med sikring av egne ansatte, og at den foreslåtte endringen derfor er svært uheldig. De foreslår at en for å hindre at samlet ytelse blir for høy, kan begrense nivået på utbetalingen i avklaringsperioden slik at den samlede ytelse fra trygden og tjenestepensjonsordningen tilsvarer avtalt nivå i pensjonsplanen. De viser også til at den foreslåtte innstrammingen i § 6-1, annet ledd får tilbakevirkende effekt, noe som reduserer den enkelte borgers forutberegnelighet. Akademikerne mener det ikke er noen grunn til å utsette vurderingen av forholdet mellom private og offentlige tjenestepensjonsordninger.

Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (HSH) mener at skjevheten mellom offentlig og privat sektor må fjernes så raskt som mulig:

> «Private arbeidsgivere som ønsker å sikre sine ansatte ved langvarige sykdomsforløp, bør ha samme anledning til dette som det offentlige. Dette kan skje ved at det åpnes for utbetalinger fra kollektive tjenestepensjonsordninger ved siden av arbeidsavklaringspengene. Dersom man frykter at den samlede utbetaling av folketrygdens ytelser og supplement fra private tjenestepensjonsordninger blir så høy at det minsker insentivene til å gå ut i arbeid, kan dette ivaretas på annen måte enn en forskjellsbehandling mellom privat og offentlig sektor. En begrensning i utbetaling av supplerende ytelser kan eksempelvis skje ved at det settes et tak for samlede ytelser fra trygd og arbeid. *HSH* kan ikke se noen grunn til at det skal være noen forskjell på ansatte i privat og offentlig sektor i så måte, og slikt tak må derfor være det samme, uavhengig av hvilken sektor man er ansatt i. »

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) mener primært at utbetalingene fra private ytelsesbaserte tjenestepensjonsordninger bør gjøres uavhengig av endringer i folketrygden, og da slik at utbetaling starter 12 måneder etter at uførheten inntraff. Premiestrukturen og opparbeiding av rettigheter i slike ordninger gjør kontinuerlige tilpassinger til den til enhver tid gjeldende folketrygd lite egnet. Dersom det ikke blir innført en regel i lov om foretakspensjon som fristiller utbetaling av uførepensjon fra utbetaling av uføreytelser i folketrygden i større grad, mener *FNH* at det minimum må være slik at regelverket sikrer lik behandling av ansatte i offentlig og privat sektor. Ved å tillate private ordninger å utbetale differansen mellom ytelsen etter pensjonsplanen og korttidsytelsen fra trygden, vil en etter *FNH*s syn kunne oppnå likebehandling. *FNH* tror at de med inntekt mellom 6 G og 12 G, som er den gruppen som rammes hardest ved det foreliggende forslaget, er en sosioøkonomisk gruppe som har lavere uførehyppighet enn gjennomsnittet, og der motivasjonen til å stå i jobb ofte er god. *FNH* stiller seg derfor tvilende til at lovforslaget fører til at de personer som berøres kommer tidligere tilbake i jobb. *Finansnæringens arbeidsgiverorganisasjon* slutter seg til *FNH*s høringsuttalelse. *Unio* mener det er behov for en snarlig gjennomgang av de deler av regelverket som åpner for ulik behandling av offentlige og private tjenestepensjonsordninger, da forskjellene her kan gi skjevheter som på en urimelig måte forringer ansattes inntektssikring i et stønadsløp. *Senter for seniorpolitikk* forutsetter at regelverket gjennomgås og justeres dersom det oppstår uforutsette misforhold mellom privat og offentlig sektor. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* går mot at det skal ytes pensjon fra tjenestepensjonsordningene i tillegg til arbeidsavklaringspenger, og ønsker at dette også skal avvikles når offentlige tjenestepensjoner legges om som et ledd i pensjonsreformen.

6.4.4 Departementets vurderinger og forslag

Tjenestepensjonsordninger etter lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon skal gi rett til alderspensjon, og kan gi rett til uførepensjon. Det er langt fra alle pensjonsordninger i privat sektor som benytter seg av adgangen til å yte uførepensjon. Etter gjeldende rett skal eventuell uførepensjon til personer som blir uføre begynne å løpe fra det tidspunkt rett til utbetaling av syke-, rehabiliterings- eller attføringspenger fra folketrygden opphører, jf. foretakspensjonsloven § 6-1. Dette vil normalt være det tidspunktet tidsbegrenset uførestønad eller uførepensjon fra folketrygden begynner å løpe. Pensjonsordninger i privat sektor kan derfor ikke følge samme praksis som offent-

lige pensjonsordninger, som utbetaler uførepensjon også til personer som mottar rehabiliterings- eller attføringspenger.

At uførepensjon etter gjeldende rett ikke utbetales til personer som mottar de foran nevnte korttidsytelser fra folketrygden, må ses på bakgrunn av anbefalingene i tilknytning til den såkalte «arbeidslinja», jf. Velferdsmeldinga, St. meld. nr. 35 (1994-1995). I Dok.nr.8:59 (2007-2008) ble det foreslått å gjøre om på dette, slik at uførepensjon fra de private tjenestepensjonsordningene kan utbetales også til personer som mottar folketrygdens kortidsytelser. Ved behandlingen av Dok.nr. 8:59 (2007-2008) ble det vedtatt å oversende forslaget til Regjeringen uten realitetsvurdering, jf. brev 9. mai 2008.

Flere høringsinstanser tar til orde for større grad av likebehandling av medlemmenes rett til uførepensjon i offentlige og private tjenestepensjonsordninger. Den likebehandling høringsinstansene tar opp, knytter seg i første rekke til likebehandling m.h.t. retten til å få utbetalt eventuell uførepensjon sammen med arbeidsavklaringspenger.

Høringsinstansene foreslår noe ulike løsninger for å gjennomføre likebehandlingen. Departementet har vurdert fire alternative vilkår for når uførepensjon fra private tjenestepensjonsordninger utbetales. Departementet har vurdert om eventuell uførepensjon fra privat tjenestepensjonsordning utbetales fra det tidspunkt medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger (alternativ 1). FNH foreslår imidlertid primært at uførepensjon fra privat tjenestepensjonsordning utbetales fra det tidspunkt et medlem har vært ufør i 12 måneder (alternativ 2). Departementet har i tillegg vurdert et alternativ hvor uførepensjon utbetales fra det tidspunkt utbetaling av sykepenger opphører (alternativ 3), samt det utkast som var på høring (alternativ 4), som innebærer at uførepensjon begynner å løpe fra det tidspunkt utbetaling av arbeidsavklaringspenger opphører.

Ved sykemelding i ett år, opphører retten til sykepenger. Av den grunn vil alle alternativene være til hinder for at uførepensjon utbetales til personer som også mottar sykepenger. For øvrig vil kombinasjonen av uførepensjon og ytelser fra folketrygden kunne bli noe ulike i de fire ovennevnte alternativer. Bare alternativet i høringsutkastet (alternativ 4) vil generelt være til hinder for at uførepensjon utbetales til personer som også mottar arbeidsavklaringspenger.

Departementet legger stor vekt på hensynet til at medlemmer i offentlige og private tjenestepensjonsordninger bør likebehandles. Dette hensyn taler for at lovverket for tjenestepensjon i privat sektor ikke utformes slik at det er til hinder for at det utbetales uførepensjon til personer som mottar arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Departementet har derfor valgt ikke å fremme forslag om at alternativ 4 gjennomføres. Hvilke nærmere forhold som skal utløse rett til eventuell uførepensjon i tjenestepensjonsordningene i privat sektor, bør utformes også under hensyntagen til andre forhold, herunder at tjenestepensjonsordningene i privat sektor er forsikringsbaserte ordninger, og at uførepensjon kun skal tilstås personer som reelt sett er uføre.

Departementet antar at FNHs forslag (alternativ 2) må ses på bakgrunn av at uførepensjon i tjenestepensjonsordningene i privat sektor er fullt ut forsikrede ytelser, hvor det forsikringsselskapet eller den pensjonskassen som administrerer ordningen skal bygge opp fond som er tilstrekkelige til å dekke utbetalingene. Forslaget om at uførepensjon skal utbetales 12 måneder etter at inntekstsevnen er redusert, har etter departementets vurdering visse forsikringstekniske fordeler, sammenlignet med et alternativ hvor uførepensjon utbetales fra det tidspunkt medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger (alternativ 1), eller av at retten til sykepenger opphører (alternativ 3). Bl.a. vil en løsning hvor pensjon tilstås 12 måneder etter at uførhet inntrådte, på en enkel måte knytte retten til uførepensjon opp mot en forsikringsbar hendelse, som i dette tilfellet er uførhet.

Hvorvidt retten til en forsikringsytelse kan bero på at uførepensjon utbetales fra det tidspunkt medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger (alternativ 1) eller at utbetaling av sykepenger har opphørt (alternativ 3), må bero på en konkret vurdering av om en slike vilkår leder til en forsikringsbar uførepensjon. Departementet viser i denne sammenheng til at retten til å få utbetalt uføreytelsen i disse alternativene avhenger av det til enhver tid gjeldende regelverk for arbeidsavklaringspenger og sykepenger, og praktiseringen av dette regelverket. Retten til uførepensjon kan da i konkrete tilfeller avhenge av forhold som ligger utenfor det som normalt anses som relevante forsikringsforhold. Det vises i denne sammenheng bl.a. til at personer samtidig kan fylle vilkårene både til arbeidsavklaringspenger og til sykepenger, og at personer som fyller vilkårene for begge ytelsene, har rett til den høyeste av disse.

Slik departementet ser det, tilsier hensynet til forsikringsselskapene og pensjonskassene, så vel som hensynet til integriteten ved de avgjørelser som skal fattes av trygdeetaten, at kriteriene for rett til uførepensjon fra tjenestepensjonsordnin-

gene i privat sektor i stor utstrekning frikobles fra spørsmålet om medlemmet har rett til arbeidsavklaringspenger eller om utbetaling av sykepenger fra folketrygden har opphørt. Departementet har derfor ikke funnet grunnlag for å ta konkret stilling til spørsmålet om alternativ 1 eller alternativ 3 leder til en forsikringsbar uførepensjon.

Etter hva departementet erfarer var det tidligere, før foretakspensjonsloven trådte i kraft, nokså vanlig praksis at utbetaling av uførepensjon fra tjenestepensjonsordningene i privat sektor ble igangsatt 12 måneder etter at uførhet inntrådte (alternativ 2). Departementet antar videre at en eventuell regel om at utbetaling av uførepensjon tar til 12 måneder etter at eventuell uførhet oppstår, har den fordel for medlemmene at den gir trygghet for fra hvilket fremtidig tidspunkt uførepensjon vil tilstås. Departementet foreslår derfor at dette vilkåret for utbetaling av uførepensjon innarbeides i foretakspensjonsloven. Regelen vil ha virkning både for pensjonsordninger som er opprettet etter lov om foretakspensjon og for ordninger som er opprettet etter lov om innskuddspensjon.

Pensjonslovene for privat sektor, lov om foretakspensjon og lov om innskuddspensjon, er i stor utstrekning rammelover. Innenfor de rammer lovene fastsetter, har foretakene adgang til selv å fastsette nærmere regler. Det er derfor et særskilt spørsmål om lovverket skal angi vilkår som *skal* utløse rett til uførepensjon, eller om lovverket skal angi vilkår som *kan* utløse rett til uførepensjon. Utformes bestemmelsen som en kan-regel, må regelverket i den enkelte pensjonsordning angi de regler som skal gjelde i pensjonsordningen.

Departementet anser at hensynene til enkelhet og oversiktelighet i pensjonssystemet tilsier at vilkårene for medlemmets rett til uførepensjon reguleres mest mulig utfyllende i foretakspensjonsloven. Etter en samlet vurdering foreslår departementet at foretakspensjonsloven § 6-1 endres slik at eventuell uførepensjon *skal* begynne å løpe 12 måneder etter at medlemmets inntektsevne er redusert som følge av uførhet.

I St.meld. nr. 9 (2006-2007) ble det vist at den reelle kompensasjonsgraden i forhold til tidligere inntekt kan bli høy for mange som samtidig mottar en folketrygdytelse og ytelser fra tjenestepensjonsordningene (SPK). I noen tilfeller kan de samlede ytelsene overstige tidligere, eller forventet arbeidsinntekt. Personer som gradvis trapper opp sin arbeidsinnsats på vei tilbake til arbeid risikerer dermed å få liten eller ingen faktisk økning i inntekt. Isolert sett er høy kompensasjonsgrad under trygd uheldig fordi dette etter departementets syn vil svekke økonomiske insentiver for å søke arbeid framfor å motta trygd. Samtidig er departementet oppmerksom på at for «lav» kompensasjonsgrad under kortidsytelser fra trygdeordningene vil kunne gi økt økonomisk insentiv for å søke å oppnå varig uførepensjon framfor arbeid.

Hvordan atferden til den enkelte påvirkes av økonomiske insentiver vil etter departementets syn i stor grad avhenge av i hvilken utstrekning den enkelte har reelle valgmuligheter. For personer med omfattende helseproblemer vil de økonomiske insentivene i trygdeordningene ha liten betydning, siden de reelt sett ikke kan velge mellom arbeid og trygd. De økonomiske insentivene i uføretrygden vil imidlertid kunne påvirke yrkesintensiteten i grupper med mindre omfattende helseproblemer. Utfordringen er etter departementets oppfatning å innrette ordningene slik at arbeidstakere og stønadsmottakere søker seg mot arbeid framfor trygd. Et viktig element i denne sammenhengen er den reelle kompensasjonsgraden under trygd.

FNH ber i sin høringsmerknad om at lov om foretakspensjon endres, slik at « ...utbetalingene fra ytelsesbaserte tjenestepensjonsordninger kan utgjøre differansen mellom nivået i pensjonsplanene og korttidsytelsen i perioden med arbeidsavklaringspenger.»

Av foretakspensjonsloven § 6-3 følger det at uførepensjonens størrelse skal svare til den alderspensjon medlemmet vil ha rett til ved pensjonsalder, dersom lønnen på tidspunktet for uførheten legges til grunn. Da nivået på alderspensjon ikke er nærmere regulert, ut over visse minstekrav i lov om obligatorisk tjenestepensjon, kan det følgelig være betydelige forskjeller mellom ulike pensjonsordninger når det gjelder nivå på en eventuell uførepensjon. Også blant medlemmene vil det kunne være betydelig nivåvariasjon, som skyldes ulik tjenestetid ved pensjonsalder.

Departementet legger til grunn at det ikke vil være aktuelt for forsikringsselskapene eller pensjonskassene å utbetale en større uførepensjon enn det som følger av pensjonsordningens regelverk, og som er den ytelsen foretaket har innbetalt premie for. Departementet legger følgelig til grunn at det aktuelle spørsmål er om pensjonsordningen skal ha adgang eller plikt til å utbetale en lavere uførepensjon enn det som følger av forsikringsvilkårene når uførepensjonen supplerer arbeidsavklaringspenger.

Departementet foreslår at det i foretakspensjonsloven gis hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om at det skal gjøres fradrag i uførepensjonen ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger og regler om beregning av slike fradrag.

Hensikten med å fastsette en slik forskrift vil etter departementets syn være å sikre at de samlede ytelsene i private og offentlige ordningene likestilles med hensyn til kompensasjonsnivå, samt å bidra til at økonomiske insentiver til arbeid ikke svekkes.

Som Arbeids- og inkluderingsdepartementet har pekt på i sitt høringsnotat av 13. desember 2007 kan kombinasjonen av arbeidsavklaringspenger og uførepensjon fra tjenestepensjonsordningene gi høy reell kompensasjonsgrad, og dermed dårligere økonomiske insentiver til arbeid. Når det nå legges opp til i større grad av likebehandling av rett til uførepensjon i offentlig og privat tjenestepensjon, forsterkes behovet for en ny gjennomgang av om uførepensjonene også ivaretar arbeidsinsentivene. Departementet viser her til at det i mandatet for utvalget som skal utrede reform av de offentlige tjenestepensjonene fram til våren 2009, framgår at utvalget skal vurdere hvordan uførepensjonsdekningen i de offentlige tjenestepensjonsordningene kan tilpasses en uføreytelse i folketrygden. Utvalget skal herunder vurdere forholdet til arbeidsavklaringspenger. Dette utvalgets vurderinger og konklusjoner vil kunne medføre behov for endrede regler om uføreytelser i tjenestepensjonsordningene også i privat sektor. Den likebehandling det nå legges opp til, vil således være av tidsbegrenset karakter, i påvente av utfallet av arbeidet til utvalget som skal utrede reform av de offentlige tjenestepensjonene.

6.5 Endringer i annen lovgivning som følge av at rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger

6.5.1 Gjeldende rett

Rehabiliteringspenger er regulert i folketrygdloven kapittel 10, attføringspenger og -stønader i kapittel 11 og tidsbegrenset uførestønad i kapittel 12. Kapittel 10 inneholder i tillegg bestemmelser om stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet (hjelpemidler) mens kapittel 12, i tillegg inneholder bestemmelser om uførepensjon. De tre ytelsene som foreslås erstattet av arbeidsavklaringspenger inngår dessuten i en rekke andre bestemmelser i folketrygdloven. Det refereres videre i en rekke lovbestemmelser til den prosessen en er i når en mottar rehabiliteringspenger eller attføringspenger.

6.5.2 Høringsnotatet

Departementet foreslo at omleggingen fra rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad teknisk gjøre ved at dagens kapittel 11 erstattes av et nytt kapittel 11.

Departementet foreslo at bestemmelsene om rehabiliteringspenger blir tatt ut av kapittel 10 slik at dette kapittelet kun regulerer stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet. Departementet foreslo videre at de enkelte paragrafene justeres i tråd med dette og at kapittelets overskrift endres.

Departementet foreslo dessuten at bestemmelsene om tidsbegrenset uførestønad oppheves i kapittel 12 slik at dette kapittelet kun regulerer uførepensjon. Departementet foreslo videre at de enkelte paragrafene justeres i tråd med dette og at kapittelets overskrift endres.

Departementet foreslo dessuten at kapittelnavnene i Del IV i innledningen til folketrygdloven skal erstattes av de nye navnene på kapitlene 10,11 og 12, og at innledningene til de enkelte kapitlene erstattes av de paragrafene som ligger i kapitlene etter endringen.

Departementet foreslo videre at henvisningene til dagens livsoppholdsytelser tas bort i lovbestemmelser der henvisningene til disse ytelsene blir uaktuelle som følge av at disse ytelsene erstattes av arbeidsavklaringspenger, og at de øvrige henvisningene endres til «arbeidsavklaringspenger» eller til «ytelser etter folketrygdloven kapittel 11».

Departementet foreslo dessuten at betegnelsene som henviser til den prosessen mottakerne er i når de mottar ytelsen erstattes av «arbeidsavklaring etter folketrygdloven kapittel 11» og ba om høringsinstansenes syn på dette. Departementet foreslo samtidig at betegnelsen attføringsstønader erstattes av «tilleggsstønader etter kapittel 11».

6.5.3 Departementets vurderinger og forslag

6.5.3.1 Nytt kapittel 11 om arbeidsavklaringspenger

Departementet foreslår at det gis et nytt kapittel 11 om arbeidsavklaringspenger. Departementet foreslår videre at kapittel 10 revideres slik at det regulerer stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet, og at kapittel 12 revideres slik at det bare regulerer uførepensjon.

Som følge av dette foreslår departementet at formålsbestemmelsen i § 10-1 endres slik at det som står om inntektssikring tas ut. Departementet

foreslår dessuten at § 10-3 annet og tredje ledd oppheves og at § 10-3 fjerde ledd blir nytt annet ledd. Det foreslås også at § 10-4 første og annet ledd oppheves og at § 10-5 fjerde ledd endres slik at det som står om tidsbegrenset uførestønad tas ut. Det foreslås videre at § 10-7 fjerde og femte ledd oppheves og at § 10-7 sjette ledd blir nytt fjerde ledd. Forslaget innebærer at §§ 10-8 til 10-16 og § 10-18 oppheves. Departementet foreslår at § 10-17 blir ny § 10-8.

Reglene for uførepensjon og tidsbegrenset uførepensjon er i det vesentlige sammenfallende. Endringen i kapittel 12 medfører ingen endring i det materielle innholdet i bestemmelsene om uførepensjon. Det foreslås at kapitlets overskrift endres i tråd med dette. Det foreslås videre at § 12-9, som regulerer avgrensningen mellom uførepensjon og tidsbegrenset uførestønad, oppheves. Paragraf 12-11 som gjelder gradering av ytelsen, og overskriften og første og tredje ledd foreslås endret slik at de bare gjelder uførepensjon. Det foreslås dessuten at § 12-12 fjerde ledd, som gjelder arbeidsutprøving for den som har tidsbegrenset uførestønad, oppheves, og femte ledd blir da nytt fjerde ledd. Det foreslås videre at overskriften i § 12-13 som gjelder beregningen av ytelsene endres slik at det går fram at den bare gjelder uførepensjon, og at nr. 1 som gjelder tidsbegrenset uførestønad oppheves slik at nr. 2 da blir første ledd. Paragraf 12-14 gjelder avkall på retten til ytelser for den som kommer bedre ut med ytelser som forsørget ektefelle. Overskriften og første ledd foreslås endret slik at bestemmelsen bare gjelder uførepensjon. I § 12-17 som gjelder avkorting ved ytelse fra arbeidsgiver, foreslås det at overskriften endres slik at den bare gjelder uførepensjon. I § 12-18 som gjelder yrkesskadefordeler, foreslår departementet at overskriften og første og tredje ledd endres slik at det går fram at de bare gjelder uførepensjon.

6.5.3.2 Lovbestemmelser der dagens ytelser må tas bort

I noen bestemmelser i folketrygdloven og i enkelte andre lover må henvisningen til rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad oppheves som følge av at disse ytelsene erstattes av arbeidsavklaringspenger. Det er videre en rekke bestemmelser som i dag bare gjelder for personer som mottar tidsbegrenset uførestønad. Departementet foreslår at henvisningene til dagens livsoppholdsytelser tas bort i folketrygdloven § 3-15 annet ledd bokstav b, § 3-25 første ledd, § 4-24 annet ledd bokstavene c og d, § 4-25 første ledd bokstavene c og d, § 8-48 første og tredje ledd, § 8-50 overskriften, første og annet ledd, § 8-55 bokstav c, § 13-2 sjuende og åttende strekpunkt, § 17-3 første ledd bokstav b, § 18-2 første ledd bokstav b, § 18-7 annet ledd, § 22-10 annet ledd bokstavene e og f, § 22-12 tredje ledd annet punktum § 22-16 annet ledd bokstav d, § 23-3 annet ledd nr. 1 bokstav e, skatteloven § 6-81 annet ledd første punktum og tredje ledd første punktum og § 17-1 første ledd bokstav a, lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 10 siste ledd og § 11 siste ledd, lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse § 28 siste ledd og 28a første ledd, sosialtjenesteloven § 5A-10 første ledd og introduksjonsloven § 12 første ledd og foretakspensjonsloven § 6-1 annet ledd.

6.5.3.3 Lovbestemmelser der arbeidsavklaringspenger må tas inn

De tre gjeldende ytelsene må i en rekke lovbestemmelser erstattes av «arbeidsavklaringspenger» eller «arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11». Departementet foreslår at dette gjøres i folketrygdloven i § 2-6 annet ledd første punktum, § 2-9 første ledd bokstav b, § 3-26 tredje ledd bokstav e, § 4-24 annet ledd bokstav b, § 4-25 første ledd bokstav b, § 8-48 annet ledd, § 13-2 andre ledd sjette strekpunkt, § 15-9 tredje ledd, § 16-8 tredje ledd, § 17-8 fjerde ledd, § 22-8 første ledd, § 22-10 sjuende ledd, § 22-12 tredje ledd første punktum, § 23-3 nr. 2 bokstav b, samordningsloven § 19 annet ledd, § 20 tredje ledd første punktum § 21 tredje ledd og § 23 nr.1 annet ledd første og annet punktum, lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon § 2 bokstav f, skatteloven § 5-42 bokstav b), § 6-32 (1) bokstav a annet punktum, § 6-81 (2) annet punktum og (3) annet punktum og § 12-2 bokstav c, lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere § 8 annet ledd, lov 1. januar 1960 om yrkesskadetrygd § 11 nr. 4 første og annet ledd, § 12 nr. 3 fjerde ledd, § 19 nr. 1 tredje ledd annet og tredje punktum, lov 3. desember 1948 nr. 7 § 4 nr. 3, § 5 nr. 2, § 16 nr. 1 e), § 28 nr. 2 § 29 nr. 2, lov 13. desember 1946 nr. 21 § 18 nr. 1 tredje og sjette ledd, foretakspensjonsloven § 6-1 (2), introduksjonsloven § 12 første ledd annet punktum, lov om pensjonstrygd for sjømenn § 4 nr. 3 og § 5 nr. 2 og § 16 nr. 1 bokstav e), § 28 nr. 2 første punktum, § 29 nr. 2 første punktum, lov om krigspensjonering for militærpersoner § 18 nr. 1 tredje ledd annet og tredje punktum og sjette ledd annet og tredje punktum og lov 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner § 23 nr. 1 tredje ledd annet

og tredje punktum, sjette ledd annet og tredje punktum.

Departementet foreslår videre at det i forsikringsloven § 11-8 annet ledd skal stå arbeidsavklaringspenger og uførepensjon.

6.5.3.4 Lovhenvisninger med referanser til prosessen mottaker er i

Det refereres en rekke steder til den prosessen en er i når en mottar rehabiliteringspenger eller attføringspenger. Dette gjelder folketrygdloven § 8-4 tredje ledd bokstav c, § 8-6 fjerde ledd, § 8-7 åttende ledd, § 8-8 annet ledd, § 12-5, § 13-11 overskriften og første ledd, § 21-8 første ledd, § 21-10 tredje ledd og § 25-7, arbeidsmiljøloven § 1-6 (1) bokstav f og § 4-6 (1), lov om yrkesskadetrygd § 38 nr. 1 annet ledd, lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell § 33 annet ledd og lov om krigspensjonering for militærpersoner § 24 nr. 1 annet ledd. I alle disse bestemmelsene brukes varianter av ordet «attføring». Begrepet er innarbeidet og det er rimelig avklart hva som ligger i kravet om at en person gjennomgår eller har gjennomgått attføring. Begrepet relaterer seg på den annen side språklig til dagens kapittel 11 Ytelser under yrkesrettet attføring i folketrygdloven.

I de sammenhengene hvor ytelsen attføringspenger oppheves og hvor det foreslås at det skal ytes arbeidsavklaringspenger, vil arbeidsavklaringspenger erstatte yrkesrettet attføring. I andre sammenhenger hvor yrkesrettet attføring i realiteten betyr arbeidsrettede tiltak, skal begrepet arbeidsrettede tiltak brukes.

Som illustrasjon vises det særlig til at ftrl §§ 8-6 fjerde ledd og 8-7 åttende ledd ble endret med virkning fra 1. januar 2004, og trygdekontoret (nå Arbeids- og velferdsetaten) fikk en lovfestet plikt til å vurdere yrkesrettet attføring så tidlig som mulig, jf. Ot. prp. nr.10 (2003-2004) Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Det ble i proposisjonen særlig vist til at sykefraværsoppfølgingen gjennom IA-avtalen har fått en sterkere forankring på arbeidsplassen, men at det også er behov for at etaten, som en del av sitt løpende oppfølgingsansvar, skal foreta en løpende individuell oppfølging av den sykmeldte, og herunder vurdere individuelle tiltak. Det vises i lovforarbeidene til at «så tidlig som mulig» medfører at etaten skal vurdere behovet for yrkesrettet attføring når det slås fast at tilrettelegging på arbeidsplassen ikke fører frem.

Bestemmelsen i § 8-7 åttende ledd ble ytterligere forsterket ved lovendringen fra 1. mars 2007 (nye sykefraværsregler) og lyder nå:

> Arbeids- og velferdsetaten skal så tidlig som mulig vurdere om yrkesrettet attføring skal prøves dersom dokumenterte bedriftsinterne tiltak ikke fører frem, eller medlemmet ikke har et arbeidsforhold. Senest når arbeidsuførheten har vart i seks måneder, skal Arbeids- og velferdsetaten avholde et dialogmøte mellom den sykmeldte arbeidstaker og arbeidsgiver, unntatt når et slikt møte antas å være åpenbart unødvendig. Lege eller annet helsepersonell skal delta hvis det er hensiktsmessig. Senest ved utløpet av sykepengeperioden skal det igjen vurderes om yrkesrettet attføring skal prøves.

Det handler med andre ord om igangsetting av attføringstiltak før det eventuelt vil være nødvendig også å vurdere behovet for attføringspenger. I forhold til forslagene i denne proposisjonen betyr dette at «yrkesrettet attføring» i §§ 8-6 fjerde ledd og 8-7 åttende ledd nå foreslås endret til «arbeidsrettede tiltak», som skal settes i gang før det eventuelt også er aktuelt å vurdere arbeidsavklaringspenger.

I denne sammenheng vises det også til arbeidsmiljøloven § 4-6 første ledd som særlig tar sikte på tilbakeføring av sykmeldte arbeidstakere og som gir arbeidsgiver en tilretteleggingsplikt når en arbeidstaker underveis i arbeidsforholdet får redusert arbeidsevne. Det legges til grunn at arbeidstaker fortrinnsvis skal gis anledning til å fortsette sitt vanlige arbeid, eventuelt etter særskilt tilrettelegging av arbeidet eller arbeidstiden, endringer i arbeidsutstyr, gjennomgått *attføring* e.l. (departementets utheving).

På denne bakgrunn foreslår departementet at betegnelsen «yrkesrettet attføring» erstattes med «arbeidsrettede tiltak».

I noen bestemmelser brukes betegnelsen attføringsstønader. Departementet foreslo at disse i folketrygdloven § 22-10 fjerde ledd bokstav b og i skatteloven § 5-43 nr. 1 bokstav d nr. 5 erstattes med «tilleggsstønader etter kapittel 11».

Det foreslås videre at § 18-7 tredje ledd 14. strekpunkt strykes ettersom bestemmelsen det viser til er opphevet.

6.6 Lovteknisk justering i folketrygdloven § 8-21 fjerde ledd

Småbedrifter med en samlet lønnsutbetaling på inntil 40 ganger grunnbeløpet kan forsikre seg mot ansvar for sykepenger i arbeidsgiverperioden etter bestemmelsene i folketrygdloven § 8-21. Arbeidsgiver utbetaler sykepengene i arbeidsgiverperio-

den og får refusjon fra trygden, jf. bestemmelsens tredje ledd. Slik bestemmelsen i fjerde ledd nå lyder skal forsikringen dekke «arbeidsgiverens utgifter til sykepenger med feriepenger og arbeidsgiveravgift av sykepenger ved fravær ut over tre dager...».

Folketrygdloven § 23-2 femte ledd ble endret fra 1. januar 2006 slik at det ikke lenger skal betales arbeidsgiveravgift av utbetalte sykepenger som senere blir refundert. Forsikringen skal dermed ikke lenger dekke disse utgiftene og «arbeidsgiveravgift av utbetalte sykepenger» foreslås tatt ut av bestemmelsen i § 8-21 fjerde ledd. Det vises til lovforslaget.

6.7 Retting av inkurie i dagpengeregelverket

Folketrygdloven § 4-25 første ledd bokstav d ble med virkning f.o.m. 1. juli 2005 endret, slik at samordning med dagpenger skjer når uføreytelsen var gitt med *virkningstidspunkt* i inneværende år eller innenfor de to siste kalenderår før dagpengene tilstås. I forbindelse med en endring i samme bestemmelse i juni 2007, ble «virkningstidspunkt» ved en inkurie endret tilbake til «uføretidspunkt», slik at bestemmelsen nå lyder slik den gjorde før 1. juli 2005. Verken ut ifra departementets saksdokumenter eller Stortingets behandling av saken er det noe som tyder på at denne endringen var tilsiktet[1]. Departementet foreslår derfor at "uføretidspunkt" blir erstattet med "virkningstidspunkt", i tråd med det som var hensikten med endringen fra 2005, jf. Ot.prp. nr. 62 (2004-2005) Om lov om endringar i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (dagpengar under arbeidsløyse m.m.).

[1] Se Ot.prp. nr. 44 (2006-2007) og Innst. O. nr. 76 (2006-2007),

7 Konsekvenser for enkeltmennesker, samfunn, offentlig økonomi og forvaltning

7.1 Bakgrunn

Forslaget om å oppheve rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad og å erstatte disse med arbeidsavklaringspenger vil ha konsekvenser for ulike aktører i samfunnet. Sannsynlige konsekvenser vil bli belyst nedenfor.

I dag finnes det flere ytelser som dekker midlertidig tap i inntekt som skyldes helseproblemer, jf. kapittel 2. Inntektssikringsordningene er komplekse og ressurskrevende å administrere. De har en del ulikheter som er mer eller mindre hensiktsmessige og dels kommer av at de har vært administrert av ulike etater. Ved etableringen av Arbeids- og velferdsetaten ligger forholdene til rette for forenkling og effektivisering av inntektssikringsordningene. Det vil kunne komme brukerne til gode.

7.2 Hva skal lovforslaget bidra til å forbedre?

Mange mennesker «vandrer» omkring i det samlede stønadssystemet, ikke minst i de ordningene som nå foreslås slått sammen. Innenfor hver av ordningene er det dessuten ulike faser: søknadsfase, saksbehandlingsfase, avklaringsfase, stønadsfase, oppfølgings- og avslutningsfase etc.. Mellom slike faser og mellom overgang til andre typer stønader opplever dessuten mange stønadsmottakere venting: Venting på avklaring og overgang til nye faser, til nye typer ytelser og stønader osv.. Jo lenger en går slik, desto lavere blir sannsynligheten for å komme i arbeid.

En god del av mottakerne av helserelaterte korttidsytelser vender tilbake til nye stønadsperioder, og mange ender til slutt opp med uførepensjon. Målet er at stønadsforløpene blir mer effektive og at de har arbeid som mål.

7.3 Virkninger for brukerne

Økonomisk trygghet og forutsigbarhet

Folketrygdens formål er å gi økonomisk trygghet ved å sikre inntekt og kompensere for særlige utgifter i ulike livsfaser. Den skal bidra til utjevning av inntekt og levekår over den enkeltes livsløp og mellom grupper av personer. Inngangsvilkår og reglene for utmåling av arbeidsavklaringspenger bygger direkte på dagens tre stønadsordninger. Det er ikke foreslått vesentlige endringer i forhold til disse stønadsordningene, og følgelig vil innføring av arbeidsavklaringspenger i seg selv ikke bidra til endringer i den økonomiske tryggheten for den enkelte.

Personer som beveger seg mellom de ulike helserelaterte folketrygdytelsene må i dag gjentatte ganger dokumentere sine helseproblemer og begrunne at det er disse som er årsaken til den reduserte inntekts- eller arbeidsevnen. Med arbeidsevnevurderinger vil personer som henvender seg til Arbeids- og velferdsetaten ha rett til å få vurdert sitt bistandsbehov mer helhetlig på et tidligere tidspunkt. Personene kan delta i utformingen av en konkret aktivitetsplan og vil få en skriftlig vurdering av sine muligheter for å komme i arbeid. Med aktiv deltakelse fra brukerne vil søkelyset være rettet mot vedkommendes muligheter og ikke vedkommendes begrensninger.

Det er et mål at forslaget om en felles ytre varighet begrenset til 4 år skal bidra til kortere, samlet stønadsvarighet i forhold til dagens regler for personer med lange stønadsløp. Inntektssikringen blir mer forutsigbar og sammenhengende og mindre oppstykket enn ved dagens ordninger.

Forenkling

Forslaget inneholder individuell arbeidsevnevurdering og oppfølging under arbeidsavklaringspenger. Dette vil bidra til at brukerne vil oppleve mindre omfattende stønadsbehandling, og bedre individuelt tilpasset og koordinert bistand for å kunne komme i arbeid. En annen viktig endring, er at tildelingen av arbeidsrettede tiltak og tjenester skal

frikobles fra hvilke typer inntektssikring en mottar. Tiltakene skal kunne brukes langt mer fleksibelt, tilpasset brukerens situasjon. Arbeids- og velferdsetatens innsats vil i større grad være rettet mot de konkrete tiltakene, og i mindre grad være rettet mot søknad om, og behandling av ytelser. Ved oppfølgingstidspunkter skal brukeren og etaten sammen vurdere om vedkommende har den ønskede progresjonen ift. å komme i arbeid.

Barnetillegg

Forslaget om standardisert barnetillegg med fast sats per barn er det samme som i dagens attførings- og rehabiliteringspenger. I dagens tidsbegrensede uførestønad er barnetillegget behovsprøvd og dermed i mange tilfeller høyere enn det standardiserte barnetillegget til rehabiliterings- og attføringspenger. Isolert sett bidrar det foreslåtte standardiserte barnetillegget til lavere kompensasjon for stønadsmottakere med barn, som i dagens system ville fått tidsbegrenset uførestønad og har en relativt lav inntekt.

Dagens behovsprøvde barnetillegg til tidsbegrenset uførestønad bidrar til at det i mange tilfeller ikke er økonomisk lønnsomt på kort sikt å gå fra trygd til arbeid, og barnetillegget kan dermed bidra til en «stønadsfelle». En del personer kan på denne bakgrunn tilpasse seg kortsiktig til trygd framfor arbeid, selv om det for de aller fleste vil være mest fordelaktig på lang sikt og over livsløpet å satse på selvforsørging ved eget arbeid. Forslaget vil bare få virkninger for nye tilfeller. Personer som mottar tidsbegrenset uførestønad når den nye ytelsen trer i kraft, vil få kompensert bortfallet av det behovsprøvde barnetillegget.

Forslaget om at inntektsbegrensningen på 6 G (taket) fastsettes i forhold til inntekten i de tre siste årene under ett før arbeidsevnen blir redusert, vil medføre økt kompensasjon ift. dagens regelverk for rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad for personer som de tre siste årene både har hatt inntekt under og over 6 G.

Opptjeningsrett til foreldrepenger

I motsetning til de fleste andre pensjonsgivende ytelser gir rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad ikke opptjeningsrett til foreldrepenger. Forslaget om at arbeidsavklaringspenger skal gi opptjeningsrett til foreldrepenger bidrar til at personer som mottar arbeidsavklaringspenger er bedre sikret gjennom folketrygden i forhold til dagens system.

Økt livskvalitet

Hovedmålet med å innføre arbeidsavklaringspenger er å øke andelen av personer som kommer tilbake i arbeid etter fravær på grunn av langvarige helsemessige problemer. Brukerne vil på sikt og over livsløpet få en bedre samlet inntekt ved å være i arbeid framfor å være på trygd. Det å være i et arbeidsfelleskap vil i tillegg for de aller fleste gi bedre og mer meningsfylt innhold i livet.

7.4 Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Hovedmålet for de strategier og forslag som ble lansert i St.meld. nr. 9 (2006-2007) er bedre inkludering av personer i utkanten av arbeidslivet. Dette skal skje uten at den økonomiske tryggheten i slike situasjoner blir svekket. NAV-reformen og virkemiddelreformene i stortingsmeldingen skal sammen bidra til bedre inkludering for personer som enten ikke slipper til i arbeidslivet, som strever med å komme tilbake etter lengre tids arbeidsløshet eller sykdom, eller som er på vei ut av arbeidslivet av tilsvarende årsaker.

Det foreslås ikke vesentlige endringer i tildelingskriteriene og reglene for utmåling av stønad. Virkningene skal primært komme av hhv. 1) sammenslåingen av de tre inntektssikringsordningene rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad, som i sin tur bidrar til 2) raskere og bedre avklaring av behov for stønad og tiltak, 3) bedre medvirkning og oppfølging av den enkelte og 4) bedre resultat i form av flere i arbeid, tidligere i arbeid og med bedre fotfeste i arbeidslivet.

Det er vanskelig å anslå hvilke effekter innføringen av arbeidsavklaringspenger vil ha på andelen som kommer i arbeid. Dersom flere kommer i arbeid og blir værende i arbeidet i flere år, vil det bidra til økt verdiskapning i samfunnet. Selv små effekter vil kunne være samfunnsøkonomisk meget lønnsomt. Mer effektive stønadsforløp vil på sikt også føre til lavere trygdeutgifter og høyere skatteinntekter for det offentlige. Eventuelle reduserte offentlige utgifter kan brukes til redusert skatt eller til andre formål. Flere personer i arbeid vil også bedre livskvaliteten til de som blir hjulpet tilbake i arbeid, gjennom økt inntekt, økt selvfølelse og økt følelse av å delta i samfunnet.

På oppdrag av og i samråd med Arbeids- og inkluderingsdepartementet har COWI AS utviklet en modell, kalt Beregningsverktøy for Analyse av Samfunnsøkonomiske Konsekvenser (BASK), (se

faktaboks). BASK er et beregningsverktøy for analyse av samfunnsøkonomiske konsekvenser av de hovedgrep som ble lansert i St.meld. nr. 9 (2006-2007). I det følgende er det illustrert mulige konsekvenser av å innføre den nye inntektssikringsordningen med bakgrunn i beregninger i BASK. Beregningene bygger på en rekke forutsetninger og er derfor svært usikre. Resultatene av beregningene må ikke tolkes som anslag på effekten av å innføre den nye inntektssikringsordningen.

I innføringsåret er det ikke anslått noen effekter på overgang til arbeid. Det vil bli noe merarbeid i Arbeids- og velferdsetaten knyttet til selve omleggingen og innføringen, men på sikt vil ordningen innebære en forenkling for etaten. Når det gjelder effekter på overgang fra stønad til arbeid, er det i beregningene etablert et referansescenario, der rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad er slått sammen med en felles sannsynlighet for overgang til arbeid, satt til gjennomsnittet for de tre ordningene, vektet med antall deltagere på disse ordningene i dag. Ut fra dette referansescenariet er det illustrert hvilke samfunnsøkonomiske effekter ulike antagelser om hvordan den nye ordningen med arbeidsavklaringspenger vil ha. Hensikten med reformen er at flere stønadsmottagere skal komme tilbake i arbeid og komme raskere tilbake i arbeid ved at man slipper overganger mellom dagens tre inntektssikringsordninger, får bedre tilpasset tiltak, slipper venteperioder mellom de ulike ordningene, og at Arbeids- og velferdsetaten får frigjort ressurser slik at de kan bedre oppfølgingen av brukerne.

Det er betydelig usikkerhet om hvilken effekt den nye ordningen kan komme til å ha for hvor mange som kommer tilbake til arbeid, og hvor lenge de forblir i arbeid. Særlig vanskelig er det å anslå virkninger sett i forhold til at en *ikke* gjør endringer i det hele tatt. Selv små forbedringer i stønadsforløpene kan gi store samfunnsøkonomiske gevinster. Men det kan også skje det motsatte, at en ikke får den ønskede forbedringen i overgang til arbeid. For å belyse effekten av endrete overgangssannsynligheter presenteres her samfunnsøkonomiske konsekvenser for tre mulige scenarier, der sentrale forutsetninger i beregningene blir endret.

Tre scenarier

I framstillingen under er det illustrert samfunnsøkonomiske konsekvenser av tre alternative scenarier som følge av forslaget til ny, tidsbegrenset inntektssikring (arbeidsavklaringspenger):

Scenario A: forsiktige anslag. Hurtigere avklaring og frigjorte ressurser fra stønadsadministrasjon anvendes til bedre oppfølging. Sannsynligheten for at en stønadsmottaker går inn i ordinært arbeid etter ett år, øker med et prosentpoeng i forhold til referansealternativet.

Tabell 7.1 Beregnet antall flere personer i arbeid per år som følge av ny inntektssikring under de ulike scenariene

Scenarier	2010	2020	2028
Scenario A	400	2 900	3 000
Scenario B	600	6 300	7 300
Scenario C	-300	-3 600	-4 300

Scenario B: mer optimistisk anslag. Sannsynligheten for at en stønadsmottager går inn i ordinært arbeid etter ett år, øker med to prosentpoeng i forhold til referansealternativet.

Scenario C: negative effekter. Omleggingen til en ny felles inntektssikringsordning har ikke ønsket effekt på overgangen til ordinært arbeid. Tvert imot fører den nye ordningen til at en større andel av stønadsmottagerne blir værende stønadsmottagere etter ett år.

Årsaken til den mulige samfunnsøkonomiske gevinsten ligger i at flere stønadsmottagere kommer i arbeid, at de som gjør det, kommer raskere tilbake til arbeid og at de som kommer i arbeid får bedre fotfeste der. I referansescenariet er det antatt at 10,6 pst. av beholdningen i utgangsåret og 33,1 pst. av de som avslutter stønadsforløpet kommer i jobb ett år etter. Dette er lik gjennomsnittet av tilsvarende tall for dagens tre inntektssikringsordninger der gjennomsnittet er vektet med antall deltagere på de tre ordningene. I scenario A er det antatt at 11,6 pst. av beholdningen er i jobb ett år etter. Tilsvarende tall for scenario B og C er hhv. 12,6 og 9,5. Tabell 7.1 illustrerer mulige virkninger på antall personer som er i arbeid som følge av ny inntektssikring for årene 2010, 2020 og 2028 med de nevnte forutsetningene i de ulike scenariene.

Som følge av de nevnte forutsetningene gir scenario A at 2-3 000 flere personer kommer i arbeid

Tabell 7.2 Mulige samfunnsøkonomiske konsekvenser som følge av ny inntektssikring i de ulike scenariene

Scenario	Gevinst	Gevinst per mottager
Scenario A	8 mrd.	27 000
Scenario B	19 mrd.	63 000
Scenario C	-11 mrd.	-37 000

Kilde: Nåverdi av neddiskontert gevinst i 20 år. De framtidige beløpsanslagene neddiskontert til nåverdi med en rente på 4 pst. 2007-tall.

på lang sikt. Scenario B gir ca. 6-7 000 flere personer i arbeid over tid, mens om lag 4 000 færre personer kommer i arbeid i scenario C sammenlignet med referansealternativet.

Det er knyttet stor usikkerhet til samfunnsøkonomiske virkninger av å innføre den nye inntektssikringsordningen. Tabell 7.2 illustrerer mulige samfunnsøkonomiske konsekvenser regnet i nåverdi av å innføre den nye inntektssikringsordningen. Det er regnet med et gjennomsnittlig lønnsnivå på om lag 260 000 kroner per år for de som kommer i arbeid. Det er i beregningene videre lagt til grunn at den enkelte får 10 år mer i arbeid.

Under de gitte forutsetningene gir scenario A en samlet samfunnsøkonomisk gevinst i størrelsesorden 8 milliarder kroner, og 27 000 kroner i gjennomsnitt per stønadsmottaker. Scenario B gir en samfunnsøkonomisk gevinst på ca. 19 milliarder kroner, og ca. 64 000 kroner i gjennomsnitt per stønadsmottaker. Scenario C gir et samfunnsøkonomisk tap på ca. 11 milliarder kroner, og ca. 37 000 kroner i gjennomsnitt per stønadsmottaker. Scenariene illustrerer usikkerheten og spredningen i utslagene.

Variasjon i andre variabler

I tillegg til andelen av stønadsmottagere som går over i arbeid, er det en rekke andre variabler som påvirker resultatene. Det gjelder blant annet forutsetninger om innstrømningen til stønadsordningen og gjennomsnittlig årslønnsnivå for personer som kommer i arbeid. Jo høyere innstrømming til ordningen, jo mer lønnsomt er en omlegging som gir forbedringer i overgangen til ordningen. Gevinsten av den nye ordningen vil også være høyere jo høyere lønn de personene som går ut i ordinært arbeid får. I tabell 7.3 vises den mulige samfunnsøkonomiske gevinsten i nåverdi (2007-priser) av ordningen for en kalkulasjonsrente på 6 pst. I tillegg vises mulig gevinst hvis man regner med en skattekostnadsfaktor på 1,5, mot 1,2 i tabellene over, og en skattekostnad på 1.

7.5 Økonomiske og administrative virkninger for det offentlige

7.5.1 Samlede virkninger for offentlige budsjetter

Konsekvenser for offentlig økonomi framkommer også som følge av at flere personer kan komme i arbeid. Det gir lavere stønadsutgifter og høyere skatteinntekter for stat og kommune ved forslaget til ny inntektssikring, sammenlignet med om en ikke gjør noen endring i dagens ordninger, men også økte utgifter som følge av økt tilrettelegging, oppfølging og administrasjon. Disse kostnadene er beregnet til 45 mill. kroner årlig og inkluderer økte kostnader til hjelpemidler og oppfølging på om lag 1 000 kr per år for hver deltager.

Konsekvensene for årene 2010, 2020 og 2028 for de ulike scenariene er oppsummert i tabell 7.4, der økte administrasjonskostnader er trukket fra.Tabellen illustrerer at endringen kan bidra til å gi store positive konsekvenser for offentlig økonomi over tid. I scenario A anslås det en årlig styrking av offentlig økonomi med ca. 550 millioner kroner i år 2020, og over 560 millioner kroner 20 år etter innføringen. Scenario B anslås å styrke offentlig økonomi med knappe 1,5 milliarder kroner årlig i 2020, og med nærmere 1,7 milliarder kroner årlig omkring 2030. Scenario C anslås å svekke offentlig økonomi med drøye 1 milliard i det 20. året etter innføringen. Alle beløpsanslag er regnet i fast kroneverdi (2007).

Tabell 7.4 Illustrasjon av mulige årlige virkninger for offentlig økonomi som følge av ny inntektssikring i de gitte scenariene

Millioner kroner (2007-verdi)

Scenario	2010	2020	2028
Scenario A	30	550	560
Scenario B	90	1 420	1 670
Scenario C	-120	-890	-1 050

Tabell 7.3 Anslag samfunnsøkonomisk gevinst som følge av ny inntektssikring med alternative forutsetninger

Scenario	6 pst. kalkulasjonsrente	Høy skattekostnad	Lav skattekostnad
Scenario A	5 mrd.	10 mrd.	17 mrd.
Scenario B	13 mrd.	23 mrd.	7 mrd.
Scenario C	-8 mrd.	-13 mrd.	-10 mrd.

Kilde: Nåverdi av neddiskontert gevinst i 20 år. 2007-tall.

7.5.2 Budsjettvirkninger av enkeltelementer i forslaget til arbeidsavklaringspenger

Forslaget om fast barnetillegg per barn

Forslaget om standardisert barnetillegg med et fast beløp per barn per måned vil føre til reduserte utgifter på statsbudsjettet sammenlignet med dagens barnetillegg ved tidsbegrenset uførestønad. Ved dagens tidsbegrensede uførestønad er det et behovsprøvd barnetillegg på maksimalt 0,4 G per barn (G= 70 256 kroner). Det kan gi reduserte utgifter opp til omlag 20 000 kroner per barn. Et standardisert barnetillegg er anslått å gi en samlet innsparing for folketrygden i størrelsesorden omlag 100 millioner kroner per år. Halvparten av denne innsparingen – ca. 50 millioner kroner – er foreslått omdisponert til innføring av opptjeningsrett til foreldrepenger.

Endring i regelverket for fastsettelse av maksimalt beregningsgrunnlag

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad beregnes ifølge dagens regelverk på bakgrunn av mottakers pensjonsgivende inntekt året før inntektsevnen / arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten. Fastsettelse av ytelsene baseres på gjennomsnittlig pensjonsgivende inntekt for siste tre år dersom dette gir et høyere grunnlag, men det maksimale beregningsgrunnlaget for hvert enkelt år settes ulikt for de tre ordningene.

For attføringspenger legges inntektsbegrensningen på 6G kun på sluttresultatet, mens for rehabiliteringspenger og TU legges inntektsbegrensningen på 6G på hvert enkelt år med inntekt.

For at regelverket for de tre ordningene skal være harmonisert, er det foreslått at maksimalt beregningsgrunnlag settes likt for alle mottakerne. Det er foreslått at maksimalt tak på 6G skal baseres på sluttresultat for de siste tre årene, det vil si likt dagens attføringspenger. Dette innebærer at enkelte som i dag mottar rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad får en høyere ytelse enn i dag. Dette vil gjelde de personer der ytelsen er basert på inntekten de siste tre år og der inntekten i de tre årene før inntektsevnen ble nedsatt både var over og under 6G. Det anslås å berøre omlag 94 000 stønadsmottakere årlig på sikt, og omlag 25 000 stønadsmottakere første år. Merutgiftene for folketrygden anslås til omlag 50 millioner kroner per år på sikt, og første års virkning for nye tilfeller anslås til ca. 33 millioner kroner.

7.5.3 Administrative konsekvenser

Forslaget til arbeidsavklaringspenger skal – sammen med andre forslag lansert i St.meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering – bidra til endrede arbeidsmåter i arbeids- og velferdsforvaltningen. Arbeidet skal i større grad kunne konsentreres om hovedmålene om økonomisk trygghet for den enkelte, og mer effektive stønadsforløp som raskere og i større grad vil resultere i arbeid. Mindre tid og krefter skal gå til administrasjon, forvaltning og behandling av stønader, og mer skal konsentreres om mer individrettet bistand til arbeidsrettet behandling, kvalifisering og oppfølging for de som trenger det.

Omlegging av stønadssystemet forventes å frigjøre betydelige ressurser fra stønadsadministrasjon til bedre individuell oppfølging. Det er anslått at Arbeids- og velferdsetaten bruker ca. 450 årsverk til ren stønadsforvaltning for de tre typene stønader som inngår i forslaget. Det anslås at Arbeids- og velferdsetaten kan reallokkere i størrelsesorden 150 årsverk til bedre individuell oppfølging.

Boks 7.1 COWI-modellen

Beregningsverktøy for Analyse av Samfunnsøkonomiske Konsekvenser (BASK)

BASK er et regnearkbasert beregningsverktøy for analyse av samfunnsøkonomiske konsekvenser av de hovedgrep som ble lansert i St. meld. nr. 9 (2006-2007) Arbeid, velferd og inkludering. Hovedgrepene er sammenfattet i følgende beregningsmoduler:

- Ny tidsbegrenset inntektssikring
- Nytt tidsubestemt lønnstilskudd
- Nye avklarings- og oppfølgingstjenester
- Nye kvalifiserings- og opplæringstiltak

Arkitekturen i modellverktøyet består av følgende hovedelementer:

- Oversikt og introduksjon
- Forutsetninger og datagrunnlag
- Hjelpeberegninger
- Følsomhetsanalyse
- Samlet resultat og detaljert resultat

Sentrale basisforutsetninger om hhv.

- Kalkulasjonsrente (4%)
- Skattekostnad ved å trekke inn skatt og fordele ut stønad (20%)
- Kalkulasjonsperiode (20 år)

I tillegg er det sentrale forutsetninger om hhv.

- Lønnsnivå
- Stønadsnivå og -sammensetning
- Arbeidsevne / uførhetsgrad

Følsomhetsanalyser bygger på (kombinasjoner av) alternative forutseninger.

I tillegg til alternative basisforutsetninger som nevnt over, inngår det en rekke ulike forutsetninger som er spesifikke for de fire hovedgrepene som er listet opp øverst.

De viktigste typene alternative og mer spesifikke beregningsforutsetninger er:

- Innstrømming til stønad
- Avklaringseffekt – avklaring av type stønad og tiltak
- Jobbeffekt – overgang til arbeid
- Overvelting – stønadsmottakere som kunne kommet i arbeid uten stønad
- Fortrenging – jobbskaping fortrenger annen arbeidskraft

8 Ikrafttredelse og overgangsregler

8.1 Ikrafttredelse

Departementet tar sikte på at lovendringene skal tre i kraft i løpet av 2009.

8.2 Overgangsregler

8.2.1 Arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader

8.2.1.1 Høringsnotatet

Departementet foreslo at alle som mottar rehabiliteringspenger, attføringspenger eller tidsbegrenset uførestønad overføres til arbeidsavklaringspenger når det nye regelverket trer i kraft, men at det skulle lages overgangsregler som sikrer at mottakerne av de tre ytelsene som da blir opphevet ikke går vesentlig ned i ytelse når de nye reglene trer i kraft. Departementet la videre opp til at også personer som har saker som anses som overgangstilfeller etter forskrift 11. september 2001 nr. 1078 om overgangsregler i forbindelse med nye bestemmelser i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd, kapittel 11 – ytelser under yrkesrettet attføring overføres til arbeidsavklaringspenger når ytelsen trer i kraft. Det ble videre foreslått at overgangsreglene for stønad til husholdsutgifter etter samme forskrift skulle avvikles når den nye ytelsen trer i kraft. Departementet foreslo videre at saker hvor mottakeren fylte vilkårene for den aktuelle ytelsen, og der krav om ytelse er satt fram før det nye regelverket trer i kraft, skal anses som overgangssaker. Departementet foreslo også at mottakerne i utgangspunktet skal få saken ansett som en overgangssak ut vedtaksperioden, men at overgangsperioden ikke skal vare lenger enn til 31. desember 2011.

8.2.1.2 Høringsinstansenes merknader

Kreftforeningen skriver at i den grad overgangsreglene vil gi mottakerne lavere ytelser, eller mer tyngende plikter for dem som allerede mottar en ytelse, kan det synes nødvendig med en nærmere juridisk gjennomgang av hvor vidt disse overgangsreglene vil være i overensstemmelse med Grunnlovens forbud mot å gi lover tilbakevirkende kraft. *Forum for arbeidstrening* mener at overgangsreglene bør innrettes slik at ingen får dårligere økonomi ved overgang til den nye ytelsen. «Ytelsen omfatter allerede mange av de økonomisk dårligst stilte personene i landet, og da er det dårlig fattigdomssatsing å gi noen av dem dårligere utkomme enn de har med dagens ordning.»

Landsforeningen for hjerte- og lungesyke peker på at det etter dagens regler vil være mulig å tjene opp friinntekten i løpet av sommeren, og at det ikke vil være mulig hvis en knytter timene en kan jobbe til meldeperiodene og at det heller ikke går fram av høringsnotatet at den hvilende pensjonsretten videreføres.

Arbeids- og velferdsdirektoratet presiserer viktigheten av at det settes en klar og entydig stoppdato for nye overgangssaker, slik at man unngår de samme utfordringene man har hatt i forhold til utfasing av tidligere stønadsregimer. *Direktoratet* mener videre at et naturlig tidspunkt for opphør av disse overgangstilfellene vil være utløpet av 2011. *Direktoratet* støtter forslaget om at krav som fremsettes før endringsloven trer i kraft, men hvor bruker ikke fyller vilkårene for den aktuelle ytelsen før etter ikrafttredelsen av endringsloven, ikke skal behandles som et overgangstilfelle. *Direktoratet* peker også på at begrepet attføringsperiode ikke gir mening etter iverksettelsen av det nye regelverket. *Direktoratet* anbefaler derfor at attføringsstønadene, i samsvar med hvor lenge mottakerne av en av de tidligere livsoppholdsytelsene kan anses som en overgangssak, kan gis ut vedtaksperioden. *Arbeids- og velferdsdirektoratet* støtter forslaget om at husholdsstønaden avvikles med virkning fra implementeringen av arbeidsavklaringspenger fordi denne stønaden for mange brukere innebærer en vesentlig innelåsingseffekt i forhold til overgang til jobb, men peker på behov for særskilte overgangsregler. *Direktoratet* peker også på at en ved fastsettelsen av overgangsreglene for personer som før ikrafttredelsestidspunktet mottok tidsbegrenset uførestønad vil måtte ta hensyn til skattereglene som gjelder ved innføringen av den nye ytelsen, slik at eventuelle endringer i reglene for særfradrag på senere tidspunkt ikke vil medføre noen ny beregning av arbeidsavklaringspengene.

8.2.1.3 Departementets vurderinger og forslag

For å sikre at mottakerne av løpende ytelser ikke går nevneverdig ned i ytelse når de nye reglene trer i kraft, er det nødvendig med overgangsregler. Departementet ser det som hensiktsmessig å forskriftsfeste overgangsregler. Det er samtidig viktig, både for brukerne og etaten, at overgangsperiodeen med fire ulike oppfølgingssystemer og ulike rutiner ikke blir for lang. Overgangsreglene må ivareta begge disse hensynene på en balansert måte. For at overgangsperioden ikke skal strekke seg for langt ut i tid, legger departementet opp til at mottakerne i utgangspunktet skal få saken ansett som en overgangssak ut vedtaksperioden, men at overgangsperioden ikke skal vare lenger enn til 31. desember 2011.

Departementet legger opp til at krav om ytelser som fremmes etter at den nye ytelsen har trådt i kraft, skal behandles etter de nye bestemmelsene, og at det samme skal gjelde dersom en person søker om ytelse før endringsloven trer i kraft, men ikke fyller vilkårene for ytelsen før etter ikrafttredelsen av endringsloven. Departementet legger videre opp til at alle som mottar rehabiliteringspenger, attføringspenger eller tidsbegrenset uførestønad når den nye ytelsen trer i kraft skal overføres til arbeidsavklaringspenger. Det innebærer bl.a. at mottakerne som hovedregel skal sende meldekort og at ytelsene skal utbetales etterskuddsvis hver fjortende dag. For dem som mottar rehabiliterings- eller attføringspenger vil overgangen til arbeidsavklaringspenger ikke medføre noen endring i beregningen av ytelsen. For dem som mottar tidsbegrenset uførestønad vil overgangen til arbeidsavklaringspenger innebære endringer i barnetillegg og skatteregler. Departementet legger derfor opp til at disse skal få fastsatt et beregningsgrunnlag som gir om lag samme netto ytelse som de fikk tidligere.

Departementet foreslår at mottaker skal få beholde det barnetillegget vedkommende eventuelt har når regelverket for den nye ytelsen trer i kraft, dvs. at personer som før omleggingen fikk tidsbegrenset uførestønad skal få et fast barnetillegg som tilsvarer det barnetillegget de mottok før omleggingen. Dette innebærer at det ikke skal foretas en ny behovsprøving av barnetillegg ved endringer i egen eller ektefelles inntekt, endringer i sivilstand osv. etter at loven er trådt i kraft. Dersom retten til barnetillegg faller bort i løpet av overgangsperioden, f.eks. fordi barnet fyller 18 år, får egen inntekt eller lignende, vil en miste den delen av ytelsen som skriver seg fra dette. Får man et nytt barn etter ikrafttredelsen av den nye ytelsen, vil en få det nye standardiserte barnetillegget for dette barnet. Forslaget innebærer også at en ikke skal kunne velge å få barnetillegg etter det regelverket som gir gunstigst utfall for den enkelte.

Ved fastsettelsen av dette beregningsgrunnlaget skal det tas hensyn til bortfall av særfradrag ved uførhet og forsørgingstillegget for ektefelle og barn. Det vil imidlertid ikke være mulig å ta hensyn til andre individuelle skattevirkninger av endringsforslaget.

Departementet legger dessuten opp til at tidligere mottakere av tidsbegrenset uførestønad som har en sak som anses for å være en overgangssak, får kompensert bortfallet av friinntekten ved at de får rett til å arbeide 16 timer per meldeperiode uten at dette fører til at ytelsen reduseres.

Departementet legger videre opp til at personer som har fått innvilget stønad til arbeidstrening, fadder eller skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr før stønadene overføres til ny forskrift om arbeidsrettede tiltak, skal kunne få disse stønadene ut vedtaksperioden.

Departementet legger videre opp til at også personer som har saker som anses som overgangstilfeller etter forskrift 11. september 2001 nr. 1078 om overgangsregler i forbindelse med nye bestemmelser i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd, kapittel 11 – ytelser under yrkesrettet attføring, overføres til arbeidsavklaringspenger når den nye ytelsen trer i kraft. Departementet legger dessuten opp til at overgangsreglene for stønad til husholdsutgifter etter samme forskrift skal avvikles når den nye ytelsen trer i kraft.

Der det ikke fastsettes særskilte overgangsregler, vil beregning og utbetaling skje etter de nye reglene i lov og forskrift selv om mottakerens sak i utgangspunktet anses som en overgangssak.

8.2.2 Oppsatt uførepensjon fra Statens Pensjonskasse

Departementet legger opp til at det skal gis overgangsregler for personer, som når arbeidsavklaringspengene trer i kraft, har mottatt tidsbegrenset uførestønad og oppsatt uførepensjon fra Statens pensjonskasse.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene

9.1 Til endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd

Til § 2-6 annet ledd første punktum

Bestemmelsen regulerer medlemskap som bare gir trygdedekning ved yrkesskade og dødsfall. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye ytelsen slik at en ved yrkesskade har rett til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader etter kapittel 11.

Til § 2-9 første ledd bokstav b

Bestemmelsen regulerer trygdedekning ved frivillig medlemskap utenfor Norge. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at en som frivillig medlem kan få arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader etter kapittel 11.

Til § 3-15 annet ledd bokstav b

Bestemmelsen regulerer hva som er pensjonsgivende inntekt. Barnetillegg til tidsbegrenset uførestønad tas ut av oppramsingen som følge av at tidsbegrenset uførestønad oppheves, og at det ikke gis behovsprøvd barnetillegg til arbeidsavklaringspenger.

Til § 3-25 første ledd

Bestemmelsen regulerer barnetillegg. Tidsbegrenset uførestønad tas ut av oppramsingen som følge av at denne ytelsen oppheves, og at det ikke gis behovsprøvd barnetillegg til arbeidsavklaringspenger.

Til § 3-26 tredje ledd bokstav e

Bestemmelsen regulerer reduksjon av ektefelletillegg og barnetillegg til pensjonsytelser på grunn av inntekt. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at ektefelletillegg og barnetillegg til pensjonsytelser kan reduseres når mottaker samtidig får arbeidsavklaringspenger.

Til § 4-24 annet ledd

Bestemmelsen regulerer retten til dagpenger til personer som samtidig fyller vilkårene for andre fulle folketrygdytelser. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at retten til dagpenger faller bort når en samtidig velger å motta fulle arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11. Annet ledd bokstav d til g blir ny bokstav c til f.

Til § 4-25 første ledd

Bestemmelsen regulerer retten til dagpenger dersom personen samtidig har rett til en annen redusert ytelse fra folketrygden. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at dagpengene reduseres når en samtidig får arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11. Første ledd bokstav d til f blir ny bokstav c til e. Ved en feil ble «virkningstidspunkt» endret tilbake til «uføretidspunkt» i 2007. Dette blir nå endret tilbake til virkningstidspunkt i første ledd bokstav c.

Til § 8-4 tredje ledd bokstav c

Yrkesrettet attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 8-6 fjerde ledd

Yrkesrettet attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 8-7 åttende ledd

Yrkesrettet attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 8-8 annet ledd

Yrkesrettet attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 8-21 fjerde ledd

Arbeidsgiver som har forsikret seg mot ansvar for sykepenger i arbeidsgiverperioden skal fra 1. januar 2006 ikke lenger svare arbeidsgiveravgift av utbetalte sykepenger som senere blir refundert. Forsikringen skal dermed ikke lenger dekke disse utgiftene og «arbeidsgiveravgift av sykepenger» må tas ut av bestemmelsen i § 8-21 fjerde ledd.

Til § 8-48

Tidsbegrenset uførestønad (se første ledd) tas ut som følge av at denne ytelsen oppheves. Attføringspenger og rehabiliteringspenger (se annet og tredje ledd) erstattes av arbeidsavklaringspenger. Tredje ledd oppheves som overflødig.

Til § 8-50

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 8-55 bokstav c

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til kapittelnavn og innholdsfortegnelse til kapittel 10

Bestemmelsene om rehabiliteringspenger er tatt ut av kapittel 10 slik at kapitlet bare regulerer stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet. Kapitlets overskrift og innholdsfortegnelse er endret i tråd med dette. Fjerde, femte og syvende strekpunkt i innholdsfortegnelsen er tatt ut.

Til § 10-1

Formålet om inntektssikring er tatt ut av formålsbestemmelsen.

Til § 10-3 annet og tredje ledd

Bestemmelsene om rehabiliteringspenger i utlandet i annet og tredje ledd er tatt ut som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 10-5 fjerde ledd

Det som står om tidsbegrenset uførestønad er tatt ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 10-7 fjerde og femte ledd

Bestemmelsene i fjerde og femte ledd gjelder dekning av reiseutgifter i forbindelse med et arbeidsrettet tiltak og dekning av utgifter til nødvendige ekstrautgifter til transport til arbeids- og undervisningssted. Bestemmelser om dekning av slike utgifter er nå gitt i § 11-14 annet og tredje ledd.

Til §§ 10-8 til10-16 og § 10-18

Bestemmelsene gjelder rehabiliteringspenger og oppheves som følge av at de erstattes av bestemmelsene i nytt kapittel 11 om arbeidsavklaringspenger.

Til § 10-17

Bestemmelsen blir ny § 10-8.

Til § 11-1 Formål

Det vises til avsnitt 4.3. I *første ledd* omtales formålet med livsoppholdsytelsen arbeidsavklaringspenger, som er å sikre inntekt mens mottaker bidrar aktivt i prosessen med å komme i arbeid. I *annet ledd* omtales formålet med tilleggsstønadene, som er å kompensere for bestemte utgifter som medlemmene har i forbindelse med gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak.

Til § 11-2 Forutgående medlemskap

Det vises til avsnitt 4.4.1. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Den viderefører i hovedsak de kravene til forutgående medlemskap som i dag gjelder for mottakere av rehabiliterings- og attføringspenger. Hovedregelen er etter *første ledd* at en må ha vært medlem i folketrygden i minst tre år umiddelbart før krav om ytelse settes fram, eller i minst ett år umiddelbart før krav om ytelse settes fram forutsatt at en i denne tiden har vært fysisk og psykisk i stand til å utføre et ordinært inntektsgivende arbeid. I den gjeldende bestemmelsen brukes betegnelsen «normalt inntektsgivende arbeid». Den foreslåtte språklige endringen innebærer ingen realitetsendring. Etter *annet ledd* kan departementet fastsette nærmere regler om når vilkåret om forutgående medlemskap kan fravikes. Etter *tredje ledd* gjelder vilkårene om forutgående medlemskap ikke for flyktning som er medlem i trygden.

Til § 11-3 Opphold i Norge

Det vises til avsnitt 4.4.2. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Den viderefører i hovedsak de kravene til opphold i Norge som i dag gjelder for mottakere av rehabiliterings- og attføringspenger. Hovedregelen er etter *første ledd* at mottakere av ytelsene skal oppholde seg i Norge. Etter *annet ledd* kan det likevel gis ytelser til personer som i henhold til sin aktivitetsplan får medisinsk behandling eller deltar på et arbeidsrettet tiltak i utlandet. Etter *tredje ledd* kan en også få ytelser etter kapittel 11 i en begrenset periode under opphold i utlandet dersom det kan godtgjøres at utenlandsoppholdet er forenlig med gjennomføringen av den fastsatte aktiviteten, og ikke hindrer Arbeids- og velferdsetatens oppfølging og kontroll.

Til § 11-4 Alder

Det vises til avsnitt 4.4.3. Etter *første ledd* kan tilleggsstønader gis til personer mellom 16 og 67 år. Etter *annet ledd* kan livsoppholdsytelsen arbeidsavklaringspenger gis til personer mellom 18 og 67 år.

Til § 11-5 Nedsatt arbeidsevne

Det vises til avsnitt 4.4.4. Det er etter *første ledd* et vilkår for å få arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader at medlemmet har fått sin arbeidsevne nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid. Årsaken til den nedsatte arbeidsevnen må være sykdom, skade eller lyte. Etter *annet ledd* skal en i vurderingen av om arbeidsevnen er nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid, bl.a. legges vekt på helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, interesser, ønsker, muligheter for å gå tilbake til nåværende arbeidsgiver, arbeidsmuligheter på hjemstedet og arbeidsmuligheter på andre steder der det er rimelig at personen tar arbeid. Listen er ikke uttømmende. Sentralt i vurderingen står personens mulighet for å stå i ethvert arbeid som normalt blir lønnet og som vedkommende er i stand til å utføre.

Til § 11-6 Behov for bistand for å komme i arbeid

Det vises til avsnitt 4.4.5. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Det stilles opp tre alternative vilkår for å kunne motta ytelsene. Mottakerne må ha behov for aktiv behandling eller et arbeidsrettet tiltak eller, etter å ha prøvd slike tiltak, fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid og få oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre.

Til § 11-7 Meldeplikt

Det vises til avsnitt 4.8.3. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Den viderefører de kravene som i dag stilles til mottakere av attføringsytelser. Etter *første ledd første punktum* må en melde seg for Arbeids- og velferdsetaten og gi opplysninger som har betydning for retten til ytelsene. Melding skal gis hver 14. dag. Tidsrommet mellom meldetidspunktene kalles meldeperioden. Etter *første ledd annet punktum* får Arbeids- og velferdsetaten fullmakt til å bestemme hvordan melding skal skje. *Annet ledd* omhandler følgene av å ikke oppfylle meldeplikten. Retten til ytelser faller bort fra og med den dagen medlemmet skulle ha meldt seg og inntil han eller hun melder seg på nytt.

Dette gjelder likevel ikke dersom personen sannsynliggjør at han eller hun hadde en rimelig grunn til å unnlate melding. I slike tilfeller skal ytelsen etterbetales. *Tredje ledd* gir Arbeids- og velferdsetaten adgang til å frita medlemmet fra meldeplikten. I *fjerde ledd* fremgår det at Arbeids- og velferdsetaten skal vurdere om det bør gis unntak fra meldeplikt i det enkelte tilfelle, uavhengig av om medlemmet setter fram krav om unntak. Departementet kan i henhold til *femte ledd* i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet i meldeplikten.

Til § 11-8 Aktivitet med sikte på å komme i arbeid

Det vises til avsnitt 4.4.6. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Det går fram av *første punktum* at mottakerne skal bidra aktivt i prosessen med å komme i arbeid. Hovedregelen er derfor at mottaker av ytelsene skal gjennomføre en eller annen form for aktivitet. Dette innebærer strengere krav til aktivitet for dem som i dag har rett til tidsbegrenset uførestønad. For de fleste mottakerne vil hovedaktiviteten være å motta behandling for å bedre inntektsevnen og/eller å delta på arbeidsrettede tiltak. Det går fram av *annet punktum* at kravene til egenaktivitet skal tilpasses den enkeltes funksjonsnivå og at de skal fastsettes ved innvilgelsen av ytelsen.

Til § 11-9 Fravær fra fastsatt aktivitet

Det vises til avsnitt 4.4.7. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Det går fram av *første ledd* at fravær fra fastsatt aktivitet fører til at ytelsene faller bort inntil vilkårene for å motta ytelsen igjen er oppfylt. Etter *annet ledd* skal fravær på inntil èn dag per meldeperiode, og dokumentert fravær som skyldes sterke velferdsgrunner likevel ikke føre til reduksjon av ytelsene. Etter *tredje ledd* skal fravær som skyldes sykdom eller skade ikke føre til reduksjon av ytelsene. Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at fraværsårsaken dokumenteres. Dersom den avtalte aktiviteten ikke kan gjennomføres som forutsatt etter sykdomsavbruddet, må det vurderes om aktivitetsplanen kan justeres eller om det må foretas en full revisjon av aktivitetsplanen. Departementet kan i henhold til *fjerde ledd* i forskrift fastsette hva som anses som fravær fra fastsatt aktivitet og konsekvenser av slike fravær.

Til § 11-10 Varighet

Det vises til avsnitt 4.5. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. *I første ledd første punktum* slås det fast at hovedregelen er at arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader gis så lenge det er påkrevd for at mottaker skal kunne gjennomføre fastsatt aktivitet med sikte på å komme i arbeid. Varigheten skal fastsettes ut fra en konkret vurdering av den enkeltes behov for bistand, og en plan for hvordan personen skal komme i arbeid (aktivitetsplan). Denne perioden skal likevel ikke være lengre enn fire år. *I første ledd annet punktum* gis det mulighet for å forlenge stønadsperioden utover fire år i særlige tilfeller. *I annet ledd* videreføres bestemmelsen som i dag gjelder for mottakere av attføringspenger om at livsoppholdsytelsen også kan gis i tre måneder etter at personen er satt i stand til å skaffe seg arbeid som han eller hun kan utføre, jf. § 11-14. Disse tre månedene kommer eventuelt i tillegg til den perioden der en gjennomfører fastsatt aktivitet for å komme i arbeid. *I tredje ledd* gis departementet hjemmel for å i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om varigheten, herunder om i hvilke tilfeller stønadsperioden kan forlenges utover fire år, og til å fastsette maksimal lengde på vedtaksperioden.

Til § 11-11 Oppfølging

Det vises til avsnitt 4.6. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønadene. Alle mottakere av arbeidsavklaringspenger skal i henhold til *første ledd* få jevnlig oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten. Når det innvilges ytelser etter kapittel 11, skal det etter *annet ledd* avtales tidspunkter hvor det skal være kontakt mellom mottaker og Arbeids- og velferdsetaten (oppfølgingstidspunkter). Det stilles ikke krav om at de skal møtes fysisk, men mottaker og Arbeids- og velferdsetaten skal sammen vurdere om vilkårene for rett til ytelsene fortsatt er oppfylt, og om medlemmet har den ønskede framdriften i forhold til målet om å komme i arbeid. Resultatet av vurderingen kan bli en justering av aktivitetsplanen eller stans av ytelsen. Departementet kan etter *tredje ledd* gi nærmere forskrift om oppfølgingen.

Til § 11-12 Tilleggsstønader

Det vises til avsnitt 4.7. Bestemmelsen regulerer når det kan ytes tilleggsstønader til hel eller delvis dekning av bestemte merutgifter som påløper i forbindelse med gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak. Etter *første ledd* kan det ytes tilleggsstønad i form av tilskudd til bøker og undervisningsmateriell til medlem som gjennomfører et arbeidsrettet tiltak. Etter *annet ledd* kan medlem som ikke mottar ordinær lønn eller sykepenger få tilleggsstønad til dekning av nærmere bestemte utgifter i forbindelse med utredning eller gjennomføring av et arbeidsrettet tiltak og etter at tiltaket er gjennomført. *Tredje ledd* videreføre dagens bestemmelse for mottakere av rehabiliteringspenger, ved at et medlem som fyller vilkårene for å få arbeidsavklaringspenger kan få tilskudd til dekning av daglige reiser i stedet for å få arbeidsavklaringspenger, dersom vedkommende pga. sykdom eller skade midlertidig ikke kan reise til og fra undervisningsstedet på vanlig måte. Tilskuddet skal dekke nødvendige ekstra transportutgifter og ikke overskride det beløpet som vedkommende ville ha fått utbetalt i arbeidsavklaringspenger for samme tidsrom. Etter *fjerde ledd* kan departementet i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om tilleggsstønadene.

Til § 11-13 Arbeidsavklaringspenger

Det vises til avsnitt 4.8. Bestemmelsen regulerer når det kan gis arbeidsavklaringspenger. *I første ledd første punktum* slås det fast at arbeidsavklaringspenger som hovedregel gis til personer som har fått sin arbeidsevne redusert med minst halvparten, og som har behov for aktiv behandling eller et arbeidsrettet tiltak eller, etter å ha prøvd slike tiltak, fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid og få oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre. Etter *annet ledd bokstav a* kan arbeidsavklaringspenger gis under utarbeidelse av aktivitetsplanen. Etter *annet ledd bokstav b* kan arbeidsavklaringspenger også gis i ventetid før aktiv behandling eller arbeidsrettet tiltak starter. Ventetider mellom ulike arbeidsrettede tiltak og utredningsfaser omfattes også av bokstav b. Etter *annet ledd bokstav c* kan det gis arbeidsavklaringspenger i inntil fire måneder når en mottaker av arbeidsavklaringspenger på grunn av sykdom skal vurderes for uførepensjon. Denne perioden kan forlenges i inntil fire nye måneder. Etter *tredje ledd* kan arbeidsavklaringspenger gis til medlem som er i arbeid uten å ha opparbeidet seg ny rett til sykepenger etter kapittel 8, forutsatt at vedkommende tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og innen seks måneder igjen blir arbeidsufør som følge av annen sykdom. Etter *tredje ledd annet punktum* kan arbeidsavklaringspenger gis til medlem som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og igjen blir arbeidsufør som følge av samme sykdom innen ett år selv

om nedsettelsen av arbeidsevnen antas å være rent forbigående. Se for øvrig § 11-20 som gir generelle regler for når en sak kan gjenopptas uten full ny prøving av vilkårene. I *fjerde ledd* er det presisert at arbeidsavklaringspenger tidligst kan gis fra det tidspunktet da kravet om ytelsen ble satt fram. Arbeidsavklaringspenger gis i henhold til *femte ledd* ikke i arbeidsgiverperioden for sykepenger. Etter *sjette ledd* kan departementet gi forskrifter om ytelsene etter denne paragrafen.

Til § 11-14 Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid

Det vises til avsnitt 4.10. Etter *første ledd første punktum* kan det gis arbeidsavklaringspenger i tre måneder etter at medlemmet er satt i stand til å skaffe seg arbeid som han eller hun kan utføre før vedkommende har fått tilbud om arbeid, når vedkommende er registrert som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten. I *første ledd annet punktum* defineres det hva som menes med «reell arbeidssøker». I *annet ledd* gis det hjemmel for tidsbegrenset bortfall av ytelsen. Det følger av *bokstav a* at retten til ytelsen faller bort i fire uker dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å ta i mot tilbud om høvelig arbeid eller nekter å delta på et arbeidsrettet tiltak. Det følger av *bokstav b* at arbeidsavklaringspengene faller bort i fire uker dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å møte til konferanse med Arbeids- og velferdsetaten etter innkalling, eller unnlater å møte etter innkalling til slik konferanse. Etter *tredje ledd* er det bare forhold som ikke ligger lenger tilbake enn tre måneder som kan gi tidsbegrenset bortfall av ytelsen. Det fremgår av *fjerde ledd* at bortfallsperioden bare løper i perioder hvor medlemmet fyller vilkårene for ytelsen. Dette innebærer at bortfallsperioden vil bli forlenget dersom medlemmet ikke er reell arbeidssøker eller ikke opprettholder meldeplikten i bortfallsperioden. Departementet kan i henhold til *femte ledd* i forskrift fastsette nærmere regler om arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid.

Til § 11-15 Grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger

Det vises til avsnitt 4.8.2. *Første, annet og tredje ledd* regulerer hvordan arbeidsavklaringspengene skal beregnes. Bestemmelsen videreføre i hovedsak de beregningsregler som i dag gjelder for rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Grunnlaget for beregningen av ytelsen er medlemmets pensjonsgivende inntekt i året før arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten, eller gjennomsnittet av den pensjonsgivende inntekten de tre siste kalenderårene før samme tidspunkt, dersom dette gir et høyere grunnlag. Den pensjonsgivende inntekten som inngår i beregningsgrunnlaget skal reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet. *Tredje ledd* fastsetter en øvre grense for hvilken pensjonsgivende inntekt som kan tas med i beregningsgrunnlaget. Grensen er satt til seks ganger grunnbeløpet av den pensjonsgivende inntekt som danner grunnlag for beregning av ytelsen. I *fjerde ledd* fremgår det at beregningsgrunnlaget skal justeres i samsvar med senere endringer i grunnbeløpet.

Til § 11-16 Arbeidsavklaringspengenes størrelse

Det vises til avsnitt 4.8.2. *Første og annet ledd* regulerer kompensasjonsnivået på arbeidsavklaringspenger og minste årlige ytelse. Bestemmelsen videreføre i hovedsak det kompensasjonsnivået som i dag gis til mottakere av rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Kompensasjonsnivået skal være 66 prosent av beregningsgrunnlaget og minsteytelsen skal være på 1,97G. Etter *tredje ledd* er minste årlige ytelse for personer som får sin arbeidsevne, jf. § 11-5, nedsatt før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert, 2,44 ganger grunnbeløpet. Dette gjelder selv om medlemmet har vært mer enn 50 prosent yrkesaktiv etter fylte 26 år dersom kravet settes fram før medlemmet fyller 36 år. Minsteytelsen til unge uføre kan tidligst gis fra og med den dagen medlemmet fyller 20 år. *Fjerde ledd* gir rett til barnetillegg til den som forsørger barn. For barnetillegget videreføres de bestemmelsene som i dag gjelder for mottakere av rehabiliterings- og attføringspenger. Barnetillegget skal være et fast antall kroner per dag per barn under 18 år. Dersom begge foreldre mottar arbeidsavklaringspenger og er forsørgere for barna, mottar begge barnetillegg. *Femte ledd* fastsetter et tak på utbetalingen. Samlet utbetaling av arbeidsavklaringspenger og barnetillegg må ikke utgjøre mer enn 90 prosent av grunnlaget. For medlem som mottar minsteytelsen er sammenligningsgrunnlaget det beregningsgrunnlaget som ville ha gitt en utbetaling som tilsvarer minsteytelsen. Etter *sjette ledd* kan departementet i forskrift fastsette nærmere regler om barnetilleggets størrelse.

Til § 11-17 Stønadsdager

Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger. Bestemmelsen regulerer hvor mange dager

per uke arbeidsavklaringspenger utbetales og hvordan dagsatsen beregnes. Den viderefører de bestemmelsene som i dag gjelder for rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad.

Til § 11-18 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid

Det vises til avsnitt 4.9.1. Bestemmelsen viderefører i hovedsak de reglene som i dag gjelder for mottakere at attføringspenger. Bestemmelsen regulerer hvordan arbeidsavklaringspengene skal reduseres dersom medlemmet arbeider. *Første ledd* fastslår at fulle arbeidsavklaringspenger gis til den som har tapt hele sin arbeidsevne. Det følger av *annet ledd* at reduserte arbeidsavklaringspenger kan gis til medlem som har redusert inntektsevne med minst 40 prosent. Kravet for å få innvilget arbeidsavklaringspenger er i henhold til § 11-5 at arbeidsevnen er redusert med minst halvparten. Ytelsen faller likevel først bort når mottaker arbeider mer enn 60 prosent. *Tredje ledd* angir hvilke prinsipper som gjelder for reduksjon av arbeidsavklaringspenger mot samtidig arbeid. Beregningen skal ta utgangspunkt i forholdet mellom en normal arbeidstid som er 75 timer per meldeperiode (2 x 37,5 timer per uke), og faktisk arbeidet tid i meldeperioden. Arbeidsavklaringspengene reduseres i forhold til den delen antall arbeidede timer utgjør av normalarbeidstiden. Dersom et medlem har en gjenværende inntektsevne som det kan forventes at medlemmet utnytter, men som ikke utnyttes fullt ut, skal arbeidsavklaringspengene reduseres i forhold til de timene vedkommende kunne ha vært i arbeid. Ytelsen reduseres ikke dersom det er gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak som hindrer utnyttelse av den gjenværende arbeidsevnen. Har man for eksempel redusert arbeidsevne på 50 prosent, men deltar på tiltak på fulltid, skal det likevel kunne ytes fulle arbeidsavklaringspenger. *Fjerde ledd* innebærer et unntak fra hovedregelen om at faktisk arbeidet tid skal være grunnlaget for reduksjon i arbeidsavklaringspengene. I enkelte tilfeller arbeider medlemmet i et godkjent arbeidsrettet tiltak hvor lønnen ikke er basert på vanlige prinsipper for avlønning. Dersom vedkommende av denne grunn tjener 1G eller mindre, kan arbeidsavklaringspengene reduseres med et lavere timetall enn det vedkommende faktisk arbeider. Reduksjonen vil i slike tilfeller skje på grunnlag av produktiv arbeidstid og ikke på grunnlag av faktisk arbeidet tid. Det følger av *femte ledd* at det når mottaker er nær ved å komme i fullt arbeid kan medlemmet få arbeidsavklaringspenger i inntil seks måneder selv om medlemmet jobber inntil 80 prosent. Etter *sjette ledd* kan departementet i forskrift fastsette nærmere regler om reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid og herunder fravike bestemmelsene i paragrafen.

Til § 11-19 Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av ytelser fra arbeidsgiver

Det vises til avsnitt 4.9.2. Bestemmelsen regulerer tilfeller der medlemmet uten å utføre arbeid mottar ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver. *Første ledd* regulerer situasjoner der mottakere av arbeidsavklaringspenger i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger eller i forbindelse med oppsigelse eller fratreden mottar pensjonsgivende inntekt fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver. Arbeidsavklaringspengene skal da reduseres med samme beløp. *Annet ledd* regulerer situasjoner der mottaker av arbeidsavklaringspenger i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger eller i forbindelse med oppsigelse, fratreden eller reduksjon av arbeidstid mottar økonomiske ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver som ikke er pensjonsgivende inntekt. Arbeidsavklaringspengene skal da reduseres med samme beløp. Det følger av *tredje ledd* at pensjonsgivende inntekt som er erstatning fra arbeidsgiver, ikke skal føre til reduksjon av arbeidsavklaringspengene. Etter *fjerde ledd* kan departementet i forskrift fastsette hvordan reduksjonen skal skje.

Til § 11-20 Nytt krav om arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader

Det vises til avsnitt 4.11. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader. Bestemmelsen regulerer når det må fremmes nytt krav om ytelser etter et avbrudd. Det går fram av *første ledd* at dersom ytelsene har vært stanset i mer enn 52 uker, må det settes fram nytt krav om slike ytelser. Det følger av *annet ledd* at det uansett må settes fram et nytt krav om ytelser dersom saken har vært avsluttet med et endelig avslag, eller personen er endelig avklart eller har mottatt et vedtak om arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid.

Til § 11-21 Arbeidsavklaringspenger under opphold i institusjon

Det vises til punkt 4.12.1. Bestemmelsen regulerer retten til arbeidsavklaringspenger til personer som oppholder seg i institusjon med fri kost og losji. Bestemmelsen tilsvarer i hovedsak de reglene om reduksjon av ytelse ved opphold i institusjon som gjelder for mottakere av sykepenger. Dersom en

mottaker av arbeidsavklaringspenger oppholder seg i en institusjon med fri kost og losji blir arbeidsavklaringspengene i henhold til *første ledd første punktum* redusert. Dette gjelder i henhold til *første ledd annet punktum* likevel ikke for medlem som forsørger ektefelle eller barn. Beregningsprinsippene går fram av *annet ledd*. Arbeidsavklaringspengene gis uten reduksjon for innleggelsesmåneden og de tre påfølgende månedene. For resten av oppholdet blir arbeidsavklaringspengene redusert med 50 prosent. Dersom personen innen tre måneder etter utskrivelsen igjen blir innlagt på en institusjon, gis det reduserte arbeidsavklaringspenger f.o.m. måneden etter at det nye oppholdet tar til. Etter *tredje ledd* kan Arbeids- og velferdsetaten bestemme at arbeidsavklaringspengene likevel ikke skal reduseres, eller reduseres med mindre enn 50 prosent når medlemmet har faste og nødvendige utgifter til bolig o.a..

Til § 11-22 Arbeidsavklaringspenger under straffegjennomføring

Det vises til punkt 4.12.2. Bestemmelsen regulerer medlemmets rett til arbeidsavklaringspenger under straffegjennomføring. Personer som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen, har i henhold til *første ledd første punktum* ikke rett til arbeidsavklaringspenger. Etter *første ledd annet punktum* gis det likevel arbeidsavklaringspenger hvis personen arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten. Etter *annet ledd* tilstås arbeidsavklaringspenger dersom vilkårene for øvrig er oppfylt ved gjennomføring av samfunnsstraff, straffegjennomføring, betinget dom og ved prøveløslatelser.

Til § 11-23 Forholdet til andre fulle ytelser fra folketrygden

Det vises til punkt 4.13.1. Bestemmelsen regulerer tilfeller der en person både fyller vilkårene for å få arbeidsavklaringspenger og for å få en eller flere andre fulle folketrygdytelser. Etter *første ledd første punktum* kan personer som samtidig fyller vilkårene for en annen folketrygdytelse som skal dekke samme inntektstap i samme tidsrom velge ytelse. Etter *første ledd annet punktum* anses fulle sykepenger fra deltidsstilling som en redusert ytelse og reguleres dermed i § 11-24. Etter *annet ledd* skal arbeidsavklaringspengene reduseres med tilsvarende beløp når vedkommende får redusert barnepensjon etter lovens kapittel 18. *Etter tredje ledd* kan departementet i forskrift fastsette nærmere regler om forholdet mellom arbeidsavklaringspenger og andre fulle ytelser fra folketrygden.

Til § 11-24 Forholdet til andre reduserte ytelser fra folketrygden

Det vises til punkt 4.13.1. Bestemmelsen regulerer tilfeller der medlemmet fyller vilkårene til både arbeidsavklaringspenger og til en eller flere andre reduserte ytelser fra folketrygden. Det går fram av *første ledd* at det gis reduserte arbeidsavklaringspenger til personer som mottar reduserte ytelser fra folketrygden. *Annet ledd* angir hvordan arbeidsavklaringspengene skal beregnes i slike tilfeller. Etter *annet ledd første punktum* skal arbeidsavklaringspengene da beregnes som en full ytelse, og deretter reduseres med den prosentandelen som den reduserte ytelsen utgjør. Etter *annet ledd annet punktum* skal arbeidsavklaringspengene for personer som er sykmeldt fra en deltidsstilling reduseres med den prosentandel som sykmeldingen utgjør av full stilling. Etter *tredje ledd* skal arbeidsavklaringspengene reduseres med tilsvarende beløp når vedkommende får redusert barnepensjon etter lovens kapittel 18. Departementet kan etter *fjerde ledd* i forskrift fastsette nærmere regler om beregning av arbeidsavklaringspenger når mottaker samtidig har rett til andre reduserte ytelser fra folketrygden.

Til § 11-25 Forholdet til ytelser etter annen lovgivning

Det vises til punkt 4.13.2. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader. Bestemmelsen skal sikre at kostnader som skal dekkes etter annen lovgivning, ikke også belastes folketrygden. Det går fram av *første ledd* at dersom medlemmet vil kunne få sine utgifter dekket etter annen lovgivning, vil retten til ytelser etter folketrygdloven kapittel 11 falle bort. Det stilles ikke krav om at medlemmet faktisk mottar den aktuelle ytelsen. Skolelovgivningen vil f.eks. i en del tilfeller være overlappende i forhold til enkelte ytelser etter § 11-12. Departementet kan etter *annet ledd* i forskrift fastsette nærmere regler om avgrensningen av folketrygdens ansvar.

Til § 11-26 Arbeidsavklaringspenger ved yrkesskade

Det vises til punkt 4.14. Bestemmelsen gjelder for arbeidsavklaringspenger. Den viderefører de reglene som i dag gjelder for rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Bestemmelsen vil gjelde medlemmer som får en yrkesskade før ny lov om arbeidsskadeforsikring trår i kraft. Medlem som har fått sin arbeidsevne nedsatt pga. en yrkesskade eller yrkessykdom kan i henhold til *første ledd* få arbeidsavklaringspenger selv om vilkåret om forutgående

medlemskap ikke er oppfylt, og ved reduksjon av arbeidsevnen ned til 30 prosent. Etter *annet ledd* skal beregningsgrunnlaget ved beregningen av den delen av nedsettelsen av arbeidsevnen som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom, ikke settes lavere enn antatt årlig arbeidsinntekt på skadetidspunktet, justert i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet. Dersom den delen av nedsettelsen av arbeidsevnen som ikke skyldes yrkesskade eller yrkessykdom er under 30 prosent, beregnes hele ytelsen etter særreglene.

Til §§ 12-5, 12-11 -12-14, 12-17 og 12-18

Gjennom forslaget i denne proposisjonen om oppheving av folketrygdytelsene rehabiliteringspenger, attføringsstønad og tidsbegrenset uførestønad, og innføring av den nye ytelsen arbeidsavklaringspenger, oppheves de gjeldende bestemmelsene om tidsbegrenset uførestønad i kapittel 12.

Til § 12-5

Attføringsopplegg og attføringstiltak erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 13-2 annet ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes med arbeidsavklaringspenger.

Til § 13-11

Attføringstiltak erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 14-6 tredje ledd

Bestemmelsen regulerer opptjening av rett til foreldrepenger. Arbeidsavklaringspenger tas inn i oppramsingen av trygdeytelser som likestilles med yrkesaktivitet i forhold til opptjening av rett til foreldrepenger.

Til § 15-9 tredje ledd

Bestemmelsen regulerer forholdet mellom overgangsstønad og arbeidsinntekt. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11 likestilles med arbeidsinntekt.

Til § 16-8 tredje ledd

Bestemmelsen regulerer forholdet mellom ytelser til tidligere familiepleier og arbeidsinntekt. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11 likestilles med arbeidsinntekt.

Til § 17-3 første ledd bokstav b

Bestemmelsen regulerer kravet om forutgående medlemskap for å få ytelser til gjenlevende ektefelle. Tidsbegrenset uførestønad tas bort som følge av at ytelsen oppheves og at denne regelen ikke videreføres for arbeidsavklaringspenger.

Til § 17-8 fjerde ledd

Bestemmelsen regulerer forholdet mellom ytelser til etterlatte og arbeidsinntekt. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11 likestilles med arbeidsinntekt.

Til § 18-2 første ledd bokstav b

Bestemmelsen regulerer kravet om forutgående medlemskap for å få barnepensjon. Tidsbegrenset uførestønad tas bort som følge av at ytelsen oppheves.

Til § 18-7 annet ledd

Bestemmelsen regulerer bortfall av barnepensjon som følge av rett til visse andre folketrygdytelser. Tidsbegrenset uførestønad tas bort som følge av at ytelsen oppheves.

Til innholdsfortegnelsen til kapittel 21 strekpunkt 14

I innholdsfortegnelsen til kapittel 21 oppheves 14. strekpunkt fordi det viser til en bestemmelse som er opphevd.

Til § 21-8 første ledd

Yrkesrettet attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 21-10 tredje ledd

Bestemmelsen regulerer saksbehandlingstid og underretning om vedtak. Hjemmelen til å gi forskrift om at en ikke trenger å gi underretning om vedtak ved stans av ytelse, utvides til å omfatte arbeidsavklaringspenger og tilleggsytelser etter kapittel 11.

Til § 22-8 første ledd

Bestemmelsen regulerer fradrag ved etterbetaling av pensjon og lignende. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at etterbetaling av arbeidsavklaringspenger reduseres med et beløp

som svarer til det tillegget forsørgeren har fått utbetalt for samme tidsrom.

Til § 22-10 annet og sjuende ledd første punktum

Bestemmelsen regulerer utbetalingsterminer. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at arbeidsavklaringspenger og tilleggstønader etter kapittel 11 gis per dag og vanligvis utbetales etterskottsvis hver fjortende dag.

Til § 22-10 fjerde ledd

Bestemmelsen regulerer utbetalingsterminer. Attføringsstønad erstattes med tilleggsstønader og kan dermed utbetales enten som engangsbeløp, eller som løpende ytelser.

Til § 22-10 sjuende ledd annet punktum

Attføringsytelser erstattes av arbeidsavklaringspenger og tilleggstønader.

Til § 22-12 tredje ledd

Bestemmelsen regulerer tidspunkt for utbetaling når rett til en ytelse oppstår eller oppheves. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at uførepensjon ikke utbetales for perioder hvor personen har mottatt arbeidsavklaringspenger.

Til § 22-16 annet ledd bokstav d

Bestemmelsen regulerer tilbakebetaling når inntektsavhengige ytelser er utbetalt med for stort beløp. Tidsbegrenset uførestønad tas ut som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 23-3 nr. 1 bokstav e

Bestemmelsen regulerer fastsettelse av trygdeavgift. Tidsbegrenset uførestønad tas ut som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 23-3 annet ledd nr. 1 og 2

Bestemmelsen regulerer fastsettelse av trygdeavgift. De tre ytelsene som oppheves erstattes med den nye slik at det fastsettes mellomsats av arbeidsavklaringspenger. Tegnsettingen er rettet opp slik at det med unntak av siste punkt i oppregningen brukes komma etter hvert punkt som ikke utgjør en egen setning.

Til § 25-7

Bestemmelsen regulerer utelukkelse fra å utstede legeerklæringer. Medisinsk rehabilitering, attføring, tidsbegrenset uførestønad eller uførepensjon erstattes med arbeidsrettede tiltak, medisinsk rehabilitering eller uførepensjon.

9.2 Til endringen i lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen

Til § 14a

Det vises til avsnitt 5.1 og 5.2. I *første ledd første og annet punktum* angis målgruppen for behovs- og arbeidsevnevurderingene. Det dreier seg i prinsippet om den samme typen vurderinger, men betegnelsen arbeidsevnevurderinger er brukt for å skille ut den delen av målgruppen som skal få en mer omfattende vurdering av sitt bistandsbehov. *I første ledd tredje punktum* slås det fast at personer i målgruppen skal få en skriftlig vurdering av sine muligheter for å komme i arbeid, hva slags arbeid som skal være målet, behovet for bistand for å komme i arbeid, om og eventuelt hvor mye arbeidsevnen er nedsatt og hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren. Etter *annet ledd* kan vedtaket påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer. Etter *tredje ledd første punktum* har brukere som har fått fastslått at de har et bistandsbehov rett til å delta i utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan de skal komme i arbeid (aktivitetsplan). I henhold til *tredje ledd annet punktum* skal det likevel ikke utarbeides aktivitetsplaner for personer som har rett til kvalifiseringsprogram etter sosialtjenesteloven kapittel 5A. Ansvaret for å gjennomføre vurderingene og å utarbeide aktivitetsplanene er i henhold til *fjerde ledd første punktum* lagt til Arbeids- og velferdsetaten. I *fjerde ledd annet punktum* presiseres det at når brukeren samtidig har krav på en individuell plan etter § 15 skal arbeids- og velferdsforvaltningen legge til rette for at aktivitetsplanen og den individuelle planen så langt som mulig blir samordnet. Departementet kan i henhold til *femte ledd* gi forskrift om innholdet i arbeidsevnevurderingen.

9.3 Til endringene i lov 13. desember 1946 nr. 21 om lov om krigspensjonering for militærpersoner

Til § 18 nr. 1 tredje ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 18 nr.1 sjette ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 24 nr. 1 annet ledd

Attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

9.4 Til endringene i lov 13. desember 1946 nr. 22 om lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner

Til § 23 nr. 1 tredje ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 23 nr. 1 sjette ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 33 annet ledd

Attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

9.5 Til endringene i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn (sjømannspensjonstrygdloven)

Til § 4 nr. 3

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 5 nr. 2

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 16 nr. 1 e)

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 28 nr. 2

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 29 nr. 2

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

9.6 Til endringene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse

Til § 28 sjette ledd

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 28a

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

9.7 Til endringene i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.

Til § 10 sjette ledd

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

Til § 11 sjuende ledd

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen oppheves.

9.8 Til endringen i lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere (fiskerpensjonsloven)

Til § 8 annet ledd første punktum

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

9.9 Til endringene i lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser (samordningsloven)

Til § 19 annet ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 20 tredje ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 21 tredje ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 23 nr.1 annet ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

9.10 Til endringene i lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd (yrkesskadetrygdloven)

Til § 11 nr. 4 første ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 11 nr. 4 annet ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 12 nr. 3 fjerde ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 19 nr. 1 tredje ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 38 nr. 1 annet ledd

Attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

9.11 Til endringen i lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon

Til § 2 bokstav f

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

9.12 Til endringen i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. (sosialtjenesteloven)

Til § 5A-10 første ledd

Rehabiliteringspenger i oppregningen av ytelser skyldes en inkurie og tas ut.

9.13 Til endringene i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Til § 5-42 bokstav b

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 5-43 første ledd bokstav d nr. 5

Attføringsstønad etter § 11-8 erstattes med tilleggsstønader etter § 11-12.

Til § 6-32 første ledd bokstav a annet punktum

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 6-81 annet ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger. Dette medfører at personer som etter dagens regler mottar tidsbegrenset uførestønad, og som etter forslaget i stedet vil motta arbeidsavklaringspenger, ikke lenger vil ha rett til særfradrag for uførhet mv. Det vises til omtale i avsnitt 6.2.

Til § 6-81 tredje ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad erstattes av arbeidsavklaringspenger. Dette medfører at personer som etter dagens regler mottar tidsbegrenset uførestønad, og som etter forslaget i stedet vil motta arbeidsavklaringspenger, ikke lenger vil ha rett til særfradrag for uførhet mv. Det vises til omtale i avsnitt 6.2.

Til § 12-2 bokstav c

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset erstattes av arbeidsavklaringspenger.

Til § 17-1 første ledd bokstav a

Tidsbegrenset uførestønad tas ut av bestemmelsen som følge av at denne ytelsen blir erstattet med arbeidsavklaringspenger.

9.14 Til endringene i lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven)

Til § 6-1 annet ledd:

Bestemmelsen angir at uførepensjon fra tjenestepensjonsordningen begynner å løpe 12 måneder etter at inntektsevnen ble redusert, dvs. det tidspunktet da uførheten inntrådte. Det vises til nærmere omtale av bestemmelsen i kap. 6.4.4.

Til § 6-4 nytt annet ledd:

Bestemmelsen gir hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om at det skal gjøres fradrag i uførepensjon fra pensjonsordningen ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger fra folketrygden. Det kan også gis nærmere regler om beregning av slike fradrag. Det vises til nærmere omtale av bestemmelsen i kap. 6.4.4. De midler som ikke kommer til utbetaling som følge av at det eventuelt gjøres fradrag i uførepensjonen ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger, skal overføres til premiefondet, jf. foretakspensjonsloven § 10-2 bokstav d.

9.15 Til endringen i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Til § 12 første ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger erstattes av arbeidsavklaringspenger. Dette innebærer at hjemmelen for samordning utvides til å gjelde alle mottakere av arbeidsavklaringspenger.

9.16 Til endringen i lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven)

Til § 11

Denne bestemmelsen oppheves som følge av at den nå ivaretas i arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14 a.

9.17 Til endringen i lov 10. juni 2005 nr. 44 om lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsloven)

Til § 11-8 annet ledd

Rehabiliteringspenger, attføringspenger og uføreytelser erstattes av arbeidsavklaringspenger og uførepensjon.

9.18 Til endringene i lov 17. juni 2005 nr. 62 om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)

Til § 1-6 første ledd bokstav f

I attføringsøyemed erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Til § 4-6 første ledd

Attføring erstattes av arbeidsrettede tiltak.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (arbeidsavklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (arbeidsavklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag
til lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (arbeidsavklaringspenger, arbeidsevnevurderinger og aktivitetsplaner)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-6 annet ledd første punktum skal lyde:

Ved yrkesskade (kapittel 13) har et medlem som nevnt i første ledd rett til stønad ved helsetjenester etter kapittel 5, sykepenger etter kapittel 8,*arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader etter kapittel 11* eller uførepensjon etter kapittel 12.

§ 2-9 første ledd bokstav b skal lyde:

b) stønad og pensjon etter kapitlene 4 (arbeidsløshet), 6 (grunnstønad og hjelpestønad), 7 (gravferd), *11* (*arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader*), 12 (*uførepensjon*), 15 (enslig mor eller far), 16 (tidligere familiepleier), 17 (gjenlevende ektefelle), 18 (barnepensjon) og 19 (alderspensjon), eller

§ 3-15 annet ledd bokstav b skal lyde:

b) overgangsstønad etter folketrygdloven § 15-7, § 16-7 og § 17-6.

§ 3-25 første ledd skal lyde:

Til en person som mottar *uførepensjon eller* alderspensjon, ytes det et barnetillegg for hvert barn vedkommende forsørger.

§ 3-26 tredje ledd bokstav e skal lyde:

e) ytelser fra folketrygden i form av dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom etter kapittel 9, *arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11 og* svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14

§ 4-24 annet ledd skal lyde:

Retten til dagpenger faller bort når medlemmet velger å motta følgende fulle ytelser:

a) sykepenger etter lovens kapittel 8,
b) arbeidsavklaringspenger etter lovens kapittel 11,
c) uførepensjon etter lovens kapittel 12,
d) foreldrepenger eller svangerskapspenger etter lovens kapittel 14,
e) alderspensjon etter lovens kapittel 19,
f) stønad under arbeidsløshet fra Garantikassen for fiskere.

§ 4-25 første ledd skal lyde:

For medlem som har følgende reduserte ytelser fra folketrygden, reduseres dagpengene:
a) sykepenger etter lovens kapittel 8,
b) arbeidsavklaringspenger etter lovens kapittel 11,
c) *uførepensjon* etter lovens kapittel 12, når denne er gitt med *virkningstidspunkt* i inneværende år eller innenfor de to siste kalenderår før dagpenger tilstås,
d) foreldrepenger eller svangerskapspenger etter lovens kapittel 14,
e) alderspensjon etter lovens kapittel 19.

§ 8-4 tredje ledd bokstav c skal lyde:

c) når vedkommende *deltar på et arbeidsrettet tiltak*,

§ 8-6 fjerde ledd skal lyde:

Dersom bedriftsinterne tiltak ikke fører frem, skal det så tidlig som mulig vurderes *om arbeidsrettede tiltak* bør prøves.

§ 8-7 åttende ledd skal lyde:

Arbeids- og velferdsetaten skal så tidlig som mulig vurdere *om arbeidsrettede tiltak* skal prøves dersom dokumenterte bedriftsinterne tiltak ikke fører frem, eller medlemmet ikke har et arbeidsforhold. Senest når arbeidsuførheten har vart seks måneder, skal Arbeids- og velferdsetaten avholde et dialogmøte mellom den sykmeldte arbeidstaker og arbeidsgiver, unntatt når et slikt møte antas å være åpenbart unødvendig. Lege eller annet helse-

personell skal delta hvis det er hensiktsmessig. Senest ved utløpet av sykepengeperioden skal det igjen vurderes om *arbeidsrettede tiltak* skal prøves.

§ 8-8 annet ledd skal lyde:

Retten til sykepenger faller bort dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å gi opplysninger eller medvirke til utredning, eller uten rimelig grunn nekter å ta imot tilbud om behandling, rehabilitering, tilrettelegging av arbeid og arbeidsutprøving *eller arbeidsrettede tiltak,* se også § 21-8.

§ 8-21 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Forsikringen dekker arbeidsgiverens utgifter til sykepenger med *feriepenger ved fravær* utover tre kalenderdager i hvert tilfelle.

§ 8-48 Forholdet mellom sykepenger og andre folketrygdytelser

§ 8-48 skal lyde:

Bestemmelser om forholdet mellom sykepenger på den ene siden og dagpenger under *arbeidsløshet, uførepensjon,* alderspensjon og avtalefestet pensjon på den andre siden står i §§ 8-49 til 8-52.

Den som samtidig fyller vilkårene for sykepenger og *for arbeidsavklaringspenger,* har rett til den høyeste av ytelsene, jf. § 11-23.

§ 8-50 skal lyde:

§ 8-50. *Medlemmer med uførepensjon*

Det ytes ikke sykepenger til et medlem som mottar *hel uførepensjon* eller foreløpig uførepensjon etter kapittel 12.

Til et medlem som mottar *gradert uførepensjon* eller foreløpig uførepensjon, ytes det sykepenger etter bestemmelsene i kapitlet her ut fra den arbeidsinntekt som medlemmet har i tillegg til ytelsen.

§ 8-55 bokstav c skal lyde:

c) Ved tilbakefall ytes det sykepenger som minst svarer til *uførepensjon ved* yrkesskade, til en person som mottar eller har mottatt slike ytelser, se § 12-18.

Overskriften til kapittel 10 skal lyde:

Kapittel 10. Stønad for å kompensere for utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet

Etter kapitteloverskriften i kapittel 10 skal ny innholdsfortegnelse lyde:

Bestemmelser om
- formål står i § 10-1
- generelle vilkår står i §§ 10-2 til 10-4
- stønad til bedring av funksjonsevnen står i §§ 10-5 til 10-7
- forholdet til annen lovgivning står i § 10-8

§ 10-1 skal lyde:

Formålet med ytelser etter dette kapitlet er *å kompensere* for bestemte utgifter til bedring av arbeidsevnen og funksjonsevnen i dagliglivet for medlemmer som har sykdom, skade eller lyte.

§ 10-3 annet og tredje ledd oppheves.

Nåværende fjerde ledd blir nytt annet ledd.

§ 10-4 første og annet ledd oppheves.

Nåværende tredje ledd blir nytt første ledd.

§ 10-5 fjerde ledd skal lyde:

Det ytes ikke stønad etter denne paragrafen til en person som mottar *alderspensjon, uførepensjon,* eller avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for, se § 3-19 sjette ledd. Til en person som *mottar uførepensjon,* kan det likevel ytes stønad dersom det er sannsynlig at stønaden vil føre til at *uførepensjonen* faller bort eller blir redusert.

§ 10-7 fjerde og femte ledd oppheves og nåværende sjette ledd blir nytt fjerde ledd.

§§ 10-8 til 10-16 oppheves.

Nåværende § 10-17 blir ny § 10-8.

§ 10-18 oppheves.

Kapittel 11 skal lyde:

Kapittel 11. Arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader

Bestemmelser om
- formål står i § 11-1
- generelle vilkår står i §§ 11-2 til 11-6
- meldeplikt står i § 11-7
- aktivitet og fravær fra fastsatt aktivitet står i §§ 11-8 og 11-9
- varighet og oppfølging står i §§ 11-10 og 11-11
- tilleggsstønader står i § 11-12
- arbeidsavklaringspenger står i §§ 11-13 til 11-19 samt i §§ 11-21 og 11-22
- nytt krav om arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader står i § 11-20
- forholdet til andre ytelser står i §§ 11-23 til 11-25
- arbeidsavklaringspenger ved yrkesskade står i § 11-26

§ 11-1 *Formål*

Formålet med arbeidsavklaringspenger er å sikre inntekt for medlemmer mens de får aktiv behandling, deltar på et arbeidsrettet tiltak eller får

annen oppfølging med sikte på å skaffe seg eller beholde arbeid.

Formålet med tilleggsstønader er å kompensere for bestemte utgifter som medlemmer har i forbindelse med gjennomføringen av et arbeidsrettet tiltak.

§ 11-2 *Forutgående medlemskap*

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at vedkommende

a) har vært medlem i trygden i minst tre år umiddelbart før han eller hun setter fram krav om en ytelse, eller

b) har vært medlem i trygden i minst ett år umiddelbart før han eller hun setter fram krav om en ytelse, og i denne tiden har vært fysisk og psykisk i stand til å utføre et ordinært inntektsgivende arbeid

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om når vilkåret om forutgående medlemskap kan fravikes.

Vilkårene i første ledd gjelder ikke for en flyktning (§ 1-7) som er medlem i trygden.

§ 11-3 *Opphold i Norge*

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at medlemmet oppholder seg i Norge.

Ytelser kan likevel gis til et medlem som i henhold til sin aktivitetsplan, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14 a, får medisinsk behandling eller deltar på et arbeidsrettet tiltak i utlandet.

Et medlem kan også få ytelser etter dette kapitlet i en begrenset periode under opphold i utlandet dersom det kan godtgjøres at utenlandsoppholdet er forenelig med gjennomføringen av den fastsatte aktiviteten, og ikke hindrer Arbeids- og velferdsetatens oppfølging og kontroll.

§ 11-4 *Alder*

Det er et vilkår for rett til tilleggsstønader etter § 11-12 at medlemmet er mellom 16 og 67 år.

Det er et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger etter § 11-13 at medlemmet er mellom 18 og 67 år.

§ 11-5 *Nedsatt arbeidsevne*

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at medlemmet på grunn av sykdom, skade eller lyte har fått arbeidsevnen nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid.

Når det vurderes om arbeidsevnen er nedsatt i en slik grad at vedkommende hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid, skal det blant annet legges vekt på helse, alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, interesser, ønsker, muligheter for å gå tilbake til nåværende arbeidsgiver, arbeidsmuligheter på hjemstedet og arbeidsmuligheter på andre steder der det er rimelig at vedkommende tar arbeid.

§ 11-6 *Behov for bistand til å skaffe seg eller beholde arbeid*

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at medlemmet

a) har behov for aktiv behandling, eller
b) har behov for arbeidsrettet tiltak, eller
c) etter å ha prøvd tiltak etter bokstavene a eller b fortsatt anses å ha en viss mulighet for å komme i arbeid, og får oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten for å bli i stand til å skaffe seg eller beholde arbeid som han eller hun kan utføre.

§ 11-7 *Meldeplikt*

For å ha rett til ytelser etter dette kapitlet må medlemmet melde seg til Arbeids- og velferdsetaten hver fjortende dag (meldeperioden) og gi opplysninger som har betydning for retten til ytelsene. Melding skal gis ved bruk av meldekort, ved oppmøte eller på annen måte som Arbeids- og velferdsetaten bestemmer.

Dersom medlemmet uten rimelig grunn unnlater å melde seg på fastsatt dag, faller retten til ytelser etter dette kapitlet bort fra og med den dagen medlemmet skulle ha meldt seg og inntil han eller hun melder seg på nytt. Hvis medlemmet har hatt rimelig grunn til å unnlate å melde seg, skal ytelsene etterbetales.

Dersom det vil være unødig tyngende for medlemmet å overholde meldeplikten, kan Arbeids- og velferdsetaten helt eller delvis frita medlemmet fra meldeplikten.

Arbeids- og velferdsetaten skal av eget tiltak vurdere om det skal gis fritak fra meldeplikten. Fritak fra meldeplikt unntar ikke medlemmet fra den alminnelige opplysningsplikten etter folketrygdloven § 21-3.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet i meldeplikten.

§ 11-8 *Aktivitet med sikte på å komme i arbeid*

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at medlemmet bidrar aktivt i prosessen med å komme i arbeid. Kravene til egenaktivitet skal tilpasses den enkeltes funksjonsnivå og fastsettes ved innvilgelsen av ytelsen.

§ 11-9 *Fravær fra fastsatt aktivitet*

Ved fravær fra fastsatt aktivitet, jf. § 11-8, faller arbeidsavklaringspengene og tilleggsstønadene bort inntil vilkårene for å motta ytelsene igjen er oppfylt.

Fravær på inntil én dag per meldeperiode, og fravær som skyldes sterke velferdsgrunner, skal ikke føre til reduksjon av ytelsene. Fravær som skyldes sterke velferdsgrunner, må dokumenteres.

Fravær som skyldes sykdom eller skade, skal ikke føre til reduksjon av ytelsene. Arbeids- og velferdsetaten kan kreve at fravær som skyldes sykdom, dokumenteres med legeerklæring eller erklæring fra annen sakkyndig som Arbeids- og velferdsetaten godkjenner.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om hva som anses som fravær fra fastsatt aktivitet, og konsekvenser av slike fravær.

§ 11-10 *Varighet*

Ytelser etter dette kapitlet gis så lenge det er påkrevd for at medlemmet skal kunne gjennomføre fastsatt aktivitet med sikte på å komme i arbeid, jf. § 11-8, men likevel ikke lenger enn fire år. Stønadsperioden kan i særlige tilfeller forlenges.

Arbeidsavklaringspenger kan også gis i inntil tre måneder etter at medlemmet er satt i stand til å skaffe seg arbeid som han eller hun kan utføre, jf. § 11-14.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om varigheten og kan herunder bestemme i hvilke tilfeller stønadsperioden kan forlenges utover fire år.

§ 11-11 *Oppfølging*

Mottakere av arbeidsavklaringspenger skal få jevnlig oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten.

Det skal i forbindelse med innvilgelse av ytelser etter dette kapitlet avtales individuelle oppfølgingstidspunkter, der Arbeids- og velferdsetaten sammen med medlemmet skal vurdere om vilkårene for rett til ytelse fortsatt er oppfylt, og om medlemmet har den ønskede fremdriften mot målet om å komme i arbeid.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om oppfølgingen.

§ 11-12 *Tilleggsstønader*

Til medlem som gjennomfører et arbeidsrettet tiltak, kan det ytes tilleggsstønad etter fast sats til dekning av dokumenterte utgifter til bøker og undervisningsmateriell.

Medlem som gjennomfører et arbeidsrettet tiltak og som ikke har ordinær lønn gjennom tiltaksdeltakelsen og ikke mottar sykepenger etter lovens kapittel 8, kan gis tilleggsstønad til dekning av

a) utgifter til daglige reiser i forbindelse med utredning eller gjennomføring av et arbeidsrettet tiltak,
b) utgifter til hjemreiser under gjennomføring av et arbeidsrettet tiltak,
c) nødvendige utgifter til flytting fra hjemstedet i forbindelse med et arbeidsrettet tiltak eller i forbindelse med arbeid etter at tiltaket er gjennomført,
d) nødvendige utgifter til barnetilsyn i forbindelse med utredning eller gjennomføring av et arbeidsrettet tiltak,
e) nødvendige ekstrautgifter til bolig i forbindelse med utredning eller gjennomføring av et arbeidsrettet tiltak.

Til et medlem som på grunn av sykdom eller skade midlertidig ikke kan reise på vanlig måte til og fra arbeids- eller undervisningsstedet, kan det i stedet for arbeidsavklaringspenger etter § 11-13 gis tilleggsstønad til dekning av nødvendige ekstra transportutgifter til daglige reiser. Stønaden begrenses til det beløpet som medlemmet ville ha fått utbetalt i arbeidsavklaringspenger for samme tidsrom.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om tilleggsstønadene.

§ 11-13 *Arbeidsavklaringspenger*

Arbeidsavklaringspenger gis til medlem som har fått sin arbeidsevne, nedsatt, (jf. § 11-5) med minst halvparten, og som fyller minst ett av vilkårene i § 11-6.

Det kan også gis arbeidsavklaringspenger

a) i ventetid under utarbeidelse av aktivitetsplanen, jf. arbeids- og velferdsforvaltningsloven § 14 a,
b) i ventetid før aktiv behandling eller et arbeidsrettet tiltak starter,
c) i inntil fire måneder når medlemmet som følge av sykdom skal vurderes for uførepensjon. Dersom krav om uførepensjon ikke er behandlet innen den fastsatte vedtaksperioden, kan perioden forlenges i inntil fire nye måneder. Årsaken til at kravet ikke er behandlet, må dokumenteres i saken.

Arbeidsavklaringspenger kan også gis til medlem som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og som igjen blir arbeidsufør som følge av en annen sykdom innen seks måneder mens ved-

kommende er i arbeid uten å ha opparbeidet ny rett til sykepenger etter kapittel 8. Arbeidsavklaringspenger kan videre gis til medlem som tidligere har mottatt arbeidsavklaringspenger, og som igjen blir arbeidsufør som følge av samme sykdom innen ett år selv om nedsettelsen av arbeidsevnen antas å være rent forbigående. Arbeidsavklaringspenger kan dessuten gis til studenter som har behov for aktiv behandling for å kunne gjenoppta studiene.

Arbeidsavklaringspenger kan tidligst gis fra det tidspunktet da kravet om ytelsen ble satt fram.

Det gis ikke arbeidsavklaringspenger i arbeidsgiverperioden for sykepenger, jf. § 8-19.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om når det kan gis arbeidsavklaringspenger.

§ 11-14 *Arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid*

Det kan gis arbeidsavklaringspenger i tre måneder etter at medlemmet er satt i stand til å skaffe seg arbeid som han eller hun kan utføre før vedkommende har fått tilbud om eller har fått arbeid, når vedkommende er registrert som reell arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten og overholder meldeplikten. Som reell arbeidssøker regnes den som er arbeidsfør og villig til å ta ethvert arbeid som han eller hun kan utføre,og som er lønnet etter tariff eller sedvane hvor som helst i Norge uavhengig av om det er på heltid eller deltid og til å delta på arbeidsmarkedstiltak.

Retten til arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid faller bort i fire uker dersom medlemmet

a) uten rimelig grunn nekter å ta tilbudt arbeid som han eller hun kan utføre, eller å delta på et arbeidsrettet tiltak, eller
b) uten rimelig grunn nekter eller unnlater å møte til konferanse med Arbeids- og velferdsetaten etter innkalling.

Tidsbegrenset bortfall av arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid kan bare fastsettes på grunnlag av forhold som ikke ligger lenger tilbake i tid enn tre måneder. Bortfallsperioden regnes fra siste stønadsdag, jf. § 11-17.

Medlemmet må være registrert som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten, overholde meldeplikten og fylle vilkårene for rett til arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid i bortfallsperioden.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid.

§ 11-15 *Grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger*

Grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger fastsettes ut fra medlemmets pensjonsgivende inntekt, jf. § 3-15, i året før arbeidsevnen, (jf. § 11-5), ble nedsatt med minst halvparten. Grunnlaget for beregning av arbeidsavklaringspenger skal likevel fastsettes ut fra gjennomsnittet av den pensjonsgivende inntekten i de tre siste kalenderårene før samme tidspunkt, dersom dette gir et høyere grunnlag.

Den pensjonsgivende inntekten etter første ledd skal reguleres i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet.

Pensjonsgivende inntekt over seks ganger grunnbeløpet regnes ikke med i grunnlaget for arbeidsavklaringspenger.

Grunnlaget for arbeidsavklaringspenger reguleres i samsvar med senere endringer i grunnbeløpet.

§ 11-16 *Arbeidsavklaringspengenes størrelse*

Arbeidsavklaringspenger gis med 66 prosent av grunnlaget for arbeidsavklaringspenger, jf. § 11-15.

Minste årlige ytelse er 1,97 ganger grunnbeløpet.

For et medlem som får sin arbeidsevne, (jf. § 11-5), nedsatt før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert, er minste årlige ytelse 2,44 ganger grunnbeløpet. Dette gjelder selv om medlemmet har vært mer enn 50 prosent yrkesaktiv etter fylte 26 år, dersom kravet settes fram før medlemmet fyller 36 år. Arbeidsavklaringspenger etter dette leddet kan tidligst gis fra og med den dagen medlemmet fyller 20 år.

Til medlem som forsørger barn, jf. § 1-6, gis et barnetillegg. Dersom begge foreldrene mottar arbeidsavklaringspenger, kan begge få barnetillegg. Som barn regnes egne barn og fosterbarn, jf. barnevernloven § 4-22, dersom medlemmet har forsørget fosterbarnet i de to siste årene før krav om barnetillegg blir satt fram. Arbeids- og velferdsetaten kan fravike kravet om at fosterbarnet skal ha blitt forsørget i de to siste årene før krav om barnetillegg settes fram, når fosterhjemsordningen har en varig karakter. Et barn anses ikke som forsørget dersom det har inntekt, herunder kapitalinntekt, som er større enn grunnbeløpet, eller har rett til barnepensjon etter folketrygdloven kapittel 18.

Arbeidsavklaringspenger medregnet barnetillegg kan ikke utgjøre mer enn 90 prosent av medlemmets grunnlag for arbeidsavklaringspenger, jf. § 11-15.

Departementet kan i forskrift fastsette barnetilleggets størrelse.

§ 11-17 *Stønadsdager*

Arbeidsavklaringspenger gis for fem dager per uke. Dagsatsen fremkommer ved at den årlige ytelsen deles på 260.

§ 11-18 *Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid*

Det gis fulle arbeidsavklaringspenger til medlem som har tapt hele arbeidsevnen.

Dersom et medlem har tapt en del av sin arbeidsevne, reduseres arbeidsavklaringspengene medregnet barnetillegg, slik at ytelsen svarer til den del av arbeidsevnen som er tapt. Reduserte arbeidsavklaringspenger gis når arbeidsevnen er redusert med minst 40 prosent.

Beregningen av den reduserte ytelsen skal ta utgangspunkt i forholdet mellom en arbeidstid på 37,5 timer per uke og det antall timer vedkommende har vært eller kunne ha vært i inntektsgivende arbeid. Ved beregningen skal det tas hensyn til om medlemmet har reduserte muligheter til å utføre inntektsgivende arbeid på grunn av deltakelse på et arbeidsrettet tiltak, eller på grunn av at medlemmet får aktiv behandling. Beregningen baseres på gjennomsnittlig arbeidet tid i meldeperioden, jf. § 11-7.

Når medlemmet arbeider i et arbeidsrettet tiltak uten lønn eller med lønn inntil grunnbeløpet, kan arbeidsavklaringspengene reduseres med et lavere antall timer enn det timeantall som er arbeidet.

Når medlemmet er nær ved å komme i fullt arbeid, kan det i inntil seks måneder gis arbeidsavklaringspenger når medlemmet arbeider inntil 80 prosent.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av samtidig arbeid, og kan herunder fravike bestemmelsene i denne paragrafen.

§ 11-19 *Reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av ytelser fra arbeidsgiver*

Medlemmet anses ikke for å ha fått nedsatt hele arbeidsevnen dersom vedkommende i det samme tidsrommet får ytelser fra arbeidsgiver. Pensjonsgivende inntekt (jf. § 3-15) fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver, som tilstås i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger eller i forbindelse med oppsigelse, fratreden eller reduksjon av arbeidstid, skal føre til at arbeidsavklaringspengene reduseres med samme beløp.

Økonomiske ytelser fra nåværende eller tidligere arbeidsgiver som ikke er pensjonsgivende inntekt, og som tilstås i forbindelse med overgang til arbeidsavklaringspenger eller i forbindelse med oppsigelse, fratreden eller reduksjon av arbeidstid, skal føre til at arbeidsavklaringspengene reduseres med samme beløp.

Pensjonsgivende inntekt som er erstatning fra arbeidsgiver etter skadeserstatningsloven § 3-1, eller yrkesskadeforsikringsloven § 13, skal ikke føre til reduksjon av arbeidsavklaringspengene.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om hvordan reduksjon av arbeidsavklaringspenger på grunn av ytelser fra arbeidsgiver skal skje.

§ 11-20 *Nytt krav om arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader*

Dersom arbeidsavklaringspenger eller tilleggsstønader har vært stanset i mer enn 52 uker, må det settes fram nytt krav om slike ytelser.

Det må uansett settes fram et nytt krav om ytelser dersom

a) saken er avsluttet med et endelig avslag,
b) personen er ferdig avklart, eller
c) personen har fått innvilget arbeidsavklaringspenger i ventetid på arbeid, jf. § 11-14.

§ 11-21 *Arbeidsavklaringspenger under opphold i institusjon*

Dersom et medlem som mottar arbeidsavklaringspenger oppholder seg i en institusjon med fri kost og losji, blir arbeidsavklaringspengene redusert. Dette gjelder likevel ikke for medlemmer som forsørger ektefelle eller har krav på barnetillegg.

Arbeidsavklaringspengene gis uten reduksjon for innleggelsesmåneden og de tre påfølgende månedene. Deretter blir arbeidsavklaringspengene redusert med 50 prosent inntil institusjonsoppholdet avsluttes. Dersom medlemmet innen tre måneder etter utskrivelsen på nytt kommer i institusjon, gis det reduserte arbeidsavklaringspenger fra og med måneden etter at det nye oppholdet tar til.

Dersom medlemmet har faste og nødvendige utgifter til bolig o.a., kan Arbeids- og velferdsetaten bestemme at arbeidsavklaringspengene ikke skal reduseres.

§ 11-22 *Arbeidsavklaringspenger under straffegjennomføring*

Et medlem som utholder varetekt, straff eller særreaksjon i anstalt under kriminalomsorgen, har ikke rett til arbeidsavklaringspenger. Det gis like-

vel arbeidsavklaringspenger hvis vedkommende arbeider for en arbeidsgiver utenfor anstalten i medhold av straffegjennomføringsloven § 20.

Ved gjennomføring av samfunnsstraff, straffegjennomføring i medhold av straffegjennomføringsloven § 16 eller betinget dom, tilstås arbeidsavklaringspenger dersom vilkårene for øvrig er oppfylt. Tilsvarende gjelder ved prøveløslatelse i medhold av straffegjennomføringsloven §§ 42 flg.

11-23 *Forholdet til andre fulle ytelser fra folketrygden*

Dersom et medlem har rett til arbeidsavklaringspenger og samtidig fyller vilkårene for en annen folketrygdytelse som skal dekke samme inntektstap i samme tidsrom, kan han eller hun velge ytelse. Fulle sykepenger av deltidsstilling anses som en redusert ytelse etter § 11-24.

Arbeidsavklaringspenger reduseres med samme beløp når medlemmet får barnepensjon etter lovens kapittel 18.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om forholdet mellom arbeidsavklaringspenger og andre fulle ytelser fra folketrygden.

§ 11-24 *Forholdet til andre reduserte ytelser fra folketrygden*

For medlem som mottar en annen redusert ytelse fra folketrygden, gis det reduserte arbeidsavklaringspenger.

Arbeidsavklaringspengene beregnes som en full ytelse, og reduseres deretter med den prosentandelen som den reduserte ytelsen utgjør. For personer som er sykmeldt fra en deltidsstilling, skal arbeidsavklaringspengene reduseres med den prosentandel som sykmeldingen utgjør av full stilling.

Arbeidsavklaringspenger reduseres med tilsvarende beløp når medlemmet får redusert barnepensjon etter lovens kapittel 18.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om beregning av arbeidsavklaringspenger når mottaker samtidig har rett til andre reduserte ytelser fra folketrygden.

§ 11-25 *Forholdet til ytelser etter annen lovgivning*

Retten til arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader etter dette kapitlet faller bort i den utstrekning ytelsene kommer inn under ansvarsområdet i annen lovgivning.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om avgrensningen av folketrygdens ansvar.

§ 11-26 *Arbeidsavklaringspenger ved yrkesskade*

Til den som har nedsatt arbeidsevne på grunn av skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, gis det ytelser etter dette kapitlet, men med følgende særbestemmelser:

a) Vilkåret i § 11- 2 om forutgående medlemskap gjelder ikke,
b) Arbeidsavklaringspenger ytes ved reduksjon av arbeidsevnen ned til 30 prosent.

Ved beregning av den delen av nedsettelsen av arbeidsevnen som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom, skal arbeidsavklaringspengegrunnlaget (jf. § 11-15) ikke settes lavere enn antatt årlig arbeidsinntekt på skadetidspunktet, justert i samsvar med endringer i grunnbeløpet fram til søknadstidspunktet.

Dersom den delen av nedsettelsen av arbeidsevnen som ikke skyldes yrkesskade eller yrkessykdom, er under 30 prosent, beregnes hele ytelsen etter annet ledd.

I kapittel 12 skal kapitteloverskriften lyde:

Kapittel 12. Uførepensjon

Etter kapitteloverskriften i kapittel 12 skal ny innholdsfortegnelse lyde:

Bestemmelser om
- formål står i § 12-1
- *vilkår for rett til uførepensjon står i §§ 12-2 til 12-7*
- *uførepensjon til hjemmearbeidende ektefelle står i § 12-8*
- *uføretidspunkt står i § 12-10*
- *gradering av uførepensjon står i § 12-11*
- *revurdering av uføregraden står i § 12-12*
- *beregning av uførepensjon står i § 12-13*
- *avkall på uførepensjon står i § 12-14*
- *uførepensjon til gjenlevende ektefelle står i § 12-15*
- *foreløpig uførepensjon står i § 12-16*
- *avkorting av uførepensjon for ytelser fra arbeidsgiver står i § 12-17*
- *uførepensjon ved yrkesskade står i § 12-18*

Paragrafoverskrift til § 12-5 skal lyde:

§ 12-5 Hensiktsmessig behandling og arbeidsavklaring

§ 12-5 første ledd skal lyde:

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at vedkommende har gjennomgått hensiktsmessig behandling for å bedre arbeidsevnen. Med mindre åpenbare grunner tilsier at arbeidsrettede tiltak ikke er hensiktsmessige, kan ytelser

etter dette kapitlet bare gis dersom vedkommende har gjennomført eller har forsøkt å gjennomføre *individuelle og hensiktsmessige arbeidsrettede tiltak* uten at inntektsevnen er bedret.

§ 12-9 oppheves.

12-11 skal lyde:

§ 12-11. *Gradering av uførepensjon*

Det ytes *hel uførepensjon* dersom vedkommende har tapt hele sin inntektsevne/arbeidsevne, se §§ 12-7 og 12-8.

Dersom vedkommende har tapt en del av sin inntektsevne/arbeidsevne, gis det en gradert ytelse som svarer til den del av inntektsevnen/arbeidsevnen som er tapt. Uførepensjon graderes med intervaller på fem prosent.

Ved økt arbeidsinnsats med hvilende pensjonsrett kan det ytes uførepensjon med en uføregrad ned til 20 prosent.

Ektefelletillegg og barnetillegg graderes ikke etter bestemmelsene i denne paragrafen, se §§ 3-24 til 3-26.

§ 12-12 fjerde ledd oppheves. Nåværende femte ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 12-13 skal lyde:

§ 12-13 *Beregning av uførepensjon*

Uførepensjon består av grunnpensjon, tilleggspensjon og/eller særtillegg.

Grunnpensjonen fastsettes etter bestemmelsene i § 3-2.

Tilleggspensjonen fastsettes etter bestemmelsene i §§ 3-8 til 3-12, 3-17, 3-18 og 3-20 til 3-22.

Særtillegget fastsettes etter bestemmelsene i § 3-3.

Til uførepensjonen kan det ytes ektefelletillegg og barnetillegg etter bestemmelsene i §§ 3-24 til 3-26.

Uførepensjon til personer som er innlagt i institusjon eller sitter i fengsel, fastsettes etter bestemmelsene i §§ 3-27 til 3-29.

§ 12-14 skal lyde:

§ 12-14 *Avkall på uførepensjon*

En *uførepensjonist* kan gi avkall på retten til pensjon dersom

a) ektefellen mottar alderspensjon, uførepensjon, foreløpig uførepensjon, eller avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for, se § 3-19 sjette ledd, og
b) vedkommende enten har kortere trygdetid enn ektefellen eller får graderte ytelser.

Ektefellens ytelser fastsettes da etter reglene for pensjonister som forsørger den andre ektefellen.

Paragrafoverskrift til § 12-17 skal lyde:

§ 12-17 Avkorting av uførepensjon for ytelser fra arbeidsgiver

§ 12-18 skal lyde:

§ 12-18 *Uførepensjon ved yrkesskade*

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes *det uførepensjon* etter følgende særbestemmelser:

a) Vilkåret i § 12-2 om minst tre års forutgående medlemskap gjelder ikke.
b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
c) Vilkåret i § 3-8 om minst tre poengår for rett til tilleggspensjon gjelder ikke.
d) Grunnpensjon og *tilleggspensjon* ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.

Ved yrkesskade beregnes uførepensjon etter særbestemmelsene i § 3-30.

Uførepensjon som er innvilget etter en yrkesskade før fylte 67 år, ytes ut vedkommendes levetid dersom vedkommende ikke har rett til alderspensjon fra folketrygden.

§ 13-2 andre ledd skal lyde:

Bestemmelser om

- beregning av pensjoner ved yrkesskade står i § 3-30
- stønad ved helsetjenester står i § 5-25
- grunnstønad og hjelpestønad står i § 6-9
- stønad ved gravferd står i § 7-5
- sykepenger står i § 8-55
- *arbeidsavklaringspenger står i § 11-26*
- *uførepensjon* står i § 12-18
- menerstatning ved yrkesskade står i § 13-17
- pensjon til gjenlevende ektefelle står i § 17-12
- barnepensjon står i § 18-11
- alderspensjon står i § 19-11.

I § 13-11 skal paragrafoverskriften og første ledd lyde:

§ 13-11. Deltakere *i arbeidsrettede tiltak.*

Medlemmer som deltar i *arbeidsrettede tiltak*, kurs eller lignende i regi av Arbeids- og velferdsetaten, i kvalifiseringsprogram i kommunal regi, eller i program i henhold til introduksjonsloven, er yrkesskadedekket. Det er et vilkår at tiltaket har yrkesopplæring, sysselsetting eller arbeidstrening som overordnet mål.

§ 14-6 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med yrkesaktivitet er tidsrom da det er gitt en ytelse til livsopphold i form av dagpenger under arbeidsløshet etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel *8, stønad* ved barns sykdom m.m. etter kapittel 9 *eller arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11*, eller enten foreldrepenger eller svangerskapspenger etter kapitlet her.

§ 15-9 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom etter kapittel 9, *arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11* og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14.

§ 16-8 tredje ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom etter kapittel 9, *arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11* og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14.

§ 17-3 første ledd bokstav b skal lyde:

b) i de siste tre årene fram til dødsfallet mottok *pensjon etter* denne loven, eller

§ 17-8 fjerde ledd skal lyde:

Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kapittel 4, sykepenger etter kapittel 8, stønad ved barns og andre nære pårørendes sykdom etter kapittel 9, *arbeidsavklaringspenger etter kapittel 11* og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kapittel 14.

§ 18-2 første ledd bokstav b skal lyde:

b) at den avdøde faren eller moren mottok *pensjon fra* folketrygden de siste tre årene fram til dødsfallet.

§ 18-7 annet ledd skal lyde:

Barnepensjonen faller bort i den utstrekning barnet har rett *til uførepensjon* eller foreløpig uførepensjon.

I innholdsfortegnelsen til kapittel 21 oppheves 14. strekpunkt.

§ 21-8 første ledd skal lyde:

Et krav om en ytelse som gis på grunnlag av sykdom, skade eller lyte, kan avslås, og en innvilget ytelse kan holdes tilbake eller stanses dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å ta imot tilbud om behandling, rehabilitering eller *arbeidsrettede tiltak*.

§ 21-10 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om at underretning om vedtak ikke behøver å gis når vedtaket gjelder stans av dagpenger *under arbeidsløshet etter kapittel 4* eller *arbeidsavklaringspenger eller tilleggstønader etter kapittel 11* av grunner som er åpenbart kjent for medlemmet, og det er gitt forhåndsorientering om at retten til ytelse bortfaller i slike tilfeller.

§ 22-8 første ledd første punktum skal lyde:

Når en forsørger har fått utbetalt ektefelletillegg eller barnetillegg, og den forsørgede får etterbetalt pensjon, overgangsstønad *eller arbeidsavklaringspenger*, skal etterbetalingen reduseres med et beløp som svarer til det tillegget forsørgeren har fått utbetalt for samme tidsrom.

§ 22-10 annet ledd skal lyde:

Følgende ytelser gis pr. dag og utbetales vanligvis etterskottsvis hver måned:

a) sykepenger (kapittel 8)
b) omsorgspenger ved barns sykdom (§§ 9-5 til 9-9)
c) opplæringspenger ved kurs for et medlem med omsorg for et funksjonshemmet barn (§ 9-13)
d) pleiepenger for pleie av barn og nære pårørende (§§ 9-10 til 9-12)
e) svangerskapspenger (kapittel 14)
f) foreldrepenger (kapittel 14)

§ 22-10 fjerde ledd bokstav b skal lyde:

b) *tilleggsstønader (§ 11-14)*

§ 22-10 sjuende ledd skal lyde:

Dagpenger under arbeidsløshet (kapittel 4) og *arbeidsavklaringspenger* (kapittel 11) gis pr. dag og utbetales vanligvis etterskottsvis hver fjortende

dag. Departementet gir forskrifter om utbetaling og kontroll av dagpenger under arbeidsløshet og *arbeidsavklaringspenger og tilleggsstønader etter kapittel 11.*

§ 22-12 tredje ledd skal lyde:

Uførepensjon utbetales ikke for perioder hvor medlemmet har mottatt *arbeidsavklaringspenger.*

§ 22-16 annet ledd bokstav d skal lyde:

d) uførepensjon når inntekten overstiger den fastsatte inntektsgrensen, se § 12-12.

§ 23-3 annet ledd nr. 1 bokstav e oppheves

§ 23-3 annet ledd nr. 1 og 2 skal lyde:

Avgiften betales med:

1. Lav sats av:

a) pensjon føderåd, livrente som er ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, engangs- og avløsningsbeløp for slike ytelser, utbetalinger etter innskuddspensjonsloven, individuell pensjonsavtale etter skatteloven § 6-47 bokstav c og støtte etter lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg,
b) overgangsstønad etter folketrygdloven § 15-7, § 16-7 og § 17-6,
c) personinntekt for personer under 17 år eller over 69 år,
d) introduksjonsstønad beregnet etter lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere kapittel 3,
e) behovsprøvd barnetillegg beregnet etter folketrygdloven § 3-25 utbetalt til mottakere av tidsbegrenset uførestønad etter folketrygdloven kapittel 12.

2. Mellomsats av

a) lønn og annen godtgjørelse som nevnt i skatteloven § 12-2 bokstav a,
b) *arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11,*
c) personinntekt fastsatt etter skatteloven § 12-10 vunnet i næring der det svares produktavgift som nevnt i § 23-5,
d) personinntekt fastsatt etter skatteloven § 12-10 vunnet ved jordbruk med binæringer og skogbruk,
e) personinntekt fastsatt etter skatteloven § 12-10 for pass og stell av barn som ikke har fylt 12 år før utgangen av inntektsåret, eller som har særlig behov for omsorg og pleie, når barnepasset skjer i barnepasserens hjem,
f) kvalifiseringsstønad etter sosialtjenesteloven,
g) godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerlignet selskap innen jordbruk med binæringer og skogbruk.

§ 25-7 første punktum skal lyde:

Dersom en lege ikke innen rimelig tid gir trygden de opplysninger som er nødvendige for å avgjøre en sak om sykepenger, medisinsk rehabilitering, *arbeidsrettede tiltak eller uførepensjon*, kan Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemme at trygden i opptil ett år ikke skal gi slike ytelser på grunnlag av erklæringer fra legen.

II

I lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 14 a skal lyde:

§ 14 a Vurdering av behov for bistand for å beholde eller skaffe seg arbeid og rett til aktivitetsplan

Alle som henvender seg til kontoret, og som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid, har rett til å få vurdert sitt bistandsbehov. Brukere som har behov for en mer omfattende vurdering av sitt bistandsbehov, har rett til å få en arbeidsevnevurdering. Brukeren skal få en skriftlig vurdering av

a) sine muligheter for å komme i arbeid
b) hva slags arbeid som skal være målet
c) behovet for bistand for å komme i arbeid
d) om, og eventuelt hvor mye, arbeidsevnen er nedsatt
e) hvilken type bistand som kan være aktuell for brukeren

Vedtak etter første ledd kan påklages til nærmeste overordnede organ eller til det organ som Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer.

Brukere som har fått fastslått at de har et bistandsbehov, har rett til å delta i utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan de skal komme i arbeid (aktivitetsplan). Det skal likevel ikke utarbeides aktivitetsplaner for personer som har rett til kvalifiseringsprogram etter sosialtjenesteloven kapittel 5A.

Arbeids- og velferdsetaten har ansvaret for at vurderingene blir gjennomført, og at aktivitetsplanene blir utarbeidet. For brukere som samtidig har krav på en individuell plan etter § 15, skal arbeids- og velferdsforvaltningen legge til rette for at aktivitetsplanen og den individuelle planen så langt som mulig blir samordnet.

Departementet kan i forskrift fastsette at visse grupper skal unntas fra retten til arbeidsevnevurderinger og nærmere regler om innholdet i arbeidsevnevurderingen.

III

I lov 13. desember 1946 nr. 21 om lov om krigspensjonering for militærpersoner gjøres følgende endringer:

§ 18 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Har invaliden rett til foreløpig uførepensjon eller overgangsstønad fra folketrygden som inneholder tilleggspensjon, gjelder bestemmelsene i første ledd på samme måte. For *arbeidsavklaringspenger* og overgangsstønad til enslige forsørgere gjelder første ledd første punktum for den delen av ytelsen som overstiger folketrygdens grunnbeløp. Dersom *arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

§ 18 nr. 1 sjette ledd skal lyde:

Dersom det ytes foreløpig uførepensjon eller overgangsstønad fra folketrygden som inneholder tilleggspensjon, gjelder bestemmelsene i fjerde ledd på samme måte. For *arbeidsavklaringspenger* og overgangsstønad til enslige forsørgere gjelder fjerde ledd første og andre punktum for den delen av ytelsen som overstiger folketrygdens grunnbeløp. Dersom *arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

§ 24 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Det samme gjelder hvis en trygdet som oppebærer stønad etter loven uten rimelig grunn unnlater å etterkomme legens råd, nekter å gjennomgå *arbeidsrettede tiltak* eller gjør seg skyldig i grov skjødesløshet med hensyn til sin helse.

IV

I lov 13. desember 1946 nr. 22 om lov om krigspensjonering for hjemmestyrkepersonell og sivilpersoner gjøres følgende endringer:

§ 23 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Har invaliden rett til foreløpig uførepensjon eller overgangsstønad fra folketrygden som inneholder tilleggspensjon, gjelder bestemmelsene i første ledd på samme måte. For *arbeidsavklaringspenger* og overgangsstønad til enslige forsørgere gjelder første ledd første punktum for den delen av ytelsen som overstiger folketrygdens grunnbeløp. Dersom *arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

§ 23 nr. 1 sjette ledd skal lyde:

Dersom det ytes foreløpig uførepensjon eller overgangsstønad fra folketrygden som inneholder tilleggspensjon, gjelder bestemmelsene i fjerde ledd på samme måte. *For arbeidsavklaringspenger* og overgangsstønad til enslige forsørgere gjelder fjerde ledd første og andre punktum for den delen av ytelsen som overstiger folketrygdens grunnbeløp. *Dersom arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

§ 33 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Det samme gjelder hvis en trygdet som oppebærer stønad etter loven uten rimelig grunn unnlater å etterkomme legens råd, nekter å gjennomgå *arbeidsrettede tiltak* eller gjør seg skyldig i grov skjødesløshet med hensyn til sin helse.

V

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

§ 4 nr. 3 skal lyde:

3. Alderspensjon ytes til og med den kalendermåned pensjonisten fyller 67 år, eller til den kalendermåned pensjonisten får uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* etter lov om folketrygd for hel uførhet eller full avtalefestet pensjon som omfattes av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 1 nr. 1 første ledd bokstav d.

§ 5 nr. 2 skal lyde:

2. For pensjonist som har uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* etter lov om folketrygd for mindre enn hel uførhet eller gradert avtalefestet pensjon som omfattes av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, bortfaller en forholdsmessig del av alderspensjonen som svarer til uføregraden eller pensjonsgraden.

§ 16 nr. 1 bokstav e skal lyde:

e) på det tidspunkt vilkårene i bokstav a-d er oppfylt, ikke får uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* fra folketrygden for hel uførhet eller full avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d.

§ 28 nr. 2 skal lyde:

2. Den som er innvilget eller innvilges alderspensjon etter denne loven og uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* fra folketrygden eller avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d med virkning fra et tidspunkt før 1. januar 2001, har rett til alderspensjon etter bestemmelsene i denne loven som gjaldt før denne datoen, herunder pensjon etter satser som nevnt i nr. 1. Pensjonen ytes etter de tidligere bestemmelsene også etter at pensjonisten er fylt 67 år.

§ 29 nr. 2 skal lyde:

2. Til en pensjonist som får uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* fra folketrygden, eller avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, som er mindre enn det alderspensjon etter denne loven ville utgjøre hvis han ikke hadde hatt slik ytelse fra folketrygden eller avtalefestet pensjon, gis det et overgangstillegg som tilsvarer forskjellen. Ved sammenligningen medregnes et eventuelt tillegg etter § 6 for den som var omfattet av § 1, jf § 2 i denne loven i minst 36 måneder i løpet av de siste 60 månedene før den måned pensjonen ble tatt ut (virkningstidspunktet).

VI

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 28 sjette ledd skal lyde:

Når et medlem blir tilstått *uførepensjon fra* folketrygden, skal uførepensjon fra Pensjonskassen ytes etter samme uføregrad som i folketrygden. Pensjonskassens styre kan fravike denne uføregrad når særlige grunner tilsier det.

§ 28a skal lyde:

Når et medlem er fratrådt etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon og senere blir tilstått *uførepensjon etter* lov om folketrygd, har han fra samme tidspunkt rett til uførepensjon etter samme uføregrad fra Pensjonskassen svarende til oppsatt alderspensjon beregnet etter bestemmelsene i § 24 annet ledd. Den oppsatte uførepensjonen løper fram til tidspunktet for utbetaling av den oppsatte alderspensjonen.

VII

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

§ 10 sjette ledd skal lyde:

Når et medlem har fratrådt etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon og senere blir tilstått full *uførepensjon etter* lov om folketrygd, har han fra samme tidspunkt rett til uførepensjon fra pensjonsordningen svarende til oppsatt alderspensjon beregnet etter bestemmelsen i § 7 nr. 2. Hvis han tilstås gradert *uførepensjon fra* folketrygden, ytes uførepensjon etter samme uføregrad.

§ 11 sjuende ledd skal lyde:

Når et medlem blir tilstått *uførepensjon fra* folketrygden, skal uførepensjon fra pensjonsordningen ytes etter samme uføregrad som i folketrygden. Pensjonsordningens styre kan fravike denne uføregrad når særlige grunner tilsier det.

VIII

I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 8 annet ledd første punktum skal lyde:

Alderspensjon oppheves fra og med kalendermåneden etter den måned da pensjonisten fylte 67 år eller fra og med den kalendermåned da pensjonisten får rett til uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* etter loven om folketrygd for hel uførhet eller tar ut full avtalefestet pensjon som nevnt i samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d.

IX

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 19 annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i nr. 1 og 3 gjelder tilsvarende for samordning av tjenestepensjon med uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* etter loven om folketrygd. Er ytelsen fra folketrygden ikke bereknet for hel uførhet, skal fradragsbeløpet nedsettes forholdsmessig.

§ 20 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder tilsvarende for samordning av pensjon fra personskadetrygd med uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* etter loven om folketrygd. Er ytelsen fra folketrygden ikke bereknet for hel uførhet, skal fradragsbeløpet nedsettes forholdsmessig.

§ 21 tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsen i første og annet ledd gjelder tilsvarende for samordning av pensjoner fra tjenestepensjonsordning, personskadetrygd og uførepensjon, foreløpig uførepensjon *eller arbeidsavklaringspenger* etter loven om folketrygd.

§ 23 nr.1 annet ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende for særtillegg fra folketrygden, for ventetillegg fra folketrygden for tilleggspensjon og for den delen *av arbeidsavklaringspengene* og overgangsstønad etter *folketrygdloven kapittel 11 og 15* som overstiger folketrygdens grunnbeløp. Dersom *arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

X

I lov 12. desember 1958 nr. 10 om yrkesskadetrygd gjøres følgende endringer:

§ 11 nr. 4 første og annet ledd skal lyde:

4. Til enslig person som har rett til pensjon etter denne lov eller sykepenger etter bestemmelsene i pkt. 2, annet eller tredje ledd og som er innlagt i institusjon som omfattes av folketrygdloven § 3-27 eller § 3-29, skal det fra og med den andre kalendermåned etter den måned da forpleiningen tok til bare utbetales en så stor del av nevnte ytelser etter denne lov som sammen med de sykepenger, *arbeidsavklaringspenger*, foreløpig *uførepensjon* og den pensjon eller overgangsstønad som vedkommende eventuelt har rett til etter lov om folketrygd, svarer til 10 prosent av full og ikke samordnet pensjon etter denne lov, tillagt 15 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

Til person som forsørger ektefelle eller barn skal det i tilfelle som nevnt i første ledd bare utbetales en så stor del av pensjon eller sykepenger etter denne lov, som sammen med de sykepenger, *arbeidsavklaringspenger*, foreløpig *uførepensjon* og den pensjon eller overgangsstønad som vedkommende eventuelt har rett til etter lov om folketrygd, svarer til 10 prosent av full og ikke samordnet pensjon etter denne lov, tillagt 15 prosent av folketrygdens grunnbeløp, samt pensjon etter §§ 19 og 22 i denne lov.

§ 12 nr. 3 fjerde ledd skal lyde:

Dersom den skadede har rett til foreløpig uførepensjon eller overgangsstønad fra folketrygden som inneholder tilleggspensjon, gjelder bestemmelsene i annet ledd på samme måte. For *arbeidsavklaringspenger* og overgangsstønad til enslige forsørgere gjelder annet ledd første punktum for den delen av ytelsen som overstiger folketrygdens grunnbeløp. Dersom *arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

§ 19 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Dersom det ytes foreløpig uførepensjon eller overgangsstønad fra folketrygden som inneholder tilleggspensjon, gjelder bestemmelsene i annet ledd på samme måte. For *arbeidsavklaringspenger* og overgangsstønad til enslige forsørgere gjelder annet ledd første punktum for den delen av ytelsen som overstiger folketrygdens grunnbeløp. Dersom *arbeidsavklaringspengene* eller overgangsstønaden er gradert eller redusert for inntekt, skal det ved samordningen legges til grunn et forholdsmessig redusert grunnbeløp.

§ 38 nr. 1 annet ledd skal lyde:

Det samme gjelder hvis en trygdet som oppebærer stønad etter loven uten rimelig grunn unnlater å etterkomme legens råd, nekter *å delta på arbeidsrettede tiltak* eller gjør seg skyldig i grov skjødesløshet med hensyn til sin helse.

XI

I lov 23. desember 1988 nr. 110 om statstilskott til ordninger for avtalefestet pensjon gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav f skal lyde:

f) Pensjon fra ordningen må ikke kunne ytes for tidsrom hvor det ytes *arbeidsavklaringspenger*, foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller etterlattepensjon fra folketrygden

XII

I lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (sosialtjenesteloven) gjøres følgende endringer:

§ 5A-10 første ledd skal lyde:

Kvalifiseringsstønaden reduseres i den utstrekning vedkommende har rett til dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger *eller foreldrepenger*.

XIII

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-42 bokstav b skal lyde:

b) stønad, omsorgspenger og annen utbetaling fra omsorgs- og trygdeinnretning, herunder *arbeidsavklaringspenger* etter folketrygdloven kapittel *11 og* overgangsstønad etter folketrygdloven §§ 15-7, 16-7 og 17-6.

§ 5-43 første ledd bokstav d nr. 5 skal lyde:

5. tilleggsstønader etter § 11-12

§ 6-32 første ledd bokstav a skal lyde:

a) Minstefradrag i lønnsinntekt, jf. skatteloven § 6-31 første ledd bokstav a, c, d og annet ledd, gis med 36 prosent av summen av slik inntekt. Tilsvarende gjelder for minstefradrag *i arbeidsavklaringspenger.*

§ 6-81 annet ledd skal lyde:

(2) Fra og med den måned skattyter mottar foreløpig uførepensjon etter folketrygdloven § 12-16 *eller* uførepensjon fordi ervervsevnen er satt ned med minst 2/3, gis det et særfradrag i alminnelig inntekt på 1.614 kroner pr. påbegynt måned. Dette gjelder ikke skattyter som samtidig mottar *arbeidsavklaringspenger* fra folketrygden.

§ 6-81 tredje ledd skal lyde:

(3) Andre skattytere enn nevnt i første og annet ledd som har mottatt foreløpig *uførepensjon eller* uførepensjon etter folketrygdloven eller uførepensjon etter andre lover, skal for hver påbegynt måned slike ytelser er mottatt, ha et særfradrag lik halvparten av månedsfradraget etter annet ledd. Dette gjelder ikke skattyter som samtidig mottar *arbeidsavklaringspenger* fra folketrygden.

§ 12-2 bokstav c skal lyde:

c) *arbeidsavklaringspenger* etter folketrygdloven kapittel *11 og* overgangsstønad etter folketrygdloven §§ 15-7, 16-7 og 17-6.

§ 17-1 første ledd bokstav a skal lyde:

a) har rett til særfradrag etter § 6-81 første og annet *ledd*,

XIV

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon (foretakspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-1 annet ledd skal lyde:

(2) Uførepensjonen begynner å løpe *12 måneder etter at inntektsevnen ble redusert.*

§ 6-4 nytt annet ledd skal lyde:

(2) *Kongen kan gi forskrift om fradrag i uførepensjonen ved utbetaling av arbeidsavklaringspenger og om beregning av slike fradrag.*

XV

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd skal lyde:

Introduksjonsstønaden reduseres i den utstrekning vedkommende har rett til dagpenger under arbeidsløshet, sykepenger *eller foreldrepenger, og* retten til disse ytelsene er opparbeidet før vedkommende startet i et introduksjonsprogram. Stønaden reduseres tilsvarende for uførepensjon eller *arbeidsavklaringspenger* vedkommende mottar.

XVI

I lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkedstjenester (arbeidsmarkedsloven) gjøres følgende endring:

§ 11 oppheves.

XVII

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om lov om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 11-8 annet ledd skal lyde:

Medlem som er sykmeldt ved utløpet av oppsigelsesfristen, skal her anses som ufør dersom den sykdom som da var konstatert, har gitt rett til *arbeidsavklaringspenger eller uførepensjon* innen ett år etter utløpet av oppsigelsesfristen.

XVIII

I lov 17. juni 2005 nr. 62 om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-6 første ledd bokstav f skal lyde:

f) personer som i opplæringsøyemed eller *i forbindelse med arbeidsrettede tiltak* utplasseres i virksomheter uten å være arbeidstakere,

§ 4-6 første ledd skal lyde:

(1) Hvis en arbeidstaker har fått redusert arbeidsevne som følge av ulykke, sykdom, slitasje e.l., skal arbeidsgiver, så langt det er mulig, iverksette nødvendige tiltak for at arbeidstaker skal kunne beholde eller få et passende arbeid. Arbeidstaker skal fortrinnsvis gis anledning til å fortsette i sitt vanlige arbeid, eventuelt etter særskilt tilrettelegging av arbeidet eller arbeidstiden, endringer i arbeidsutstyr, gjennomgått *arbeidsrettede tiltak* e.l.

XIX

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Endringen av folketrygdloven § 8-21 fjerde ledd første punktum i del I trer likevel i kraft straks. Departementet kan i forskrift fastsatt nærmere overgangsregler.

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Faks: 22 24 27 86

Opplysninger om abonnement, løssalg og pris får man hos:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern, 0314 Oslo
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Faks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: Lobo Media AS 10/2008

MILJØMERKET
241 570
Trykksak